

Handbok i uppsökande ungdoms- arbete

Emmi Paananen • Miikka Piironen • Katja Uustalo (red.)

Redaktörer

Emmi Paananen, Miikka Piironen & Katja Uustalo

Handbokens utvecklingsgrupp

Jani-Markus Heinola, Nuorten palvelu ry
Anita Hyvönen, Jelppiverkko
Tanja Jokiniemi, Lapinlahti kommun
Tuomas Jääskö, Kittilä kommun
Piia Lahokoski, Nurmijärvi kommun
Suvi Luoma, Akaa stad
Juha Mertala, Pudasjärvi stad
Marika Mäkinen, Orivesi stad
Saija Paronen, Tammerfors stad
Larissa Rainio, Mörskom kommun
Iita-Mari Ruponen, Helsingfors stad
Satu Sirviö, Björneborg stad
Jani Suomalainen, Esbo stad
Suvi Valtonen, Nådendal stad
Liisa Vilen, Laukas kommun
Mari Virtanen, EKAMI-koncernen, Rannikkopajat

Katri Peräaho, MIELI Psykisk Hälsa Finland rf
Marika Vartiainen, Föreningen för förebyggande
rusmedelsarbete EHYT rf

Redigering

Camilla Sjöskog, Musikcafé After Eight r.f.
Johanna Baarman, Sveps ungdomsverkstad

Photography: Laura Oja, Noon Collective

Illustration: Sofia Wilkman

Grafisk design och layout: Hahmo

Tryck

Savion Kirjapaino Oy
Kerava 2022

Utgivare

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus

ISBN 978-952-94-6073-1 (mjuk pärm)

ISBN 978-952-94-6074-8 (PDF)

UNDERSVINGS- OCH
KULTURMINISTERIET

Innehållsförteckning

Till att börja med	4
1 Det här är uppsökande ungdomsarbete	6
1.1 Det uppsökande ungdomsarbetets syfte och målsättningar	7
1.2 Värderingar och arbetssätt	11
2 Det uppsökande ungdomsarbetet i praktiken	15
2.1 Målgrupp	16
2.2 Var och hur arbetar uppsökarna	20
2.2.1 Verksamhetsmiljöerna med andra ord fältet	20
2.2.2 Så här fungerar det uppsökande ungdomsarbetet	24
2.3 Samarbetet med den unga	26
2.3.1 Första kontakten	28
2.3.2 Lära känna varandra – förtroende och respektfullt bemötande	30
2.3.3 Gå vid den ungas sida och göra tillsammans	32
2.3.4 Samarbetet avslutas	35
2.4 Branschöverskridande nätverk	36
2.4.1 Branschöverskridande samarbete främjar social förstärkning	36
2.4.2 Uppsökarens roll i nätverken	39
2.5 Kommunikation och synliggörande av arbetet	41
2.6 Information, utvärdering och effekter	44
2.6.1 Hur man producerar information	45
2.6.2 Det uppsökande ungdomsarbetets effekter och utvärdering	49
3 Yrkesidentitet, strukturer och ledarskap	51
3.1 Den uppsökande ungdomsarbetaren	52
3.2 Arbetshälsan	55
3.3 Det uppsökande ungdomsarbetets genomförande	58
3.4 Ledarskap	62
3.5 Regionala nätverk och koordinering	66
3.6 Gemensamt påverkningsarbete	70
4 Styrning och statsunderstöd	75
4.1 Ungdomslagen, lagen om uppsökande ungdomsarbete	76
4.2 Utlämnande av uppgifter till det uppsökande ungdomsarbetet	79
4.3 Statsunderstöd för uppsökande ungdomsarbete	81
Till slut	83
Källor	84
Annat rekommenderbart att läsa	86

☸ Till att börja med

Välkommen att ta del av handboken i uppsökande ungdomsarbete!

Boken är riktad till alla som utför uppsökande ungdomsarbete i Finland och deras förmän samt dem som håller på och lär sig arbetet. Syftet med handboken är att vara ett stöd i uppsökarnas arbete och ett verktyg när man utvecklar det uppsökande ungdomsarbetet lokalt. Vi hoppas att boken dessutom kan vara till nytta för ungdomsbranschen i övrigt och alla som jobbar med ungdomar samt till exempel för studerande inom pedagogik och social- och hälsovård. Boken berättar om uppsökande som arbetssätt, social förstärkning och att finnas vid någons sida, som vi gärna skulle se allt mer av inom service där man möter människor, oberoende av bransch och målgrupp.

Det uppsökande ungdomsarbetet har sina rötter i uppsökande arbete som utförts i årtionden bland befolkningsgrupper som lever i svåra situationer. Det uppsökande arbetssättet har fallit sig naturligt i ungdomsarbetet i Finland eftersom värderingarna och målsättningarna är liknande i det uppsökande arbetet och ungdomsarbetet. Uppsökande arbete har i Finland börjat användas framför allt för att hjälpa unga som hamnat utanför utbildning och arbetsliv samt unga som behöver stöd i att bli självständiga. Den utvecklingen har gett det finländska uppsökande ungdomsarbetet dess etablerade form, som beskrivs i den här handboken. Uppsökande ungdomsarbete präglas än i dag av frivillighet, närvaro, att finnas vid den ungas sida samt ett resurscentrerat synsätt, som hört till arbetssättet årtiondena igenom.

Det mest betydande enskilda steget för dagens uppsökande ungdomsarbete var när det togs med i ungdomslagen år 2011. Då började undervisnings- och kulturministeriet bevilja kommunerna regelbundna understöd för uppsökande ungdomsarbete, vilket ledde till kraftig professionalisering och utvidgning i hela

landet. När vi närmade oss 2020-talet blev arbetsformen nationellt enhetligare med hjälp av handbokens första version, regional koordinering, uppsökarnätverk samt ett kompetenscentrum. Dessa satte fart på det gemensamma utvecklings- och påverkansarbetet, stärkandet av yrkesidentiteten och synliggörandet av arbetet.

Denna handbok berättar hurdan det uppsökande ungdomsarbetet är i dag och belyser dess värderingar, principer, målsättningar och bärande strukturer. Boken tar fram viktiga saker att uppmärksamma och frågor som hjälper oss att utveckla det uppsökande ungdomsarbetet så att det svarar på de ungas behov i de lokala förhållandena. Vi hoppas att boken främjar uppsökarnas välbefinnande i arbetet och hjälper dem att se sitt arbetes möjligheter och gränser. Du kan använda boken till att stärka din professionalitet, få hjälp i knepiga vardagsfrågor och få nya perspektiv i ditt arbete.

i mars 2022, Emmi, Katja och Miikka

1940-talet

Gångarbete i församlingar

1970-talet

Det uppsökande arbetet utvecklas i Norge, försök i Finland

1991–1995

ENT-projektet i Tammerfors leder till etablering

2011

Det uppsökande ungdomsarbetet tas med i ungdomslagen

2008

Statsunderstöd till verkstäder för anställande av uppsökande ungdomsarbetare

1990-2000 talen

Projekt med uppsökande ungdomsarbete på olika håll i Finland

2017

Ny ungdomslag, det uppsökande ungdomsarbetets roll preciseras

2018

Första versionen av handboken i uppsökande ungdomsarbete, landsomfattande verksamhet i kompetenscentrum på ungdomsområdet inleds

2017–2020

Det uppsökande ungdomsarbetet tas med i Valtakunnallinen työpajajhdistys > ny strategi och nytt namn: Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

2022
Reviderad version av handboken i uppsökande ungdomsarbete

1

Det här är uppsökande ungdomsarbete

Man kan alltid ta kontakt om det är nåt man undrar över!

Jag fick studieplatsen. Tack för att du hjälpte.

Hur är läget?
Har allt gått bra?

Man arbetar med den unga från några veckor till flera år.

Uppsökande ungdomsarbete

I uppsökande ungdomsarbete främjas den ungas inre motivation och självständighet samt hans engagemang i tjänster och avancemang på sin fortsatta väg.

När den unga når sina mål och klientförhållandet upphör är den unga ändå alltid välkommen tillbaka.

Välbefinnande

Hur går det?
Mår du bra?
Har du ätit i dag?
Familj?
Vänner?

Drömmar

Vad är du bra på?
Vad drömmer du om?
Hobbyer?
Vill du prova något nytt?
Vill du hitta nya personer i ditt liv?
Vad gör dig ivrig?

Verksamhet

Hur är det i morgon?
Räcker pengarna?
Känner du till verkstäderna?
Koll på pappren?
Studera?
Sjukledighet?

Träffar och diskussioner kan föras t.ex. över en kopp kaffe eller under en skogspromenad

Den unga vill påbörja samarbetet

Det uppsökande ungdomsarbetets principer

- » frivillighet
- » gå vid den ungas sida
- » tillsammans, inte istället för
- » helhetsbetonat.

1.1 Det uppsökande ungdomsarbetets syfte och målsättningar

Uppsökande ungdomsarbete innebär krävande pedagogiskt arbete med unga som utvecklas. Det uppsökande ungdomsarbetet ser till att varje ung får det stöd hen behöver för utveckling, självständighet och delaktighet – att ingen behöver växa och klara sig ensam. I arbetet främjas också de ungas välbefinnande på grupp- och samhällsnivå.

Uppsökande ungdomsarbete vid den ungas sida

I arbetet möter man 15–28-åriga unga som behöver stöd i vardagen och nya framtidsvisioner. Det uppsökande ungdomsarbetets syfte är att nå unga som behöver stöd och hjälpa dem att anlita sådana tjänster och annat stöd som kan främja deras utveckling, självständighet, delaktighet i samhället och annan livskompetens samt åtkomst till utbildning och arbetsmarknad (se Ungdomslagen 1285/2016). Framför allt unga som saknar ett stödnätverk som kan främja deras målsättningar har nytta av kontakten.

Det uppsökande ungdomsarbetet börjar med att skapa en förtroendefull och respektfull relation till den unga. Arbetet kretsar hela tiden kring den ungas kunskap om sitt eget liv. Uppsökaren hjälper den unga att engagera sig i en gemensamt överenskommen process, med målet att stöda hen i byggandet av en bra vardag och framtid. Den uppsökande ungdomsarbetaren är en trygg vuxenkontakt som beaktar den ungas välbefinnande på alla plan och stöder hen på alla livsområden. Uppsökaren godkänner den ungas sätt att vara och respekterar den unga som hen är. Den unga möts alltid individuellt, men även som en del av sin närkrets och samhället. Målet är att stärka den ungas delaktighet i sitt eget liv samt i närmiljö och samhället.

De unga som uppsökarna möter har olika livssituationer, men alla behöver växa, utvecklas och bli självständiga. Det uppsökande ungdomsarbetet hjälper den unga med pedagogiska metoder som hör till ungdomsarbete. Det stöd som erbjuds är helhetsinriktat och socialt stärkande och genomförs med hjälp av branschöverskridande samarbete.

Ungdomens utvecklingsuppgifter

- » Den unga växer och blir starkare som individ.
- » Den unga lösgör sig från beroendeförhållanden till vårdnadshavare och andra fostrare.
- » Den unga bygger en självständig relation till samhället och hittar sin plats.
- » Den ungas förmåga att vara aktiv i samhället utvecklas.
- » Kamratrelationer och andra relationer stärks.

En målsättning är social förstärkning

Uppsökande ungdomsarbete skapar förutsättningar för social förstärkning hos den unga. I arbetet främjas viktiga livskunskaper som hjälper den unga att leva ett eget liv och handla enligt sina målsättningar. Kontakten med den unga utvecklar hens förmåga att handla i sociala situationer, knyta relationer till andra människor och vara delaktig i olika grupper. Social förstärkning ökar tilliten till livets bärkraft och upplevelsen att det går och att det lönar sig att påverka världen. När den unga förstärks socialt växer hens känsla av livskontroll och hen känner att hen klarar sig i olika situationer.

En människa förstärks socialt när hon blir sedd och får stöd i sådant som är viktigt för henne. För en ung människa kan redan en enstaka diskussion eller utbytet av några meddelanden vara socialt stärkande. Det uppsökande ungdomsarbetets process är emellertid ofta längre och man strävar mot målen i en takt som passar den unga. Viktiga ingredienser i det sociala förstärkandet är lugna möten, ömsesidig tillit och att göra saker tillsammans. Under processen får den unga känna att hen hör till sammanhang som är viktiga för hen själv, hen hittar resursskapande sysselsättning och hens förmåga att agera aktivt i vardagen stärks. Den uppsökande ungdomsarbetaren gör sig så småningom obehövligen och den unga känner att hen klarar sig själv i kommande situationer.

Den unga kan bedöma sin sociala förstärkning med hjälp av Sovari-mätaren. Där mäts förändringar på följande områden: vardagskompetens, självkänedom, sociala färdigheter och relationer, livskompetens samt studie- och arbetslivsfärdigheter. De unga får också påverka det uppsökande ungdomsarbetet genom att ge respons på stödet de fått och nyttan av det. I responsen ser den uppsökande ungdomsarbetaren betydelsen av sitt arbete. Responsen hjälper också i utvecklandet av verksamheten och visar effekterna av den sociala förstärkningen.

Social förstärkning hos unga

- » Den unga känner att hen blir sedd, hörd och uppskattad som sig själv.
- » Den unga har ett positivt och tryggt socialt nätverk omkring sig och känner att hen hör till sammanhang som är viktiga för hen själv.
- » Den unga vet sina styrkor och uppskattar sig själv som hen är.
- » Den unga känner att hen kan påverka sitt liv och litar på sig själv i olika situationer.
- » Den unga har en meningsfull vardag, mår bra och kan hitta en lämplig väg till utbildning och arbetsliv.
- » Den unga har mål och framtidstro och motivation att arbeta för sina mål.

Målsättningar

1. stärka självkännetdomen
2. förbättra de sociala färdigheterna och tilliten till andra
3. främja vardagskompetensen
4. ge beredskap för studier och arbete
5. öka möjligheterna att påverka det egna livet och skapa tillit till att klara utmaningar.

Social förstärkning

innebär att utveckla centrala livskunskaper

Människa till människa

Bemötande

Gå vid den ungas sida

Kärnan i social förstärkning

att bli hörd

tillit

att få uppskattning

positiva erfarenheter

gemenskap

diskussion

uppmuntran

trygg atmosfär

nya synvinklar

kreativa metoder

göra tillsammans

Det uppsökande ungdomsarbetets ställning och betydelse i samhället

Det uppsökande ungdomsarbetet har sin egen uppgift i samhället: att göra de ungas röst hörd så att de får de tjänster de behöver samt att peka på brister i servicen och luckor i samhällets stödnätverk som de unga kan falla igenom. Det uppsökande ungdomsarbetet producerar information, erbjuder lösningar som svarar på de ungas behov och samarbetar med många instanser för att åstadkomma förändringar. En av arbetsformens styrkor är en mångsidig och helhetsorienterad förståelse av ungdomen och ungdomarnas vardag, eftersom man arbetar där de unga är. Därför bör det uppsökande ungdomsarbetet utnyttjas målmedvetet i kommunernas och välfärdsområdenas beslutsfattande.

Det uppsökande ungdomsarbetet främjar de ungas livsvillkor och välfärd på lokal nivå. Arbetet strävar efter att alla skulle ha möjlighet att leva ett meningsfullt liv och ha en vardag som främjar välbefinnandet. Med påverkansarbete försöker man se till att varje ung människa får det stöd hen behöver och en möjlighet att förverkliga sig själv. De uppsökande ungdomsarbetarna verkar i lokala, regionala och landsomfattande nätverk som sakkunniga inom fenomen som berör ungdomar och deras livssituationer. Det uppsökande ungdomsarbetet producerar regelbundet information om de ungas vardag och aktuella fenomen.

Professionella målsättningar

Den unga stärks socialt

- » De sociala färdigheterna stärks
- » Självkänndomen stärks
- » Vardagskompetensen stärks.

Den ungas delaktighet ökar

- » Delaktigheten i samhället ökar
- » Delaktigheten i det egna livet ökar
- » Deltagandet i påverkningsprocesser ökar.

Den ungas övergångar går smidigt

- » Övergång till behövliga tjänster
- » Att få en bostad
- » Övergång till utbildning
- » Övergång till avlönat arbete.

KÄLLA: PAR KLIENT- OCH STATISTIK-DATASYSTEMET, FRI ÖVERSÄTTNING

1.2 Värderingar och arbetssätt

Det finländska uppsökande ungdomsarbetet har starka värderingar och principer som speglar utgångspunkterna och målsättningarna i ungdomslagen och som styr arbetssättet. Att sätta sig in i dem och jämföra dem med sin egen verksamhet är viktigt för alla professionella och organisationer som utför uppsökande ungdomsarbete. Värderingarna och principerna utgör den gemensamma grunden för det uppsökande ungdomsarbetet och gör det möjligt att uppnå de önskade effekterna och resultaten. Handboken definierar genom dem arbetets kärna och hörnstenar. De ramar in arbetet och visar på det grundläggande syftet.

Uppsökande ungdomsarbete är pedagogiskt arbete där man möter människor. Kontakten med uppsökande ungdomsarbetare är alltid frivillig för den unga. Av den uppsökande ungdomsarbetaren krävs det känslighet och reflektionsförmåga, känsla för situationen samt erfarenhet av att hantera svåra livssituationer. Arbetets socialt stärkande kraft ligger just i möten mellan människor.

Mycket tid används till att bygga upp förtroendet eftersom det är nödvändigt för att få höra den ungas berättelse och möta hen på ett helhetsbetonat sätt. Det uppsökande ungdomsarbetet erbjuder den unga någon som kan finnas vid hens sida, stöda och handleda den tid det behövs. Att finnas vid sidan innebär att spendera tid tillsammans och diskutera, göra saker tillsammans och dela erfarenheter.

I arbetet med den unga strävar man systematiskt tillsammans mot de mål den unga själv satt upp. Ungdomsarbetarens och den ungas kontakt är en process med en början och ett slut. Det uppsökande ungdomsarbetets kontakt med den unga börjar ofta med ett problem. Men arbetet är alltid resursorienterat och strävar efter att stärka hoppet och öka möjligheterna att vara aktiv. Den uppsökande ungdomsarbetaren stöder den unga i vardagen och möter utmaningar och drömmar tillsammans med den unga.

Det uppsökande ungdomsarbetet utnyttjar och bildar vid behov branschöverskridande nätverk till hjälp för den unga. Det uppsökande ungdomsarbetet främjar dialogen mellan olika aktörer, respekterar den unga och hens närkrets och behandlar informationen man

fått på ett ansvarsfullt sätt. Arbetssättet är flexibelt och anpassningsbart – arbetet följer tiden, lyssnar på de unga och ändrar arbetet enligt de ungas behov och aktuella samhällsfenomen. Grunden till all verksamhet är ungdomsarbetets utgångspunkter, till exempel branschöverskridande samarbete, gemensamt ansvar, kulturell mångfald, sunda levnadsvanor samt respekt för miljön och livet (se 4.1 Ungdomslagen).

Det uppsökande ungdomsarbetet som en del av ungdomsarbetet

Det uppsökande ungdomsarbetet är en del av det omfattande finländska ungdomsarbetet och främjar samma målsättningar som allt annat ungdomsarbete som styrs av ungdomslagen. Alla ungdomsarbetare främjar med sina arbetssätt och i sina arbetsmiljöer de ungas delaktighet, påverkningsmöjligheter samt förmåga och förutsättningar att verka i samhället – så även de uppsökande ungdomsarbetarna. I ungdomsarbetet uppstår en pedagogisk relation mellan ungdomsarbetaren och den unga. Allt ungdomsarbete är pedagogiskt arbete och strävar efter att främja den ungas utveckling, självständighet och samhörighet.

Ungdomsarbetarna är tolkar för ungdomen och de ungas livsvillkor och kan också ifrågasätta samt peka på missförhållanden i samhället på ett konstruktivt sätt. De uppmuntrar de unga att själva påverka och skapar påverkningsmöjligheter tillsammans med de unga. Ungdomssektorns takorganisation Allians och Nuoli rf har gett ut yrkesetiska anvisningar för ungdomsarbetet som beskriver den attityd, det ansvar och det förhållningssätt som ska präglade allt ungdomsarbete.

VÄRDERINGAR OCH PRINCIPER

Frivillighet och självbestämmanderätt

Den unga väljer själv om hen vill ta emot stöd från den uppsökande ungdomsverksamheten. Att tacka nej leder inte till några påföljder. Den unga definierar själv behovet och i vilken riktning hen vill föra sitt liv.

Utgår från den unga

Det uppsökande ungdomsarbetets främsta syfte är att stöda den unga i hens utveckling och för det behöver man förstå ungdomen som livsskede samt ungdomsrelaterade samhällsfenomen. Arbetet utförs i flera olika miljöer och man möter de unga där de vill vara. Uppsökaren arbetar primärt utgående från den information den unga gett och den ungas egna målsättningar.

Förtroende

Kontakten mellan den uppsökande ungdomsarbetaren och den unga bygger på förtroende. Förtroendet byggs och upprätthålls med hjälp av ömsesidig förståelse, absolut transparens och ärlighet. Uppsökaren förstår betydelsen av sekretess och tystnadsplikt och behandlar inte den ungas uppgifter utan samtycke och fattar inte beslut om den unga bakom ryggen på denna.

Tillsammans, inte i den ungas ställe

Den unga ses som en aktör med vilja och förmåga att bygga sitt liv och en framtid hen anser meningsfull. Det uppsökande ungdomsarbetet inspirerar och stöder den unga i att göra självständiga val och stärker hens beredskap att handla och nå sina mål. Uppsökaren ska inte använda makt och säga vad den unga ska göra.

Vid den ungas sida

Den uppsökande ungdomsarbetaren står vid den ungas sida i sådant som är viktigt för den unga och i olika övergångar och förändringar. Den unga får hjälp att hitta nyttiga tjänster och engagera sig i dem. Uppsökaren ser till att den unga blir hörd och förstådd i tjänsterna. Man är med i den ungas liv så länge hen vill eller behöver det. Den unga är alltid välkommen tillbaka till uppsökarna.

Helhetsbetoning

Den unga kan diskutera allt som känns viktigt med uppsökaren. Faktorer som påverkar den ungas livssituation beaktas som en helhet och inte bara som enskilda drag, problem eller diagnoser. Kärnan i arbetet är att se och främja den ungas resurser, styrkor och möjligheter.

Människa till människa

Arbetet bygger på en humanistisk människosyn och respekt för den unga. Den unga ses som en unik individ som uppsökaren möter med sin personlighet och sina styrkor. Arbetet bygger på att möta och respektera den andra som jämlik.

Uppsökarens personlighet och värderingar

Den uppsökande ungdomsarbetaren använder inte bara yrkeskunskap i arbetet utan också sin personlighet. Uppsökarens värderingar och engagemang, bakgrund och erfarenheter är alltid med i mötena. Till professionaliteten hör att notera och reflektera över dessa i relation till ungdomsarbetets värderingar. Uppsökaren behöver fundera hur hen kan använda sina personliga egenskaper och sin livshistoria i arbetet.

Låg tröskel

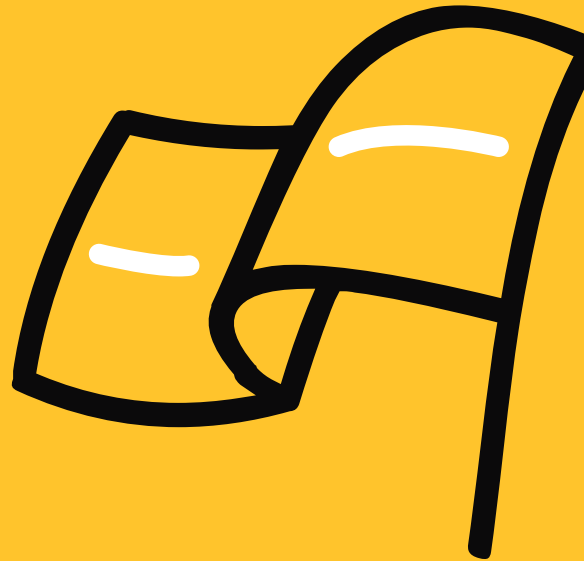
Det uppsökande ungdomsarbetet utförs där de unga är och erbjuder möjlighet till en trygg vuxenkontakt. De uppsökande ungdomsarbetarna kan lätt nås på olika vägar och via olika kommunikationskanaler. Den unga beslutar vilka uppgifter hen vill ge om sig själv och kan förbli anonym om hen så önskar. Verksamheten har inga krav eller villkor som den unga behöver uppfylla. Ingen bestämd deadline för avsluta fastslås på förhand i arbetet med den unga och antalet träffar är inte begränsat. Det uppsökande ungdomsarbetet är alltid avgiftsfritt.

Branschöverskridande samarbete

Den uppsökande ungdomsarbetaren är väl insatt i servicenätverket och samarbetar aktivt med andra aktörer som de unga behöver. Målet är att den unga med den uppsökande ungdomsarbetarens hjälp i rätt tid får kontakt med de tjänster som bäst kan svara på den ungas behov. I de branschöverskridande nätverken är uppsökande ungdomsarbetare experter på socialt förstärkande arbete och förser andra tjänster med information om levnadsförhållandena och behoven hos unga i sårbar ställning.

Att höra de unga

De ungas röst tas fram lokalt i aktuella diskussioner. De unga erbjuds möjligheter att påverka sådant som är viktigt för dem. Uppsökaren verkar som kanal och synliggör påverkningsmöjligheter. Uppsökarna använder feedbacken från de unga till att utveckla sitt arbete och till kunskapsledning. Utifrån feedbacken ser de uppsökande ungdomsarbetarna nyttan och effekterna av sitt arbete och kan förklara varför arbetet är viktigt.

Ungdomsarbetets yrkesetiska principer

- » Ungdomsarbete handlar om bemötande, uppmuntrande fostran och att göra tillsammans.
- » Ungdomsarbetet stärker den ungas delaktighet i sin närmiljö och i samhället.
- » Ungdomsarbetaren verkar uppbyggande och öppet i arbetssammanhang och i samarbetsnätverken.
- » Ungdomsarbetaren verkar som tolk för ungdomen och de ungas levnadsförhållanden.
- » Ungdomsarbetet genomförs ansvarsfullt även med tanke på miljön.
- » Ungdomsarbetaren sköter om sin arbetshälsa.

KÄLLA: NUORISOTYÖN AMMATTIEETTINEN OHJEISTUS, ALLIANSSI & NUOLI RY 2020, FRI ÖVERSÄTTNING

”Jag har fått hjälp med sådant jag inte haft mod till ensam. Jag är betydligt mer hoppfull inför framtiden.”

SOVARI-RESPONS 2020

2

Det uppsökande ungdoms- arbetet i praktiken

2.1 Målgrupp

Det uppsökande ungdomsarbetets målgrupp är 15–28-åriga unga som behöver stöd och som vill jobba med en uppsökare. Stödbehovet gäller ofta den ungas självständighet och sökande av sin egen väg. Arbetets tyngdpunkter och specifika målgrupper bestäms lokalt. I arbetet fästs särskild uppmärksamhet vid unga i en sårbar ställning.

VARDAGSPUSSELBITAR FÖR UNGA SOM SKA BLI SJÄLVSTÄNDIGA

Det uppsökande ungdomsarbetet jobbar med unga i den grundläggande utbildningens övergångsskede och äldre, till och med 28-åringar. Kontakten med uppsökande ungdomsarbetare är frivillig och riktad till alla som upplever att de behöver stöd i att bli självständiga och bygga ett liv på egna villkor. Den främsta målgruppen är unga som är utanför utbildning, arbetsliv och tjänster. Ibland kan den unga redan ta del av någon tjänst, men utan helhetsbetonat stöd och någon som går vid hens sida, eller kan av någon anledning löpa risk att hamna utanför tjänsterna. Då kan den unga ha nytta av att få diskutera förtroendefullt med en ny människa om sådant som är viktigt för hen själv. Uppsökaren stöder den unga bland annat i att hitta lämpliga tjänster och sköta myndighetsärenden och vardagsärenden samt i att hitta hobbyer och sociala relationer.

Den nedre åldersgränsen för det uppsökande ungdomsarbetet är när den unga slutat grundskolan, eftersom arbetet strävar efter att den unga ska bli självständig och hitta egna vägar till ett aktivt medborgarskap. En mer exakt nedre åldersgräns bestäms emellertid alltid enligt behoven på orten. Vid bestämmandet av åldersgränsen och målgruppen beaktas det övriga ungdomsarbetet, elev- och studerandevården, barnskyddet, hälsovården, de som innehar handlednings- och tillsynsansvaret över läroplikten samt andra tjänster som gäller unga. Det uppsökande ungdomsarbetet bör riktas framför allt till unga som inte omfattas av andra tjänster eller som riskerar att falla ur dem. Det är bra att i organisationen regelbundet kontrollera om arbetet fokuserar på att med ungdomsarbetets metoder stöda dessa ungdomar i att bli självständiga och öka deras delaktighet på det sätt ungdomslagen avser.

Fokus på de ungas många olika livssituationer

I arbetet vill man nå unga som kan få ut något de anser sig behöva av de erbjudna möjligheterna, arbetssättet och dess effekter (se även 2.6.2 Det uppsökande ungdomsarbetets effekter) och som är intresserade av att ha kontakt med en uppsökande

ungdomsarbetare. Det är vanligen frågan om unga som skulle vilja ha nya perspektiv: de är intresserade av sina studie- eller arbetsmöjligheter, vill diskutera frågor som rör deras självständighet och liv i allmänhet med en trygg och vidsynt vuxen eller behöver vissa specifika tjänster men har av någon anledning ännu inte fått tillgång till dem.

Vid preciseringen av målgruppen kan man tänka på olika grupper som unga kan höra till. Alla unga hör till flera olika grupper samtidigt. Grupptillhörigheten påverkar den ungas framtid på olika sätt, beroende på tid, plats, kultur och samhällsstrukturer. Grupperna kan betraktas och identifieras till exempel genom att tänka på de ungas

- utbildningsbakgrund och arbetssituation
- familjebakgrund och familjesituation
- socioekonomiska ställning
- bostadsområde
- sexuella identitet och inriktning
- etniska och kulturella bakgrund
- livsstil och subkultur samt
- funktionsförmåga och hälsotillstånd.

I det uppsökande ungdomsarbetet fås särskild uppmärksamhet vid unga och ungdomsgrupper i sårbar ställning, med större risk att känna utanförskap och hamna utanför samhället. Sådana är bland annat unga i svagare socioekonomisk ställning och från mindre bemedlade hem, sexuella minoriteter, språk- och kulturminoriteter samt unga med behov av fysiskt eller psykiskt stöd. Det uppsökande ungdomsarbetet bör också ha särskild beredskap att möta unga som upplevt mobbning eller ensamhet, eftersom man vet att detta ökar risken för utanförskap även senare i livet. Organisationer inom uppsökande ungdomsarbete bör beakta dessa gruppers behov när man planerar verksamheten och utbildar de anställda.

Det uppsökande ungdomsarbetet respekterar vars och ens rätt att välja sin egen livsstil. Det är bra att tänka på att samtidigt som verksamheten riktas framför allt till unga som hamnat utanför utbildning och arbetsliv så har dessa unga inte alla lika stor nytta av socialt förstärkande arbete eller av att bli hänvisade till olika tjänster. Ibland talar man om dessa unga under benämningen NEET-unga (eng.

Not in Education, Employment or Training) som om de bildade en homogen grupp. Det gör de emellertid inte: unga som är i samma arbetsmarknadssituation kan ha väldigt olika livssituationer och vilja helt olika saker.

Unga som är utanför utbildning och arbetsliv söker inte alla studieplats eller arbete och känner sig inte alla uppgivna eller missgynnade. Till gruppen hör bland annat unga som förbereder sig för inträdesprov, unga som tränar kreativa eller idrottsliga färdigheter, unga som tar hand om närstående och unga som valt en alternativ livsstil eller som utför frivilligarbete eller tillfälligt studerar på egen hand (se Hiilamo et al. 2017). Det är ändå bra att aktivt informera de unga om att ifall de har frågor så är de välkomna att själva kontakta uppsökarna när som helst.

Lokal precisering av målgruppen

Arbetets målgrupper och tyngdpunkter preciseras alltid i kommunen. Preciseringen görs enligt regionala särdrag, lokala behov och yrkesetik och man beaktar särskilt hurdana ungdomar som verkar bli utanför servicen på orten, vilka fenomen som kan skönjas och vem uppsökarna kan nå. Vid preciseringen bör man på ett mångsidigt sätt utnyttja information om de unga som producerats av både det uppsökande ungdomsarbetet och andra (se 2.6.1 Hur man producerar information) och granska hur tjänsterna behöver passas ihop (se 2.4 Branschöverskridande nätverk).

Det är bra att till exempel tänka på hur man kan nå unga som drar sig tillbaka i hemmen och unga som vistas mycket på offentliga platser och utomhus. Kännedom om målgrupperna och de ungas livsvillkor samt nätverkande med andra aktörer hjälper uppsökarna att hitta de unga som särskilt behöver nås.

Tydliga målgrupper och tyngdpunkter gör det lättare att rikta resurserna systematiskt och enligt behoven. Men det är också bra att ha ett visst spelrum i det som bestämts, eftersom det uppsökande ungdomsarbetet bör följa med förändringar i verksamhetsmiljön, reagera flexibelt på dem och hitta nya unga och grupper som behöver stöd. Man bör alltid bevara beredskapen att svara på ungas direkta kontakter och stödbehov som upptäcks på fältet. Dessutom måste man oberoende av tyngdpunkterna utan dröjsmål kontakta alla unga om vilka det kommit en kontaktbegäran i enlighet med ungdomslagen.

Att observera vid den lokala preciseringen

- » Ungdomslagens definition: unga under 29 år som behöver stöd.
- » Lokal kartläggning (höra de unga, lokala fenomen, de ungas livsvillkor, verksamhetsmiljöer, andra tjänster): Hur identifieras och nås de unga som behöver stöd?
- » Unga under 18 år: Hur samarbetar man med dem som har handlednings- och tillsynsansvar för läroplikten? Hur och i vilken mån samarbetar man med skolor, läroanstalter och andra aktörer inom ungdomsarbetet? Hurdan relation har uppsökarna till minderåriga unga som använder andra tjänster?
- » Unga som använder olika tjänster: Vad skiljer det uppsökande ungdomsarbetet från andra tjänster för unga? Hurdan är det uppsökande ungdomsarbetets relation till unga som redan använder andra tjänster?

Situationer där det uppsökande ungdomsarbetet inte är den primära stödkällan:

- » Den unga vill inte ha kontakt med en uppsökande ungdomsarbetare.
- » Den unga har ett akut rusmedelsproblem som hen trots uppmuntran inte vill bearbeta.
- » Den unga har ett allvarligt problem som kräver psykiatrisk specialistsjukvård, till exempel psykos, självmordsförsök eller svår personlighetsstörning.
- » Den unga är redan föremål för handledning och kraftiga stödåtgärder (t.ex. inom barnskyddet).
- » En minderårig persons fullgörande av läroplikten behöver övervakas – det finns andra som har handlednings- och tillsynsansvaret för fullgörandet av läroplikten.
- » Det har konstaterats att den unga på grund av skada eller sjukdom behöver tjänster och stödåtgärder som hör till lagen om funktionshinderservice och hen kan hänvisas till bedömning av behovet av socialtjänster för personer med funktionsnedsättning.
- » Den unga anses behöva en följeslagare bara då och då för att kunna ta sig till ett serviceställe eller någon annanstans.
- » Den unga anses behöva en frivillig eller professionell stödperson och man kan på förhand definiera orsakerna till och målsättningarna för stödrelationen samt hur långvarig den behöver vara. Det behövs ett avtal om stödpersonsverksamheten och avtalet hör till den ungas klientplan som uppföljs av en socialarbetare.

2.2 Var och hur arbetar uppsökarna

Uppsökande ungdomsarbete utförs från Hangö till Utsjoki och från Korsnäs till Ilomants. Verksamhetsmiljöerna varierar från små orter med några hundra invånare till de stora städernas urbana förorter. De lokala arbetsformerna bygger alltid på ungdomsarbetarnas kunnande, organisationens resurser och tyngdpunkter samt de regionala särdragen. Det uppsökande ungdomsarbetet använder ändå alltid vissa gemensamma socialt stärkande metoder.

2.2.1 Verksamhetsmiljöerna med andra ord fältet

Det uppsökande ungdomsarbetet är aktivt med i de ungas vardag och utförs i många olika verksamhetsmiljöer. Arbetet svarar på de ungas situationer och stödbehov som ständigt varierar med den övriga samhällsutvecklingen. Flexibilitet och förmåga att forma sig enligt de ungas verklighet är alltid viktiga egenskaper i uppsökande ungdomsarbete.

Kännetecknande för arbetet är att vara närvarande där de unga är och att erbjuda möjligheter till trygga vuxenkontakter i både fysiska och digitala miljöer. De uppsökande ungdomsarbetarna jobbar regelbundet på fältet, kontaktar och möter unga, samarbetspartner och möjliga nätverk samt reserverar tid till att så småningom lära känna de unga.

Uppsökarna arbetar mångsidigt i olika miljöer som är typiska för olika ungdomsgrupper och detta gör att verksamheten har låg tröskel och utgår från den unga. Den unga ska alltid lätt kunna nå den uppsökande ungdomsarbetaren och det är meningen att man ska kunna stämma träff snabbt – helst samma vecka men senast därpå följande.

Arbetet utförs till exempel i det uppsökande ungdomsarbetets lokaler, i olika tjänsters verksamhetslokaler, på gator, i kaféer och offentliga lokaler, i verkstäder och läroanstalter, i naturen och på nätet. De uppsökande ungdomsarbetarna är aktivt med i många nätverk och söker sig ibland med hjälp av sina samarbetspartner till ställen där man kan hitta unga som eventuellt vill ha stöd. Uppsökarnas långsiktiga arbete på fältet skapar förtroende och gemensamma positiva erfarenheter som gör det lättare för de unga att ta och ha kontakt med ungdomsarbetarna.

En flexibel arbetstid och möjlighet att röra sig från ställe till ställe är nödvändigt inom uppsökande ungdomsarbete. Träffarna stäms på ställen dit den unga lätt kan komma och där det just då är naturligast för den unga att ha kontakt med uppsökaren. Vid behov kan man också träffa den unga i hens hem om det behövs med tanke på den ungas situation. Arbetet kan ibland kräva långa resor, beroende på området – till exempel när man åker med den unga till tjänster hen behöver eller till andra verksamhetsmiljöer som ligger utanför hemkommunen.

De varierande verksamhetsmiljöerna och behovet av resande bör beaktas vid planeringen av resurser, arbetstid och arbets säkerhet. Den ungas egna miljöer är en del av hens personliga livsmiljö och den uppsökande ungdomsarbetaren behöver vara lyhörd, förstående och respektfull när det gäller de sociala regler som gäller där. Den ungas delaktighet och beslutanderätt är särskilt viktiga när uppsökaren arbetar i en miljö som den unga upplever som sin. Med smidig och öppen kommunikation ser man till att den unga förstår i vilket syfte den uppsökande ungdomsarbetaren är där, vare sig det gäller en fysisk eller digital miljö.

Det uppsökande ungdomsarbetets verksamhetsmiljöer

- » det uppsökande ungdomsarbetets egna trivsamma lokaler
- » offentliga lokaler, gator och kaféer
- » transportmedel: personbilar, kollektiv trafik
- » olika tjänsters verksamhetsställen (t.ex. Navigatorn, FPA, socialbyråer)
- » ungdomslokaler, organisations- och hobbylokaler, bibliotek
- » läroanstalter och verkstäder
- » naturen, lägercentrum, rekreationsområden
- » digitala plattformar
- » den ungas hem
- » Försvarmaktens uppboad.

I organisationen behöver man förstå de specifika fenomenen i området samt verksamhetsmiljöns särdrag för att man överallt ska kunna erbjuda högklassig handledning och verka på de ungas villkor i de aktuella förhållandena. Det uppsökande ungdomsarbetets planering, utvärdering och utveckling kräver regelbunden kartläggning. För att arbetet ska svara på de lokala behoven måste man tänka på åtminstone följande faktorer:

kartläggningen av målgruppen

– den totala mängden unga som hör till målgruppen; de ungas verksamhetsmiljöer; observationer av de ungas utvecklings- och levnadsförhållanden samt av aktuella fenomen

lokala särdrag

– lokala aktörer, händelser, lokaler och platser, möjligheter till fritidssysselsättning, utbildnings- och arbetsutbud, bostadssituation, rusmedelskultur

hur man når de unga

– hur många unga och närstående tar kontakt och via vilka kanaler; hur aktiva är myndigheter och andra som hänvisar unga till det uppsökande ungdomsarbetet; unga som nåtts och som inte nåtts; sätt att nå de unga; uppsökarnas synlighet och den låga tröskeln

den egna organisationen

– det uppsökande ungdomsarbetets statistik och informationsproduktion samt de anställdas erfarenhet; arbetets effekter och de ungas respons; uppsökarnas arbetshälsa och arbetssäkerhet; organisations- och teamstrukturer; enhetens ekonomi

arbetsredskap

– kompetens och kompetensbehov, arbetsmetoder och deras tyngdpunkter, pengar och tidsresurser; dataprogram och system, lokaler och utrustning

nätverk

– ungdomstjänster, deras tillgänglighet och eventuella brister; viktiga och möjliga samarbetspartner; organisationernas strukturella samarbete och de anställdas personliga nätverk; de resurser som nätverkssamarbetet kräver.

”Jag har kunnat stanna upp och tänka på vad jag önskar av framtiden. Förut ville jag inte ens tänka på det eftersom det bara orsakade ångest.”

SOVARI-RESPONS 2020

2.2.2 Så här fungerar det uppsökande ungdomsarbetet

Den uppsökande ungdomsarbetaren använder olika metoder för stöd, fostran och handledning till den ungas nytta, mångsidigt och enligt situationen och behovet. Arbetssätten lever ständigt och metoderna väljs enligt de aktuella målen och målgrupperna. Även lokala behov påverkar valet av metoder – det uppsökande ungdomsarbetet formas alltid enligt området och de unga. Gemensamt för det uppsökande ungdomsarbetet i hela landet är värderingarna och principerna, de grundläggande elementen i arbetssättet och de riktgivande målsättningarna. Alla uppsökare strävar efter att göra de ungas röst hörd och att observera de ungas livsvillkor och ungdomsrelaterade fenomen.

Till det uppsökande ungdomsarbetets vanligaste arbetsmetoder hör individuellt stöd samt att gå vid den ungas sida, vara med i olika verksamhetsmiljöer, hänvisa och hjälpa till tjänster och samarbeta i branschöverskridande nätverk. Smågruppsverksamhet, läger och utfärder hör också till ungdomsarbetets många metoder. Dessa används när de betjänar de ungas individuella behov och det uppsökande ungdomsarbetets målsättningar. I arbetet utnyttjas tidsenliga digitala metoder

mångsidigt för att nå de unga och sprida information. Olika webbplattformar används kreativt i arbetet med de unga och träffar kan ordnas via nätet.

Tillsammans med Försvarsmakten och Civiltjänstcentralen ordnar det uppsökande ungdomsarbetet Aikalisä-verksamhet för att nå alla unga vid uppbåden och på så sätt även dem som behöver stöd. För att det uppsökande ungdomsarbetets team ska kunna använda alla metoder och redskap som hör till arbetet bör det ha goda professionella färdigheter samt tillräckliga resurser och tekniska förutsättningar.

Arbetet gynnas av att man arbetar i par, i och med att den unga då får ett vidare perspektiv på sin situation och kan dra nytta av båda uppsökarnas kompetens. Att arbeta i par främjar också uppsökarnas välbefinnande. De kan ge varandra säkerhet, professionell hjälp och stöd i arbetet med den unga.

Dokumentering och statistikföring är viktiga delar av arbetet. Man gör anteckningar om varje ung som kommer för att få stöd och handledning, hens process och mål och hur de framskrider. Dessutom samlar uppsökaren information om arbetets effekter och olika fenomen, till stöd för påverkansarbete och utveckling.

**Den uppsökande
ungdomsarbetaren
använder mångsidigt
olika metoder för stöd,
fostran och handledning
enligt situation
och behov.**

DET UPPSÖKANDE UNGDOMSARBETETS METODER

Individuellt stöd och att gå vid den ungas sida

Man lär känna den unga, bygger förtroende och kartlägger helhetssituationen. Den unga erbjuds konfidentiellt samtalsstöd och man arbetar tillsammans för att nå de uppsatta målen. Arbetet bygger på identifiering av den ungas styrkor och resurser. Den ungas känsla av vardags- och livskompetens stärks och framstegen synliggörs.

Gruppaktiviteter och läger

Gruppaktiviteter används bland annat för att bygga sociala relationer och gemenskap, behandla olika teman och lindra ensamhet. Det kan vara riktad smågruppsverksamhet, läger (t.ex. ungdomscentralernas Nuotta-träning) och temagrupper som fyller de ungas individuella behov och främjar arbetets målsättningar.

Arbete ute på fältet

Man tar sig till de fysiska och digitala miljöer där de unga finns för att få kontakt med dem. Det betyder bland annat besök i läroanstalter och information åt niondeklassister och studerande på andra stadiet och i yrkeshögskolor samt regelbundna besök på ställen och evenemang där unga vistas, för att öka synligheten och knyta kontakter.

Hänvisning till tjänster samt tolkning

Den unga får hjälp att nå tjänster, verksamhet och information hen behöver. Hen får hjälp att motivera sig att använda tjänsterna och få nytta av dem. Man förklarar myndighetsbeslut och den ungas rättigheter och skyldigheter för den unga.

Branschöverskridande samarbete

Till samarbetet hör myndigheternas anmälningar om de unga, att stöda den unga i servicenätverket, att skapa det nätverk den unga behöver, att använda den expertis som finns i nätverken och erbjuda det uppsökande ungdomsarbetets expertis åt nätverken samt partnerskap, synliggörande och påverkansarbete.

Pararbete

Man träffar alltid om möjligt de unga, särskilt nya, i par. Man arbetar i par både för den ungas skull, med tanke på professionaliteten och kontinuiteten, och för att främja ungdomsarbetarnas trivsel i arbetet. Uppsökaren har då ett utsett par från det egna teamet, ett annat team i området eller det branschöverskridande nätverket.

Aikalisä-verksamheten

Det uppsökande ungdomsarbetet erbjuder stöd och handledning åt alla unga män vid uppåden och åt alla män och kvinnor i militär- och civiltjänstlågerna som avbryter sin militär- eller civiltjänst. Verksamheten utförs som ett samarbete mellan Försvarsmakten, Civiltjänstcentralen, Statskontoret och kommunerna och det uppsökande ungdomsarbetet ansvarar för kommunens del av arbetet.

Digitalt ungdomsarbete

Här ingår användning av sociala medier, ökande av synligheten, informationsförmedling till de unga, möten med unga via nätet, digital handledning samt deltagande i spel och communities.

Dokumentering och uppföljning av processerna

Det är viktigt att dokumentera och följa upp klientuppgifter, målsättningar och processer, producera statistik och information om fenomen, följa upp klientresponsen och arbetets effekter samt utveckla det egna arbetet utifrån informationen.

2.3 Samarbetet med den unga

I uppsökande ungdomsarbete bygger man en förtroendefull relation till den unga och erbjuder stöd i det som den unga upplever viktigt. Syftet är alltid att nå den ungas egna målsättningar och att hjälpa den unga att bygga en meningsfull vardag och känna att hen klarar sig i olika situationer. När den unga blivit socialt starkare och fått den behövliga hjälpen avslutas arbetet enligt gemensam överenskommelse. Den unga är ändå alltid välkommen tillbaka till det uppsökande ungdomsarbetet.

Ett viktigt syfte med arbetet är att stärka den unga socialt. Viktiga aspekter i det här sammanhanget är en förtroendefull och respektfull relation till den unga och att gå vid hens sida i den aktuella livssituationen. Principen är att den unga inte ska bli ensam med sina frågor eller utmaningar utan man tar sig an dem tillsammans. Den unga har en vuxen vid sin sida som har tid och som ser hens styrkor och resurser.

När man fått kontakt med den unga och hen uttryckt en önskan om fortsatt kontakt kan uppsökaren möta den unga och gå vid hens sida. Respektfullt bemötande är ett centralt och ytterst verkningsfullt

element i uppsökande ungdomsarbete och stärker den unga redan i sig. Den unga möts alltid utan antaganden och förutfattade meningar. Det här kräver stark självreflektion och sensitivitet av uppsökaren och att hen ser sig själv och den unga som jämlika. Målet är att skapa en ömsesidig förståelse av den stund och verklighet där man möts. Det är viktigt med förtroende och att finnas där som en människa för en annan människa och att arbeta tillsammans för att främja den ungas målsättningar. Principerna för bemötandet tillämpas också på tillfälliga och spontana möten med unga.

”Den uppsökande har orkat lyssna på min klagan och gråt och gett stöd när det kändes som att andra inte vill hjälpa.”

UPPSÖKARE–DEN UNGA–RELATIONENS FASER SAMT ARBETSPROCESSEN

1. Samarbetet inleds

Man får kontakt med den unga och hen vill fortsätta ha kontakt.

2. Lära känna och bygga förtroende

Man lär känna varandra, framskrider i den ungas takt och bygger förtroende och en god grund för fortsättningen. Man tar reda på den ungas målsättningar.

3. Att mötas, gå vid den ungas sida och göra tillsammans

Det är viktigt att mötas i lugn och ro och att framskrida systematiskt mot målsättningarna. Den ungas resurser stärks och arbetet utgår från den unga.

4. Regelbunden kontakt

Den uppsökande ungdomsarbetaren engagerar sig i den unga och i processen. Hen är intresserad av den unga och dennes situation, frågar hur den unga har det och visar att hen bryr sig.

5. Tolkning

Uppsökaren klargör den ungas rättigheter och skyldigheter och förklarar myndighetsbeslut och tjänster. Syftet är att försäkra sig om att den unga förstått och blivit förstådd i olika situationer.

6. Främjande av den ungas aktörsskap och delaktighet

Man stöder den unga i ansvarstagande och uttryckande av tankar och åsikter, gör saker tillsammans och möjliggör känslor av att lyckas. Man stärker den ungas delaktighet i meningsfulla sammanhang.

7. Hänvisande till tjänster samt nätverkssamarbete

Den unga hänvisas till de rätta tjänsterna i rätt tid och får stöd i att sköta sina ärenden där. Man bygger nätverk som den unga behöver och utnyttjar också expertisen i andra branscher.

8. Uppföljning och fortsatt bearbetning av målsättningarna

Man bedömer tillsammans hur den sociala förstärkningen gått och hur målen nåtts. Den unga får möjlighet att ge respons på det uppsökande ungdomsarbetet.

9. Samarbetet avslutas

Processen avslutas tillsammans med den unga när hen känner att hen klarar sig i olika situationer och har nått sina mål. Den unga kan vid behov återvända för att få mer stöd.

2.3.1 Första kontakten

Den unga kan själv kontakta det uppsökande ungdomsarbetet när hen känner att hen behöver stöd eller vill tala konfidentiellt. Direkta kontakter från de ungas sida hör till de mest givande sätten att inleda kontakten – då är den unga redan från början motiverad och vill förbättra sin situation. Den unga kan kontakta det uppsökande ungdomsarbetet lätt och på olika sätt, också anonymt om hen vill. Till de vanligaste kanalerna hör meddelanden och sociala medier, möten ansikte mot ansikte i olika verksamhetsmiljöer samt den landsomfattande webbplatsen yhteysetsivaa.fi.

Det uppsökande ungdomsarbetet strävar efter att på olika sätt sänka tröskeln för de unga att ta kontakt. Ett av de viktigaste sätten är att vara där de unga är. De uppsökande är lätta att få tag på och man satsar på kommunikation och synlighet. Det innebär att vara närvarande och att informera, bland annat i läroanstalter och i olika tjänster, på gator och i offentliga lokaler, vid uppåtd och i sociala medier. I den första kontakten är den låga tröskeln den viktigaste principen och varje organisation ansvarar för att den uppfylls för egen del.

De uppsökande ungdomsarbetarna agerar alltid med den ungas samtycke och kontakten är frivillig – också när det är någon annan än den unga som först tar kontakt. Utöver den unga kan också någon i hens närkrets eller professionella som arbetar med den unga kontakta det uppsökande ungdomsarbetet. I dessa situationer måste uppsökaren veta vem kontakttagaren är. Det berättas också åt den unga när man får kontakt med hen. När de närmaste eller en professionell tar kontakt får uppsökaren ofta en konsultroll. Redan hens genom uppsökarens sakkunskap och genom att lyfta upp vilka tjänster som finns att tillgå kan hjälpa kontakttagaren. Av dessa kontakter leder endast en del till ett samarbete mellan uppsökaren och den unga, men uppsökaren kan ändå ha spelat en viktig roll som en lösningsinriktad och hoppigivande expert som hjälper de inblandade att komma vidare.

Föreningar, stiftelser och andra som erbjuder hobbyverksamhet för unga kan med den ungas (eller en minderårigs vårdnadshavares) samtycke kontakta det uppsökande ungdomsarbetet. Ungdomslagen anger de myndigheter som har en plikt eller möjlighet att lämna en kontaktbegäran till det uppsökande ungdomsarbetet. Anmälningsplikten och -möjligheten gäller bland annat läroanstalter, Försvarsmakten och Civiltjänstcentralen samt FPA. Myndigheterna lämnar kontaktbegäran via yhteysetsivaa.fi-webbplatsen, som omfattar hela landet och har direkt kontakt med de uppsökandes PAREnt-system eller andra motsvarande klientdatasystem. Alla kan också använda samma kontaktkanaler som de unga.

Att komma igång med samarbetet

De unga som vill ha kontakt med uppsökare är vanligen sådana som själva känner att de behöver stöd, vill ta emot det och kan beskriva sitt stödbehov. Även sådana som inte har ett tydligt mål eller inte kan sätta ord på det kan uppleva att de har nytta av uppsökarens stöd. I dessa situationer blir vikten av att lära känna varandra och skapa förtroende speciellt stor.

Ibland kan den unga först säga nej till kontakten men senare själv kontakta uppsökaren. Uppsökaren kontaktar också den unga på nytt, ifall den unga varit osäker vid första kontakten och gett uppsökaren lov att återkomma. Den första kontakten och att lära känna varandra kräver särskild lyhördhet, beaktande av den ungas situation och reflektion över vilka interaktionssätt som passar bäst – en process som naturligtvis varierar för varje ung.

När den unga vill ha en förändring i sitt liv och preliminärt är redo att öppna sig om sin livssituation för en ny, fortfarande obekant, vuxen, tar hen ett stort steg som kräver mod. Det kan man gärna säga högt eftersom det kan uppmuntra den unga till att aktivt jobba för sin situation.

Uppsökande ungdomsarbete

Kontakt tas med hemkommunens uppsökande ungdomsarbete.

1. Vem kan ta kontakt?

Den unga

FPA

Den ungas närkrets

Civiltjänstcentralen

Läroanstalter

Försvarsmakten

Övriga myndigheter

Hur får man kontakt med det uppsökande ungdomsarbetet?

1. Det uppsökande ungdomsarbetet finns i många verksamhetsmiljöer och dess aktuella kontaktuppgifter finns på organisationens webbplats, i sociala medier och i entit.fi-sökmotorn. Det uppsökande ungdomsarbetets organisationer är registrerade i webbtjänsten yhteysetsivään.fi där man kan lämna kontaktbegäranden.
2. Den unga kontaktar det uppsökande ungdomsarbetet (på det sätt som passar hen bäst, det kan även göras anonymt) eller någon lämnar en kontaktbegäran till uppsökarna i enlighet med ungdomslagen.
3. En uppsökare försöker nå den unga, vilket leder till något av följande resultat: a) den unga vill inleda en kontakt, b) den unga behöver inte eller vill inte använda tjänsten, c) den unga nås inte trots försöken.

2. Hur kan man ta kontakt?

yhteysetsivään.fi

3. Försök att nå de unga

Den unga nås via olika kanaler

I det här skedet är den unga ofta starkt motiverad att handla eller är åtminstone nyfiken på att se vad som ska hända framöver. Det uppsökande ungdomsarbetet väntar inte heller med att främja den ungas situation tills man samlat eventuella andra professionella som ska höra till den ungas stödnätverk eller den unga fått del av de tjänster hen är berättigad till. Uppsökaren uppmärksammar omedelbart förutsättningarna för social förstärkning och åtgärder som kan främja den. Här börjar kontakten med den unga.

2.3.2 Lära känna varandra – förtroende och respektfullt bemötande

Att lära känna varandra är av största vikt i uppsökande ungdomsarbete och det ska få ta sin tid. Vid träffar och i kontakt med den unga stannar uppsökaren upp för att höra vad den unga berättar om sig själv, sitt liv och sina erfarenheter. Det uppsökande ungdomsarbetets helhetsbetoning innebär att uppsökaren har ett öppet synsätt och förhållningssätt till den ungas situation och är redo att öppet möta och behandla olika ämnen som kan komma upp. Kontakten sker alltid i den verklighet som bildas av uppsökaren och den unga enligt de uppgifter den unga ger. I mötena ger man plats åt den ungas personlighet och berättelse som framträder så småningom i en förtroendefull atmosfär. Också uppsökaren måste vara genuint närvarande som sig själv så att båda lär känna varandra. Då möter och stöder uppsökaren den unga på ett äkta sätt och den unga blir sedd som hen vill.

De unga som de uppsökande ungdomsarbetarna träffar är ofta i en situation där de inte har lätt för att lita på andra. Att bygga upp förtroendet kräver vanligen flera träffar där man söker en gemensam våglängd, ett gemensamt sätt att kommunicera och en gemensam uppfattning om samspelet mellan just *dig* och *mig*. Eftersom det viktigaste är att den unga känner att uppsökaren ser och hör den unga som hen är och inte dömer hen för det hen gjort eller inte gjort, så kan det inte finnas något mönster eller exakta instruktioner för det här skedet. Standardiserade processer och frågeformulär kunde stå i vägen för den personliga relationen, så man bör vara särskilt försiktig med

sådana. Uppsökaren är närvarande, är intresserad av den unga och visar att hen bryr sig om den unga. När den unga så småningom vågar lita på den uppsökande ungdomsarbetaren, som i sin tur visar att hen litar på den unga, kan den unga också lättare börja lita på andra professionella och på människor och samhället överlag. Tillit är ett livsvillkor för social förstärkning och positivt agentskap.

Förbi skammen och skulden

Ibland känner unga som tar del av det uppsökande ungdomsarbetet skam och skuld över att vara i en situation där andra försöker hjälpa dem och de får stöd av en professionell. Många tänker att de själva är ansvariga för allt och att de i svårigheterna fått vad de förtjänar. Så kan det vara även om händelserna i den ungas liv till stor del berott på samhället och miljön där hen vuxit upp samt andras bemötande. Den unga kan uppriktigt tro att hen borde kämpa på och förändra sitt liv ensam för att kunna vara värdefull i sig själv i sina närmastes och samhällets ögon.

Det är viktigt att den uppsökande upptäcker sådana uppfattningar, som mycket sällan stärker den unga utan oftare tynger ner hen. De bör skingras så långt det går. Tidigare negativa erfarenheter kan också försvåra byggandet av tillit och påverka motivationen till att ta del av tjänster. När bekantskapen djupnar och kunskapen ökar kan man med den unga diskutera erfarenheterna och sätta fingret på faktorer som påverkat dem – och som oftast ligger helt utanför barnets eller den ungas person, omdömme och beslutanderätt – samt bakomliggande samhälleliga strukturer och fenomen.

Ibland märker man att den ungas personliga historia på många sätt är förknippad med mer övergripande fenomen: exempelvis generationsöverskridande ojämlikhet, barnfamiljsfattigdom eller andra ackumulerade problem, boendesegregation, ojämställdhet, rasism eller andra former av diskriminering. Det uppsökande ungdomsarbetet korrigerar inte dessa problem, men kan ta upp dem på ett uppbyggande sätt både för de unga och för samhället i stort för att skapa en bättre morgondag (se 3.6 Gemensamt påverkansarbete).

Synliggörande av principerna

När man inleder kontakten med den unga bör man berätta öppet om verksamhetssätten och uppsökarens roll vid den ungas sida. Uppsökaren framhåller att hen inte sköter myndighetsuppgifter, att inga sanktioner eller plikter är förknippade med kontakten och att relationen till uppsökaren i sig inte ger den unga ekonomiska fördelar. Till de första och viktigaste sakerna som behöver behandlas är principerna om frivillighet och att man utgår från den unga, så att den unga vet att själv vara aktiv i kontakten. För att trygga transparensen berättar man också för den unga om tystnadsplikten. Samarbetet med den ungas närstående eller nätverk sker alltid med den ungas samtycke. Den unga ska veta när, varför och med vem uppsökaren sköter hens ärenden. Under kontakten synliggör uppsökaren den ungas egen roll och stärker hens förmåga att agera och delta i att sköta sina ärenden. Uppsökaren agerar med den unga, inte för den unga.

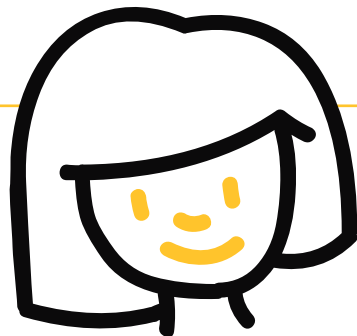
I processen att lära känna och bygga förtroende är det viktigt att se vilka verksamhetsmiljöer, metoder och sätt att hålla kontakten som fungerar bäst för den unga. Arbetets flexibilitet klargörs för den unga redan i början, för att hen inte ska tro att hen måste träffa uppsökaren på dennas villkor och i dennas lokaler. Ibland inleds kontakten i den ungas hem eller nära det, i offentliga lokaler eller via nätet – vad som helst som hjälper den unga att motiveras till kontakten. Den unga förväntas inte anpassa sig efter en viss form eller ett visst sätt att träffas utan det uppsökande ungdomsarbetet anpassas efter den ungas behov.

Gruppverksamhet

Principerna om förtroendefullt och jämlikt bemötande gäller i både individ- och grupphandledning. I gruppverksamhet måste man dessutom komma ihåg opartiskheten, så att alla kan hitta ett lämpligt sätt att delta och dela erfarenheter med de andra. I grupphandledning iakttar uppsökaren principerna för ett tryggt rum, observerar deltagarnas inbördes relationer och identifierar olika gruppfenomen (till exempel om gruppen är tyst, delad, stökig eller sammansvetsad). En uppsökare som arbetar med grupper förstår grupputvecklingen, med faser av konflikt, samarbete och avslutning, och kan styra verksamheten i en riktning som uppmuntrar de unga.

Viktigt när man bemöter och lär känna varandra

- » frivillighet
- » att bygga förtroende
- » jämlikhet och ömsesidighet
- » lugn och närvaro
- » att höra den ungas berättelse
- » transparens, tystnadsplikt
- » kontaktkanaler och verksamhetsmiljöer som passar den unga.

2.3.3 Gå vid den ungas sida och göra tillsammans

Uppsökarens uppgift är att stöda och bekräfta den unga i olika livssituationer och gå vid hens sida. Under processen möter man många frågor av vilka en del är nya också för uppsökaren. Allt kan man inte förbereda sig på. Det finns inget färdigt manuskript och ingen på förhand given målsättning för arbetet, utan uppsökaren ska stöda den unga i att skriva nya kapitel i sitt livs bok, i och med att den ungas målsättningar och önsknings småningom blir klarare. Den unga kan också gå igenom utmaningar som det uppsökande ungdomsarbetet inte kan påverka på ett bestående eller ändamålsenligt sätt. Den unga måste få känna att man bryr sig om hen och att hen inte blir lämnad ensam i svåra situationer. Dessa upplevelser stärker tilliten till uppsökaren och därigenom ofta också till andra människor och samhället, ifall den unga tidigare haft negativa upplevelser.

Att gå vid den ungas sida innebär att tillsammans gå igenom saker, söka information och möta utmaningar på ett tryggt sätt. Ibland har man konfidentiella diskussioner och söker alternativa tankemodeller och lösningar för den ungas situation. Uppsökaren hjälper med sin yrkeskunskap och erfarenhet den unga att se hopp och nya synvinklar som hen kanske annars har svårt att se. Att göra tillsammans innefattar också att sköta vardagliga ärenden tillsammans. I uppsökarens arbete ingår att bekanta sig med olika tjänster, förklara lösningar och beslut och tolka myndighetspråk samt att hjälpa den unga förstå hur servicesystemet fungerar och vilka möjligheter det ger.

Det är viktigt att nya situationer möts och hanteras tillsammans med den unga, på samma nivå och med delat perspektiv, och att den unga inte behöver känna sig ensam med sina frågor. Uppsökarens uppgift är att fråga och föra på tal sådant som kanske påverkar den ungas liv (exempelvis relationer, ekonomi och boende, levnadsvanor, tidigare erfarenheter, drömmar) och att vara intresserad av den ungas upplevelser. Att stöda och gå vid den ungas sida betyder att lyfta fram olika handlingsalternativ, stärka den ungas funktionsförmåga och öka hens resurser, hopp och framtidstro.

Vad den uppsökande ungdomsarbetaren ofta stöter på

- » svåra frågor om utveckling och identitet
- » brist på framtidstro
- » ensamhet, skadliga sociala relationer
- » förhållanden som försvårar vardagen, ekonomiska svårigheter (även skuldsättning och betalningsanmärkning)
- » hälsobekymmer och problem med den mentala hälsan, kriser och trauman
- » skadliga levnadssätt och vanor, brist på dygnsrytm, problem med rusmedel och spelande
- » frågor kring studier och inlärningssvårigheter
- » frågor om arbetslivsfärdigheter och sysselsättning.

Känslor på spel

Uppsökande ungdomsarbete bygger alltid på öppen diskussion och ärligt umgänge – en genuin interaktion som kan hjälpa uppsökaren att hitta de ord, gester och handlingar som passar bäst i situationen och bäst främjar stärkandet av den unga. Uppsökaren kan också enligt övervägande berätta för den unga om de tankar och känslor interaktionen eller den ungas situation väcker hos uppsökaren. Det här är speciellt viktigt om de påverkar känslolandskapet och därigenom kontakten med den unga.

I uppsökande ungdomsarbete kan man ibland stöta på kontroverser. Den ungas handlingar, uttrycksätt eller de val hen tycker är viktiga kanske inte överensstämmer med uppsökarens värderingar. Spända situationer, motstridiga uppfattningar och känslor som väcks av dessa hör till arbetets vardag, så det är bra om det finns redskap för identifiering och bearbetning av dem (till exempel arbetshandledning och interna diskussioner på arbetsplatsen). Den uppsökande ungdomsarbetaren berättar om sina uppfattningar och motiverar dem utan att döma den unga, vars synsätt och erfarenheter kan vara väldigt annorlunda.

Negativa känslor (till exempel frustration, besvikelse eller rädsla) och yttranden är i sig inte fördelaktiga för stöd- och handledningsrelationen. Att tillsammans gå igenom svåra känslor och erfarenheter – också uppsökarens – kan emellertid avslöja dolda budskap och hjälpa den unga att förstå både sig själv och andra bättre. Att diskutera olika sätt att uppleva fungerar då som pedagogiskt verktyg: det ger den unga fler ord och andra redskap till att identifiera, möta och uttrycka sina känslor på ett uppbyggande sätt. Att den emotionella kompetensen stärks är bra för självkännedom och identitetsutvecklingen, vilket i sin tur främjar den ungas relationsfärdigheter och sociala relationer.

Människor och att vi är beroende av varandra, inte superhjältar

Om uppsökaren upplever att den unga behöver hjälp också av andra professionella eller behöver annat stöd än det uppsökande ungdomsarbetet kan erbjuda måste hen se gränserna för sitt eget arbete. Uppsökaren berättar ärligt för den unga om sina möjligheter att hjälpa. Hen vet styrkorna i sitt arbetssätt och effekterna vid sociala förstärkningen, men känner också väl till andra tjänster som svarar på ungas olika behov. Uppsökaren hänvisar och motiverar den unga att ta del av de tjänster den unga har nytta av och stöder också den unga i att göra det. I dessa situationer spelar uppsökaren sin egen roll vid sidan av andra tjänster. Det är viktigt att den unga förstår vem som hjälper med vad. Vid behov arbetar uppsökaren i par med andra professionella till förmån för den unga. Utgångspunkten är att den unga inte förblir omedveten om vad som gjorts och beslut som fattats och inte blir utan det stöd hen behöver (se 2.4 Branschöverskridande nätverk).

Uppsökarna använder pedagogiska metoder och är inte rädda att ta itu med svåra saker som påverkar den ungas liv. Samtidigt är det bra att minnas att ungdomsarbetaren inte förväntas ha utbildning eller beredskap för vårdarbete (till exempel terapi), som inte hör till ungdomsarbetets uppgifter. Social- och hälsovården har professionella som sköter svåra utmaningar i känslolivet, mentala problem, traumatiska upplevelser och kriser samt rusmedels- och spelberoende, som ungdomsarbetarna ibland stöter på. Den uppsökande ungdomsarbetaren vet de egna arbetsmetodernas begränsningar och hänvisar och följer vid behov den unga till dessa professionella. Uppsökaren kan också samarbeta med dem, alltid i sin egen roll som ungdomsarbetare.

Vid mötena är uppsökarens attityder, känslor och eventuella känsla av brådska oundvikligen närvarande. Det är viktigt att vara medveten om dem och uppsökarens arbetsschema måste vara sådant att hen före en träff hinner återhämta sig efter den föregående arbetsuppgiften och vid behov bearbeta den känslomässig belastning arbetet fört med sig.

Att den professionella är lugn och närvarande är en grundförutsättning för att ett arbete där man möter människor ska fungera. Den unga måste kunna känna lugnet och närvaron i alla situationer, också i möten på nätet och i telefon. Vid träffarna beaktas också ungdomsarbetarens och den ungas eller ungdomsgruppens fysiska och psykiska säkerhet och välbefinnande. Uppsökaren och hens förman ansvarar tillsammans för säkerheten och välbefinnandet med hjälp av metodisk verksamhet och solida strukturer (se 3.2 Arbetshälsan).

Den unga stärks

Under processen beskriver uppsökaren sina observationer av den unga. På så sätt får den unga hjälp att se sina förmågor, styrkor och resurser, vilket ökar självkänndomen. Att framstegen uppmärksammas och synliggörs ökar den ungas motivation och sporrar hen att fortsätta framåt. Att man lyssnar på den unga och möter hen med respekt hjälper den unga att berätta om sina behov och våga be om hjälp av uppsökaren eller andra människor. Att bli hörd och hjälpt stärker upplevelsen av att man kan påverka saker och att det lönar sig att göra det. Uppsökarens stöd stärker den ungas tillit till sig själv och andra. Uppsökaren hjälper den unga att hitta motivation och sätta upp lämpliga mål. Dessutom ska uppsökaren öppna nya synvinklar för den unga och tillsammans med den unga begrunda olika handlings- och tankemodeller.

Det kan krävas långvarigt arbete och olika slag av verksamheter och metoder för att den unga ska hitta motivationen och sätta upp mål. Arbetet stärker den unga när det bygger på att den unga hittat sin egen röst och sätter upp mål som hen själv tror sig kunna nå. Oberoende av hurdana mål den unga har är syftet med uppsökarens stöd att den unga stärks socialt och upplever att hen lever sitt eget liv: den unga har framtidsplaner och litar på sig själv i olika situationer.

Att gå vid den ungas sida i korthet

- » Man hittar den ungas styrkor och resurser.
- » Man tar reda på den ungas egna mål och främjar dem.
- » Man synliggör framsteg.
- » Man gör och upplever tillsammans.
- » Man reflekterar över erfarenheter och känslor.
- » Man undersöker olika alternativ och granskar dem kritiskt.
- » Man övar färdigheter tillsammans.
- » Man håller sig inom det uppsökande ungdomsarbetets ramar och använder sig vid behov av andra professionellas hjälp.

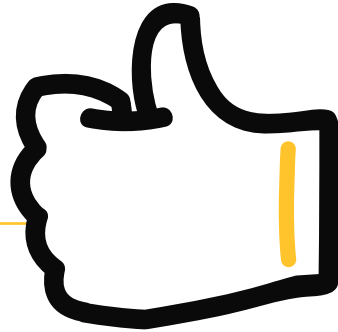
2.3.4 Samarbetet avslutas

Målet för det uppsökande ungdomsarbets kontakt och stöd är alltså en självständig ung person. När målet närmar sig gör sig uppsökaren så småningom onödig och den unga kan lita på sig själv i olika situationer. När uppsökaren och den unga tillsammans ser att det uppsökande ungdomsarbets aktiva stöd inte längre behövs bör samarbetet avslutas. Att uppsökaren ser vilka handledningsrelationer som kan avslutas är också viktigt med tanke på uppsökarens arbetsmängd och arbetsbelastning. Ifall kontakten avslutas för att den unga närmar sig 29 års ålder måste man försäkra sig om att hen har de stödnätverk och tjänster hen behöver i fortsättningen.

Frivilligheten och att man utgår från den unga betyder ofrånkomligen också att kontakten ibland tar slut enbart på den ungas initiativ. Den unga kanske inte längre tycker att kontakten behövs eller så avslutar hen samarbetet av någon annan anledning. Ibland kan det uppstå avbrott i kontakten exempelvis på grund av ändrade kontaktuppgifter eller oförutsedda livssituationer. Den uppsökande ungdomsarbetaren får inte alltid veta orsaken. För dessa situationer gör man upp en plan över hur länge och med vilka metoder man försöker nå den unga och i vilka fall man låter den unga själv återvända om hen så vill. Om man tidigare fått lov av den unga att förmedla information till andra aktörer kan man berätta för eventuella samarbetspartner att uppsökarens samarbete med den unga verkar ha slutat åtminstone tills vidare.

Att samarbetet avslutas betyder inte att den unga inte skulle vara välkommen tillbaka eller att kontakten behöver brytas helt och hållet. Det är vanligt att uppsökaren då och då tar kontakt med unga vars process slutat och den unga kan alltid kontakta uppsökaren. Det är till den ungas fördel att man följer upp de avslutade processerna och därför är det bra om uppsökaren kontaktar den unga efter någon tid för att kolla hens situation. Detta tillvägagångssätt, som naturligtvis tillämpas med den ungas samtycke,

betyder att man bryr sig: den unga lämnas inte ensam. Uppföljningen är särskilt nyttig när den unga börjat i en utbildning, en verkstad eller rehabilitering eller flyttar till en ny ort. Då försäkras man sig om att den unga inte blir ensam i sin nya situation och att hen fortfarande får det stöd hen behöver. Om den unga senare känner att hen behöver uppsökarens stöd kan kontakten inledas igen med samma principer som tidigare.

Att observera när kontakten avslutas

- » Man kommer tillsammans överens om att avsluta kontakten när målen är nådda eller rutten till dem är klar och den unga känner att hen klarar sig.
- » Den unga ger respons och berättar om sina erfarenheter.
- » Man berättar för den unga hur hen får kontakt med uppsökaren i fortsättningen.
- » Uppsökaren kontaktar den unga efter en tid för att höra hur det går.

2.4 Branschöverskridande nätverk

För att lyckas i sin uppgift måste det uppsökande ungdomsarbetet verka tillsammans med andra professionella och tjänster. I nätverken gör de uppsökande ungdomsarbetarna sitt arbete känt, främjar de ungas situation, ser till att informationsutbytet fungerar och att verksamhetsmodellerna är smidiga. När uppsökande ungdomsarbetare letar efter unga som hamnat utanför servicen upptäcker de ofta också brister i denna. Det ger dem en unik möjlighet att delta i att göra servicen bättre. I praktiken görs detta med hjälp av branschöverskridande nätverk.

2.4.1 Branschöverskridande samarbete främjar social förstärkning

Det uppsökande ungdomsarbetet effektiviserar och utvecklar servicesystemet i tätt samarbete med andra professionella. När de uppsökande ungdomsarbetarna känner tjänsterna i området och dem som arbetar där kan de ungas utmaningar klaras av genom att flexibelt utnyttja kompetensen och expertisen i olika branscher. Branschöverskridande nätverk möjliggör snabb informationsdelning. Genom att kombinera olika organisationers och branschers synvinklar kan man skapa omfattande helhetsbilder av fenomen och situationer. Det gör att man ser bättre vilka möjligheter och tjänster som finns för unga i området och vilka svagheter de eventuellt har.

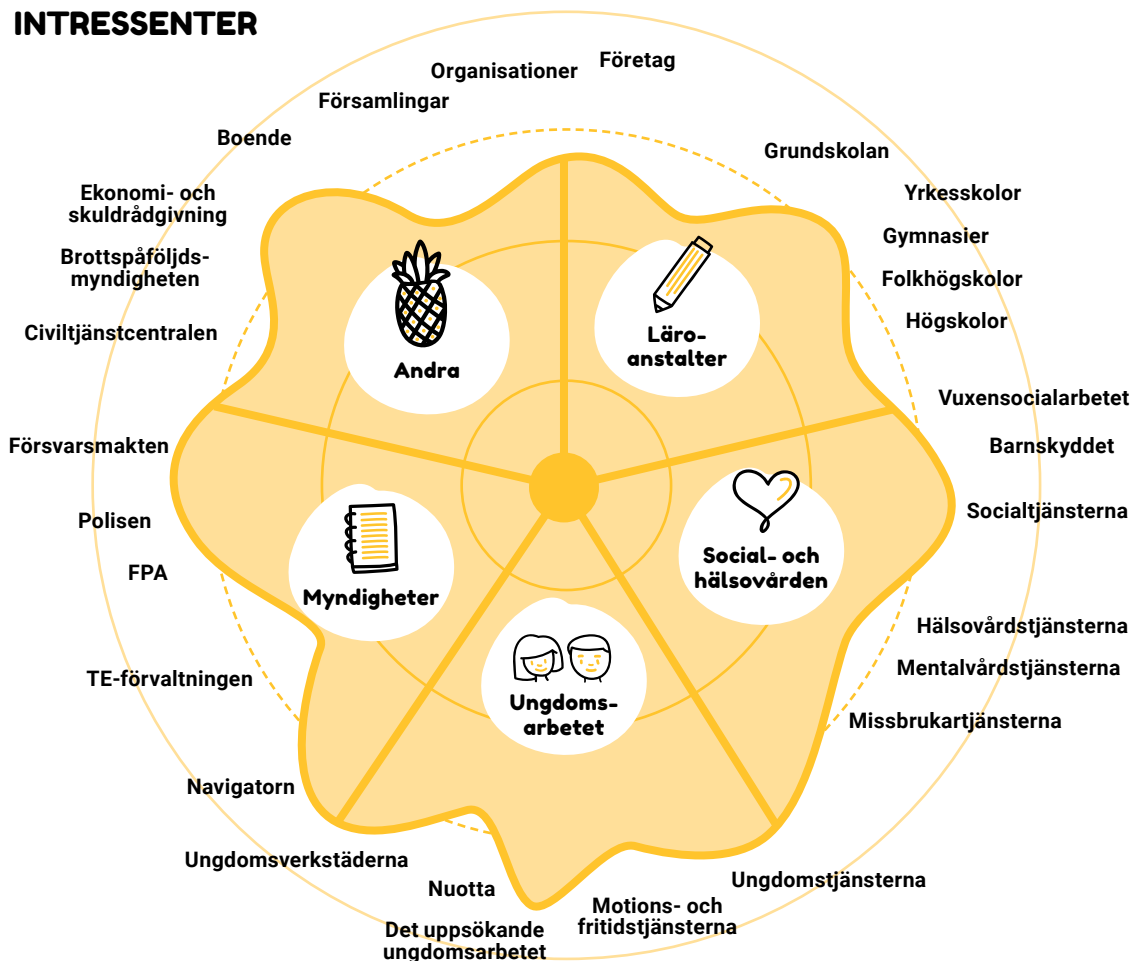
Via nätverken gör de uppsökande ungdomsarbetarna sitt arbete känt bland andra aktörer och får tips om unga som behöver stöd. Genom att sprida information om det uppsökande ungdomsarbetet bland samarbetspartnerna når man unga och grupper som annars inte skulle höra om verksamheten. När de andra aktörerna känner till det uppsökande ungdomsarbetets syfte samt arbetsättets fördelar och effekter kan de berätta om arbetet för unga på ett förtroendeingivande sätt. Tillsammans med de andra aktörerna främjar man de ungas situation i samhället och ser till att deras röst blir hörd.

Branschöverskridande samarbete förutsätter kännedom om det lokala servicesystemet, starkt nätverkande och systematisk kommunikation. De aktörer som arbetar med unga behöver kartläggas och kontaktas regelbundet. Det är bra att tillsammans granska arbetsfördelningen och hur väl verksamheten svarar på de ungas behov. På så sätt försäkras man sig om att handledningen av de unga går så smidigt som möjligt och att det inte uppstår blinda punkter eller oöverkomliga gap mellan tjänsterna.

Nycklar till ett lyckat branschöverskridande samarbete

- » I tjänsterna vet man vilken deras gemensamma målgrupp är.
- » Man vet var tjänsterna möter och överlappar varandra.
- » Samarbetet är överenskommet; arbetet utförs och planeras tillsammans.
- » Man har tydligt kommit överens om hur de unga hänvisas och följs från en tjänst till en annan.
- » Det finns en klar, uttalad arbets- och ansvarsfördelning mellan aktörerna.
- » I tjänsterna kan man tillsammans svara på de ungas olika behov.

DET UPPSÖKANDE UNGDOMSARBETETS SAMARBETSPARTNER OCH INTRESSENTER

**Branschöverskridande
samarbete förutsätter
kännedom om det lokala
servicesystemet,
starkt nätverkande
och systematisk
kommunikation.**

**Det uppsökande ungdomsarbetets
samarbetspartner och intressenter**

Det uppsökande ungdomsarbetets samarbetsnätverk kan vara väldigt olika beroende på de lokala målgrupperna, de ungas behov, områdets serviceutbud samt det uppsökande ungdomsarbetets resurser och arbetsätt. De ungas behov och personliga stödnätverk förenar uppsökarna med många olika tjänster, med vilka man samarbetar för att främja de ungas livssituationer.

Ofta har man ett nära samarbete med andra aktörer inom ungdomsarbetet (till exempel verkstäder), Navigatorer, social- och hälsovårdstjänster, FPA och sysselsättningstjänster. Med läroanstalterna fokuserar man på att nå och stöda unga som riskerar att avbryta sina studier eller som blivit utan studieplats. Om det gäller en minderårig som alltså omfattas av läroplikten samarbetar man med dem som i kommunen har handlednings- och tillsynsansvar för fullgörande av läroplikten. Med Försvarmakten och Civiltjänstcentralen samarbetar man särskilt vid uppbåden samt i att stöda dem som avbryter sin militär- eller civiltjänst och dem som på grund av bristande tjänstduglighet blir befriade från tjänst (Aikalisä-verksamheten).

Det uppsökande ungdomsarbetets röst bör höras i kommunens lagstadgade styrnings- och servicenätverk, som samlar information om de ungas förhållanden och främjar samordningen av olika tjänster. Styrnings- och servicenätverkets uppgift är att utveckla verksamheten i tjänster för unga samt att främja självständig verksamhet bland de unga och de ungas delaktighet (se Mäensivu & Rasimus 2013). Styrnings- och servicenätverken bör lyfta fram servicebrister som upptäckts på orten.

Det är viktigt att den unga får smidig hjälp också av andra experter än de uppsökande ungdomsarbetarna. Då behöver inte den uppsökande ungdomsarbetaren i detalj behärska alla de många områden som blir aktuella i arbetet med den unga. När uppsökaren som känner den ungas livssituation märker att den unga behöver ett nytt nätverk kan hen ta initiativet och sammankalla de behövliga professionella. Ansvaret för att koordinera och ordna träffar för nätverk som bildats på det sättet eller på andra sätt ska emellertid inte i första hand ligga hos det uppsökande ungdomsarbetet. När man bestämmer koordineringsansvaret för nätverket bör man beakta vilka målsättningar som styr arbetet som utförs för den unga och vilken aktör som har de bästa möjligheterna att påverka den ungas situation.

Fungerande metoder i branschöverskridande samarbete:

- » **regelbunden kommunikation** och strukturer för diskussion av aktuella saker (t.ex. regelbundna träffar och information till alla parter om personalbyten och andra förändringar)
- » **informationstillfällen** för samarbetspartner och intressenter (t.ex. om det uppsökande ungdomsarbetets verksamhet, tyngdpunkter och utvecklingsobjekt i området samt om aktuella fenomen och de ungas situationer och förhållanden)
- » **överenskomna och dokumenterade samarbetsmodeller** (t.ex. uppsökarnas deltagande i elevvårdsgupper, samarbete vid övergångsskeden och skolavbrott med dem som har styrnings- och tillsynsansvaret över fullgörande av läroplikten samt verksamhet med Navigatorn)
- » **arbete i par** med professionella från andra branscher (t.ex. arbete på fältet och hembesök med mentalvårdspersonal, gemensam gruppverksamhet och organiserande av evenemang tillsammans)
- » **"mentoruppsökare"**, det vill säga bestämda uppsökare som ansvarar för den intensivaste kommunikationen med nära samarbetspartner (t.ex. läroanstalter, verkstäder)
- » **fältarbete** i samarbetspartnerns lokaler (t.ex. på FPA:s kontor)
- » **kartläggning och beskrivning av tjänster** (beskrivningar av vem som gör vad med vem, processernas faser samt hur man sköter samarbetet och följer den unga vid byte av tjänster)

2.4.2 Uppsökarens roll i nätverken

I de branschöverskridande nätverken är de uppsökande ungdomsarbetarna experter på ungdomstiden och särskilt på unga i en sårbar ställning. Uppsökarna delar med sig av information om de ungas levnadsförhållanden och behov samt tar reda på möjligheter att främja de ungas delaktighet, framför allt just deras som är i en sårbar ställning. Uppsökarna granskar verksamhetsmodeller, servicesystem och samhällsförändringar ur de ungas perspektiv.

I den ungas stödnätverk handlar uppsökaren alltid i egenskap av ungdomsarbetare: hen ser till att den unga blir hörd och förstådd och att den unga förstår vad som händer i nätverken och vad man kommer överens om i diskussionerna. Uppsökaren står på den ungas sida och hjälper hen att uttrycka sådant som är viktigt i sammanhanget samt att berätta vad hen vill. Det är ofta bra att komma till nätverksträffar tillsammans med den unga och lämna träffarna tillsammans. Då undviker man att ge intrycket att uppsökaren diskuterar den unga när denna inte är närvarande.

Det uppsökande ungdomsarbetets nätverksarbete innebär till stor del att sammanlänka den unga med tjänster och myndigheter. I så kallad ledsagad växling, där uppsökaren följer med den unga till en tjänst eller myndighet, är syftet både att få den unga att engagera sig i något hen har nytta av och att få tjänsten eller myndigheten att binda sig vid och engagera sig i den unga. När den unga får ta del av de tjänster hen behöver avslutar inte den uppsökande ungdomsarbetaren handledningsrelationen för det. Uppsökaren lyssnar och följer med den ungas behov när situationen förändras och försäkras sig om att saker och ting går enligt planerna. Hen förmedlar tillit åt den unga, till andra professionella, servicesystemet och samhället. Uppsökaren kan också upplysa andra professionella och myndigheter om den ungas förväntningar och erfarenheter.

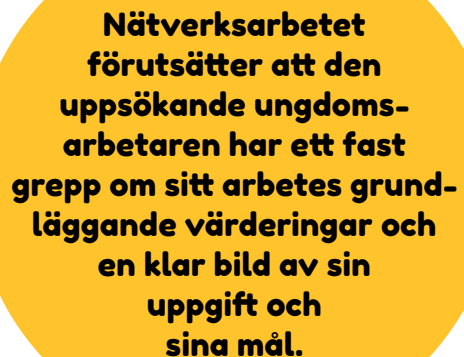
Samarbete i samförstånd

Nätverksarbetet förutsätter att den uppsökande ungdomsarbetaren har ett fast grepp om sitt arbetes grundläggande värderingar och en klar bild av sin uppgift och sina mål. I nätverksarbetet respekterar uppsökaren den ungas självbestämmanderätt och handlingsfrihet. Ibland kan samarbetspartnerna behöva påminnas om att man i det uppsökande ungdomsarbetet aldrig fattar beslut som förpliktar den unga, utövar myndighetsmakt, använder förvaltningsregister eller behandlar den ungas uppgifter utan hans vetskap. Uppsökaren handlar inte heller tillsammans med andra professionella i den ungas ställe, bakom hans rygg eller utan hans samtycke. Det uppsökande ungdomsarbetet är inte skyldigt att rapportera om sitt arbete med den unga till samarbetspartnerna och gör det inte om den unga inte vill det. Uppsökaren anser sig inte känna den ungas intressen, behov eller målsättningar bättre än den unga själv.

Det uppsökande ungdomsarbetets organisation, förmån och anställda ska se till att deras arbetsinsats riktas ändamålsenligt i nätverken. Vid behov bör uppgifterna avgränsas mellan uppsökarna och andra. Det är bra om avgränsandet görs systematiskt, uttalat och så att man kommer överens om uppgifter och ansvarsfördelning. Gränserna mellan arbetsformerna hjälper också den unga att förstå det uppsökande ungdomsarbetets och andra aktörers roller. En tydlig arbetsfördelning gör det lättare för den unga att vända sig till rätt person och främjar också tilliten i och med att förväntningarna är de rätta.

Man kan undvika överlappande arbete när de som hör till samarbetsnätverken känner till varandras ansvarsområden. Ibland behöver man också granska om den unga faktiskt har nytta av samarbetet med en uppsökare, ifall den unga i sitt stödnätverk redan har andra professionella till vars arbetsbild hör handledande uppgifter. Vid avgränsandet av arbetet bör man emellertid minnas att det alltid ska ske i relation till andra tjänster och professionella, inte i relation till de unga i målgruppen, vars situationer, behov och vilja uppsökarna alltid lyssnar noga på.

På grund av det uppsökande ungdomsarbetets flexibla arbetssätt kan man ibland vilja utnyttja det till att lappa underskott eller direkta brister i andra tjänster. Arbete på andra tjänsters domäner är emellertid inte meningsfullt med tanke på de unga, det uppsökande ungdomsarbetet eller servicesystemet som helhet. Det kan leda till att uppsökare börjar handla utifrån information från andra än den unga och mot mål som den unga inte satt upp. Det är inte heller önskvärt att uppsökare utan vare sig den rätta kompetensen eller organisatoriskt stöd sköter uppgifter som kräver specifika branschkunskaper. I sådana fall äventyras den ungas rätt att helhetsbetonat och förtroendefullt möta en uppsökande ungdomsarbetare med ungdomsarbetet som utgångspunkt. Organisationens och förmannens uppgift är att se till att det uppsökande ungdomsarbetet genomförs på orten just på det sätt som ungdomslagen avser och inte så att man sköter andra uppgifter.

Nätverksarbetet förutsätter att den uppsökande ungdomsarbetaren har ett fast grepp om sitt arbetes grundläggande värderingar och en klar bild av sin uppgift och sina mål.

2.5 Kommunikation och synliggörande av arbetet

Det uppsökande ungdomsarbetets viktigaste budskap är att ingen behöver klara sig ensam. I kommunikationen synliggör man arbetets mål, principer och effekter samt hur man når tjänsten. Det uppsökande ungdomsarbetet har också en unik möjlighet att föra fram de ungas röst och erfarenheter. Både uppsökarna, förmannen och andra i organisationen tar del i kommunikationen och informerandet på ett mångsidigt sätt och som en del av sitt arbete.

Kommunikationen riktas skilt till unga, kommunens beslutsfattare och samarbetspartners och kanalerna och kommunikationsstilarna är olika. Det uppsökande ungdomsarbetet använder mångsidigt lokala (och landsomfattande) medier, sociala medier och nätverk. Att göra arbetsformen känd, tala om den och utföra påverkansarbete hör till såväl de uppsökande ungdomsarbetarnas och förmännens som organisationernas uppgifter. Kommunikationen är målmedveten och resultaten följs med regelbundet. För att underlätta kommunikationen är det bra att välja ett eget kärnbudskap som upprepas i all kommunikation och hjälper en att urskiljas i kommunikationsflödet.

Kommunikation och marknadsföring är väsentliga i uppsökande ungdomsarbete och kräver färdigheter, redskap och tillräckliga resurser. Arbetets resultat syns inte nödvändigtvis utåt. Utan synlighet och framhållande av resultaten kan det uppsökande ungdomsarbetet inte nå de unga eller motivera varför arbetet är betydelsefullt och nödvändigt. Som hjälp i kommunikationen använder de anställda och organisationerna vid behov kommunikationsexperter och tar också till sig synpunkter och metoder från andra områden än ungdomsarbetet. Särskilt bra är det att följa med uttrycksätt, kanaler och influencers som är populära i de ungas medievardag. Av dem som utvecklar ungdomsarbetets kommunikation och digitala verksamhet kan man också lära sig uppfinningsrika och effektiva sätt att synliggöra arbetet.

”Jag kände mig alltid trygg med den uppsökande och kände att någon bryr sig om mig på riktigt.”

SOVARI-RESPONS 2020

För unga och deras närstående

Att de uppsökande ungdomsarbetarna och arbetets effekter synliggörs ökar de ungas medvetenhet om sina möjligheter och skapar förtroende för det uppsökande ungdomsarbetet. Ofta är den bästa utgångspunkten till att engagera den unga att den unga själv hittar till det uppsökande ungdomsarbetet och uttrycker sin önskan om kontakt. Direktkontakter från de unga främjas genom närvaro och ett gott rykte bland de unga, aktiv kommunikation i många kanaler samt låg tröskel.

Närvaro bland de unga och information om verksamheten redan innan det behövs stöd gör det lättare för de unga att ta kontakt vid behov. Här har man nytta av synlighet i sociala medier och kampanjer i dem, information till samarbetspartner, deltagande i olika evenemang samt att informera om tjänsten på platser där de unga vistas.

All kommunikation och interaktion – vare sig det gäller publikationer eller fysiska möten – bör präglas av det uppsökande ungdomsarbetets värderingar och principer. Det uppsökande ungdomsarbetet kommunicerar såväl med de unga och nätverken som med lokala aktörer och beslutsfattare, i enlighet med det socialt förstärkande arbetssättet: alltid så att man inger hopp och erbjuder stöd och lösningar som de unga har nytta av.

Det uppsökande ungdomsarbetet berättar för de unga om sin verksamhet

- » i möten på fältet
- » via sina nätverk
- » genom marknadsföring och genom att vara synligt i de ungas miljöer och i lokalt samarbete
- » i lokala medier
- » i sociala medier och på webbplatser
- » i webbtjänsterna entit.fi och yhteysetsivaan.fi.

För nätverk, lokala aktörer och beslutsfattare

Organisationen och förmannen informerar lokala aktörer och beslutsfattare om det uppsökande ungdomsarbetets betydelse, effekter och resultat. Man berättar om och synliggör fenomen man observerat bland de unga. I synliggörandet används information som producerats med hjälp av PARent, Sovari-mätaren och andra verktyg samt de ungas egna berättelser. Kommunikation och marknadsföring kan gärna genomföras tillsammans med områdets andra uppsökare. Då blir budskapet effektfullare, det sprids vidare omkring och betjänar fler. Det uppsökande ungdomsarbetets nätverk, regionala koordination och landsomfattande kommunikation är till hjälp vid planering och genomförande av den egna kommunikationen.

Kommunens och områdets invånare och lokala aktörer nås ofta effektivt via lokala medier – exempelvis tidningar och webbplatser samt TV- och radiokanaler. Man kan närma sig lokala medier genom pressmeddelanden, genom att inbjuda dem att besöka det uppsökande ungdomsarbetet och genom insändare. Pressmeddelanden är bra när man vill förmedla en nyhet, till exempel ny information om statistik och effekter eller en reform som påverkar det uppsökande ungdomsarbetet. De ungas erfarenheter och uppsökarens observationer kring aktuella samhällsfenomen kan också vara värda att berätta. Insändare är ett bra sätt att påverka och väcka diskussion. I sådana kan uppsökare presentera information och använda sin expertis.

Det uppsökande ungdomsarbetet informerar sina nätverk och samarbetspartner om sitt arbetssätt och sina målsättningar och om arbetets innehåll och effekter samt fenomen de stött på bland de unga. När nätverken har en tydlig bild av det uppsökande ungdomsarbetets fördelar och verksamhetssätt går samarbetet smidigt och de unga hänvisas till uppsökarna i rätt tid. Aktiv kommunikation främjar de lokala tjänsternas användbarhet och serviceutbudets ändamålsenlighet för de unga.

Det uppsökande ungdomsarbetets uppgift är att göra de ungas röst hörd och lokalisera brister i servicen som de unga upptäckt och som annars kanske inte skulle observeras. Att förmedla information till kommunens beslutsfattare är viktigt med tanke på utvecklingen av levnadsförhållandena och ungdomstjänsterna i kommunen. Dessutom berättar man för beslutsfattarna om det uppsökande ungdomsarbetets roll som en del av kommunservicen samt om arbetets resurser och hur de räcker till. På så sätt befäster man arbetsformens ställning samt främjar nyttiga samarbetsrelationer och arbetets långsiktiga utveckling utgående från information som är väsentlig för det uppsökande ungdomsarbetet. Att arbetet är transparent och resultaten tydliga är viktigt också för att arbetet ska fortsätta att få resurser.

Tänk på det här i kommunikationen

- » **Kärnbudskap:** Vilket är det viktigaste budskapet?
- » **Till vem:** Vilken är målgruppen?
- » **Var:** Vilka är kanalerna?
- » **Vad:** Hurdant innehåll?
- » **När:** Hurdan tidtabell?
- » **Vem:** Ansvar för genomförandet?
- » **Delaktighet:** Vad görs utöver att uppdatera och producera material och nyheter?
- » **Mätare:** Vad fungerar och vad inte?
- » **Utvärdering:** Hur utvecklas verksamheten?

KÄLLA: SOMESUNNITELMA, VERKE,
FRI ÖVERSÄTTNING

2.6 Information, utvärdering och effekter

Att lyfta fram de ungas röst hör till varje uppsökande ungdomsarbeters uppgift. Det uppsökande ungdomsarbetet använder flera sätt att samla in information och presentera arbetets effekter. Till stöd i planeringen och ledningen av arbetet används uppgifter om de unga på ett mångsidigt sätt. Den producerade informationen utnyttjas på flera plan för att främja de ungas delaktighet.

Det är viktigt att klä det uppsökande ungdomsarbetet i ord och berätta vad det är frågan om: hurdana teman man jobbar kring med de unga och i vad de unga får stöd. Information behövs från organisationen och kommunen, regionalt och landsomfattande. På så sätt kan man också identifiera och framhålla lokala och regionala särdrag i arbetet.

Man behöver information för att kunna planera, leda och utveckla det uppsökande ungdomsarbetet. Informationen utgör en grund för självutvärdering och utvecklingsmål. Responsen från de unga och uppföljningsstatistik hjälper de uppsökande ungdomsarbetarna och organisationerna att se styrkorna och utvecklingsbehoven i sin verksamhet. Ett av det uppsökande ungdomsarbetets mål är att stärka de ungas delaktighet, vilket innebär att höra och dokumentera de ungas erfarenheter och behov. De unga får påverka det uppsökande ungdomsarbetet genom att man frågar dem hur de tycker att tjänsten fungerar och beaktar deras svar i utvecklandet av verksamheten.

Information behöver också produceras för att påvisa det uppsökande ungdomsarbetets effekter. Då svarar man på frågan hur väl det uppsökande ungdomsarbetet har nått sina mål och uppfyllt sitt syfte. Effekterna får man reda på när de unga utvärderar hjälpen och stödet de fått och nyttan av dem. De uppsökande ungdomsarbetarna behöver se vad i de ungas liv som blivit bättre eller blivit möjligt på grund av hjälpen och stödet.

Information om det uppsökande ungdomsarbetet behövs också för samhällspåverkan. De uppsökande ungdomsarbetarna samarbetar intensivt med de unga och servicenätverket. De har god insyn i fenomen och förhållanden som påverkar de ungas liv och i hur tjänster fungerar. Denna information och insikt om de ungas situation i samhället behöver samlas in och förmedlas vidare.

Information behövs

- » **för att synliggöra det uppsökande ungdomsarbetet** – Hur får de unga och nätverken bättre veta om oss?
- » **för kvalitetsbedömning, uppföljning och utveckling** – Hur kan arbetet utföras allt bättre?
- » **för påvisande av effekterna** – Vilken nytta har de unga och samhället av arbetet, varför lönar det sig att satsa på det?
- » **för utveckling av servicesystemet** – Vilka utvecklingsbehov eller servicebrister upptäcks i det uppsökande ungdomsarbetet?

**Att lyfta fram
de ungas röst hör
till varje uppsökande
ungdomsarbeters
uppgift.**

Informationsproduktion tillsammans

Det uppsökande ungdomsarbetets förman spelar en viktig roll i produktionen och användningen av information. Förmannens uppgift är att främja informationsproduktionen samt utvärderingen och utvecklingen som bygger på den. Det är också viktigt att förmannen förmedlar information om det uppsökande ungdomsarbetet i organisationen och kommunen. Då kan informationsproduktionen främja de ungas delaktighet i samhället: det uppsökande ungdomsarbetet kan göra de ungas röst hörd i olika forum, bland annat för beslutsfattare och serviceproducenter, i ärenden som rör de unga.

Informationsproduktionen förutsätter att de uppsökande ungdomsarbetarna aktivt samlar in information. Det uppsökande ungdomsarbetet utgår från den unga. Därför respekterar man de ungas beslutanderätt även när man samlar in information. Att svara på enkäter är inte obligatoriskt för dem. Den uppsökande ungdomsarbetaren behöver förstå vilken betydelse informationssamlandet har och hur det gagnar hen själv i arbetet men även samhället och servicesystemet i stort. På så sätt kan hen på bästa sätt motivera den unga att svara på enkäten: syftet med enkäten är att höra på de unga och förbättra serviceutbudet utifrån deras åsikter.

2.6.1 Hur man producerar information

Det behövs mångsidig information om det uppsökande ungdomsarbetet. Statistisk information och kvalitativ information som bygger på observationer, erfarenheter och berättelser kompletterar varandra och ger en helhetsbild av vad det uppsökande ungdomsarbetet är. Det uppsökande ungdomsarbetet har ett eget klient- och statistikdatasystem, PAR, som upprätthålls av Västra och Inre Finlands regionförvaltningsverk och finansieras av undervisnings- och kulturministeriet. PAREnt-systemet, som är skräddarsytt för det uppsökande ungdomsarbetet och kostnadsfritt för användarna och underlättar hantering, statistikföring och rapportering av klientuppgifter.

PAR-systemet används för uppföljning av statsunderstödet, nationellt enhetlig informationsproduktion och statistikföring, uppföljning av arbetets effekter samt rapportering till finansiärer. I statistiken ingår numerisk information om varje ung som den uppsökande ungdomsarbetaren nått, arbetets målsättningar och framskridande samt handledningen den unga fått och övergången till andra tjänster. Statistiken samlas på webbplatsen www.nuorisotilastot.fi där den är tillgänglig för alla.

Det är bra om uppsökarna också har verktyg för uppföljning av fältarbetet och deras möten med de unga. Professionellt insamlad och aktuell information grundad på observationer kan avslöja faktorer, tysta signaler och utvecklingsbehov som annars skulle förbli utanför de officiella informationssystemen. Med hjälp av den insamlade informationen kan det uppsökande ungdomsarbetet visa vad det åstadkommit och vad som varit aktuellt i mötena med de unga. På så sätt kan tyst och osynlig information bli synlig och verkningsfull (se också 3.6 Gemensamt påverkansarbete).

Alla organisationer inom uppsökande ungdomsarbete som får understöd av undervisnings- och kulturministeriet är skyldiga att svara på en årlig

landsomfattande enkät. Med enkäten samlar man information om det uppsökande ungdomsarbetet, bland annat genomförande, organisering, personal, lokalt samarbete och regionala koordinering – utmaningar och framgångar samt utvecklings- och utbildningsbehov. Med informationen kan man på stats- och regionförvaltningsnivå bedöma det uppsökande ungdomsarbetets nationella och lokala situation samt utveckla verksamheten utifrån det som det uppsökande ungdomsarbetets organisationer berättat.

Den landsomfattande statistiken svarar bland annat på följande frågor:

- Hur väl når det uppsökande ungdomsarbetet de unga?
- I hurdana livssituationer har de unga kommit till det uppsökande ungdomsarbetet?
- Mot hurdana, av de unga uppsatta mål, strävar det uppsökande ungdomsarbetet och hur väl har man framskridit mot dessa mål?
- Vart har de unga handletts från det uppsökande ungdomsarbetet och i vilken utsträckning har de fortsatt till andra tjänster, utbildning och arbetslivet?

Sovari-mätaren visar arbetets socialt förstärkande effekter

I det uppsökande ungdomsarbetet samlar man information om verksamhetens kvalitet och socialt stärkande effekter med Sovari-mätaren. Sovari är en enkät som är utarbetad tillsammans med uppsökande ungdomsarbetare med tanke på det uppsökande ungdomsarbetets behov och som är riktad till arbetets målgrupp. Den ger nationellt jämförbar information om hur det uppsökande ungdomsarbetet stärker de unga socialt. Sovari berättar om de förändringar de unga upplevt medan de tagit del av det uppsökande ungdomsarbetet.

Sovari granskar de ungas framsteg inom flera områden: självkännedom, sociala färdigheter, vardagskompetens, studie- och arbetslivsfärdigheter samt livshantering. Sovari producerar information och nyckeltal om hur nöjda de unga har varit med det uppsökande ungdomsarbetet och hurdan social förstärkning de upplevt tack vare tjänsten. Sovari-mätaren upprätthålls av Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.

Sovari kastar ljus över hur de unga upplevt det uppsökande ungdomsarbetet och dess effekter:

- Vilka frågor har de unga behandlat med den uppsökande ungdomsarbetaren?
- Hur nöjda är de unga med hur det uppsökande ungdomsarbetet utförs?
- Vad var lyckat i verksamheten och vilka behov hos de unga beaktades bra?
- Med vad och hur borde de unga hjälpas och handledas bättre?
- Vilka upplevelser av framsteg och förstärkning har de unga fått genom tjänsten?

SOCIAL FÖRSTÄRKNING

Självkänedom

Identifiering av sådant som är viktigt för en själv och sina styrkor och resurser

"Jag klarar det" "Jag är bra"

"Jag kan"

Sociala färdigheter

Tillit, mod och förmåga att vara med andra människor

"Jag kan vara med andra"

"Jag säger min åsikt"

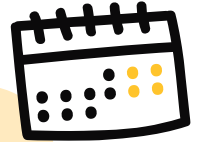
"Jag vågar be om hjälp"

Vardagskompetens

Vardagssysslor, boende, vila, pengar, användning av tjänster, kontroll över rusmedel

"Det går bra"

"Jag tar hand om mig själv"

Studie- och

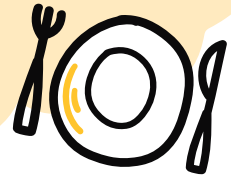
arbetsfärdigheter

En väg till studier och arbete som passar en själv, kännedom om arbetslivets spelregler

"Jag sköter mina uppgifter"

"Jag kan gå på jobb"

"Jag vet vad jag kan studera"

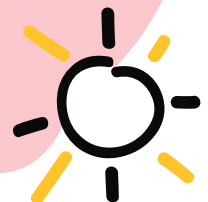
Livshantering

Egna mål kan påverka livets gång, tillit till att klara utmaningar

"Jag kan nå mina mål"

"Jag klarar utmaningar"

"Jag har planer för mitt liv"

Statistiken och Sovari hjälper oss att beskriva det uppsökande ungdomsarbetet. Lokal och regional statistik och Sovari-resultat kan jämföras med landsomfattande nyckeltal. Den årliga informationsproduktionen tar fram förändringar och trender i verksamheten. Jämförande av informationen gör att man kan se regionala särdrag och bedöma tjänstens styrkor och utvecklingsbehov. Statistiken tar upp de uppsökande ungdomsarbetarnas utvärderingar av arbetets målsättningar och framstegen de unga gjort med hjälp av tjänsten.

Det uppsökande ungdomsarbetet når inte alla unga som hänvisas till tjänsten. Det är viktigt att få information också om dessa ungas livssituation och eventuella stödbehov. Med hjälp av den landsomfattande Sovari-enkäten utreds varför en del av de unga som hänvisats till uppsökarna inte vill ha stöd eller handledning av dem.

Uppsökare, använd informationen!

Vid sidan av den landsomfattande statistiken och Sovari är det bra att använda också andra sätt att producera information: till exempel samla berättelser av de unga, följa med forskningen och beställa examensarbeten. När man skapar en helhetsbild av verksamhetsmiljön kan det egna och det uppsökande ungdomsarbetets landsomfattande informationssamlade kompletteras med statistik, uppföljningsinformation, enkätresultat och effektmätare bland annat från följande källor:

- antalet unga i kommunen, även i språk- och kulturminoriteter (Statistikcentralen)
- antalet unga som är utanför utbildning och arbetsliv (nuorisotilastot.fi)
- Ungdomsbarometern (Statens ungdomsråd & Nuorisotutkimusverkosto)
- Enkäten Hälsa i skolan (THL)
- Sotkanet – Statistikuppgifter om finländarnas välfärd och hälsa (THL)
- Exempel på kostnader för främjande av välfärd och hälsa (THL)
- Kelasto-databasen om socialskyddet (FPA)
- Arbetskraftsundersökningen (Statistikcentralen)
- arbetsförmedlingsstatistik och sysselsättningsöversikter (ANM)
- andra delaktighets-, välfärds- och hälsomätare (t.ex. kommunernas välfärdsberättelser).

Vid utvärdering och utveckling av verksamheten är det också viktigt att höra samarbetspartnernas synpunkter på det uppsökande ungdomsarbetet och dess effekter på de unga. Det uppsökande ungdomsarbetet kan utvärderas ur flera synvinklar med samarbetspartnernas hjälp:

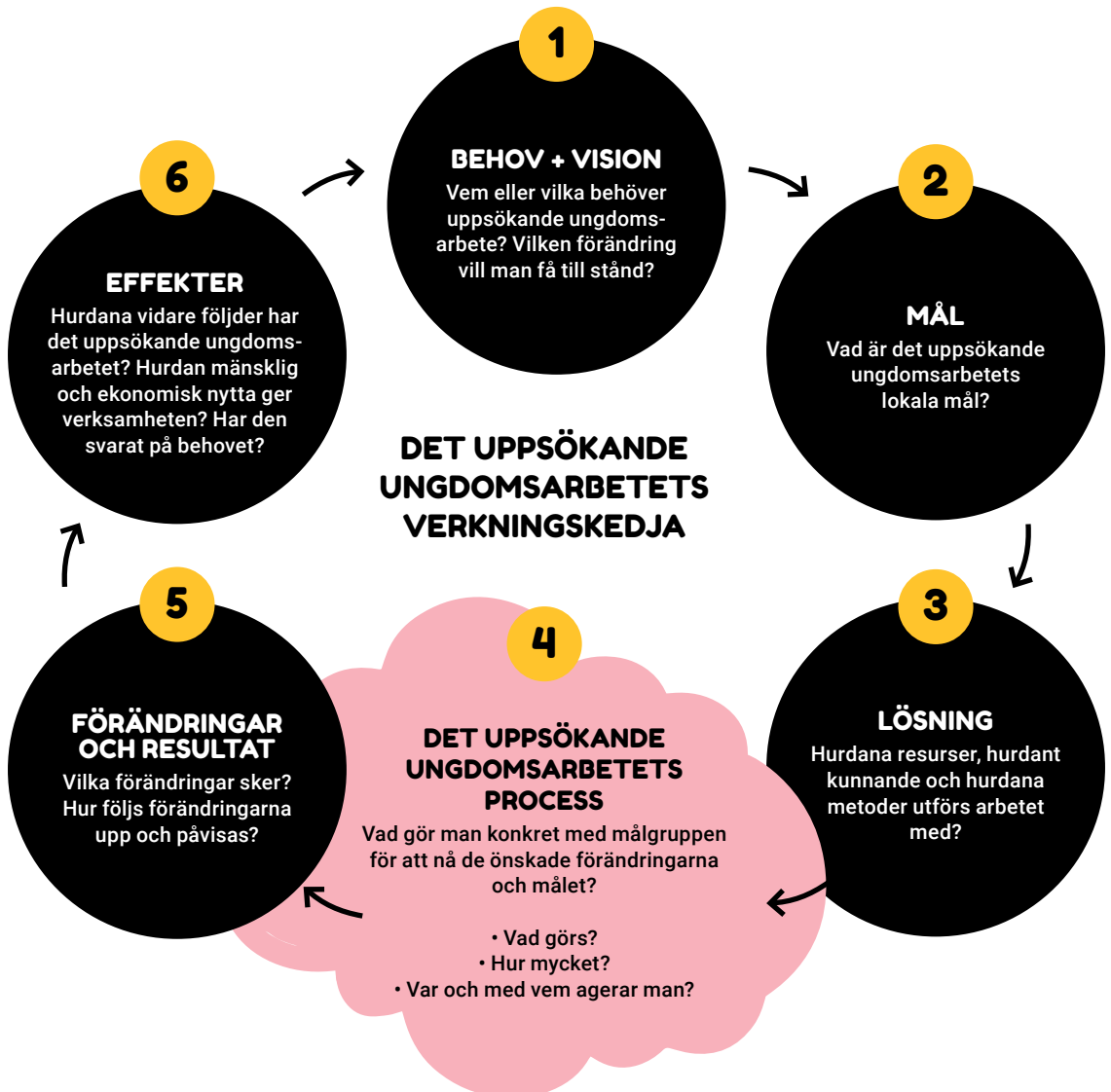
- Vilka förändringar har man sett hos unga som haft kontakt med det uppsökande ungdomsarbetet?
- Vilka behov hos de unga kan det uppsökande ungdomsarbetet svara på?
- Vilka behov hos de unga svarar man bra på i kommunen och vilka borde man svara bättre på?

2.6.2 Det uppsökande ungdomsarbets effekter och utvärdering

Uppsökande ungdomsarbete av hög kvalitet är effektmedvetet: organisationen vet och kan berätta hur arbetet påverkar de unga, grupper och samhället. Effekterna förutses och följs med under planeringen, utvecklingen och utvärderingen av arbetet. Bäst kan effekterna utvärderas, beskrivas och följas med i samarbete med andra som jobbar med unga samt om möjligt också med de unga själva. I arbetet bedöms

hur tyngdpunkterna, verksamhets sättet och valet av målgrupper påverkar de unga och ungdomsgrupper.

Det som utvärderas är hurdana unga man når med sina metoder och samarbetspartner och vilka unga som eventuellt blir i skymundan, hur stödet påverkar de unga samt hur arbetet påverkar olika grupper av ungdomar och skillnader mellan grupperna. Till det här behöver det uppsökande ungdomsarbetet förmåga och redskap att behandla och granska information man får i arbetet, synliggöra tyst information, använda datasystem och förstå vilken information som är väsentlig med tanke på arbetets målsättningar.

Man kan granska effekterna på exempelvis välfärd och hälsa, utbildning och sysselsättning, social situation och jämlikhet. Det är bra om organisationen också kan beskriva effektkedjorna, alltså hur det uppsökande ungdomsarbetet åstadkommer dessa och andra effekter så att det förbättrar situationen för unga som är i en svår situation och därigenom minskar välfärdsskillnaderna mellan unga. Man kan också tänka på de olika effekternas beräknade sannolikhet, varaktighet och betydelse för den enskilda ungas livsförlopp eller en grups ställning.

De landsomfattande Sovari-resultaten visar att det uppsökande ungdomsarbetets socialt förstärkande effekt ofta påverkar de ungas välfärd positivt bland annat i fråga om de ungas

- känsla av att bli hörda och sedda som de är
- identitet, självuppfattning och självtillit
- möjligheter att se och använda sina resurser och sitt kunnande
- förmåga att se alternativ och göra motiverade självständiga val
- funktionsförmåga och vardagskompetens samt psykiska och fysiska hälsa
- betydelsefulla människorelationer, delaktighet och ställning i deras närmaste omgivning
- tillit till andra människor, tjänster och samhället samt
- känsla av mening i sin livssituation och sina framtidsutsikter.

Effekterna av det uppsökande ungdomsarbetets rådgivning, nätverkssamarbete och hänvisning till tjänster påverkar vanligen de ungas

- försörjning och ekonomiska situation
- boendeförhållanden
- vård- och stödrelationers existens och varaktighet
- studie- och arbetsituation samt status på arbetsmarknaden.

Allmänna effekter

Enskilda ungas sociala förstärkning kan antas ha även vidare individuella, sociala och ekonomiska följder när de första effekterna med tiden kumuleras och leder till nya effekter. När man bedömer tjänstens långvariga och avgörande effekter på målgruppen kan man tala om allmänna effekter. Det kan emellertid vara svårt för de uppsökande ungdomsarbetarna att själva undersöka och bevisa dem. Med effektstudier kan man få djupare information om det uppsökande ungdomsarbetet. I sådana granskas de ungas liv under en längre tid, också efter att stödet från det uppsökande ungdomsarbetet avslutats. Med studierna kan man ta reda på till exempel följande:

- hur de ungas liv gått när de fick stöd av det uppsökande ungdomsarbetet och efter det
- vilken betydelse det uppsökande ungdomsarbetet och andra faktorer haft på den ungas liv och
- vilken mänsklig och ekonomisk betydelse det uppsökande ungdomsarbetet har i samhället.

Ett väl genomfört och långsiktigt uppsökande ungdomsarbete med låg tröskel ökar den sociala tilliten och främjar en jämlik och hållbar utveckling. Det kan därför på lång sikt minska behovet av korrigerande tjänster, ekonomiska stöd i sista hand och kostnader vid inkomstöverföringar. En effektstudie som byggde på omfattande statistisk information visade att det uppsökande ungdomsarbetet på nationell nivå har lyckats nå unga med marginaliseringsrisk väl och att det i statistiskt betydande mån minskat sannolikheten att dessa unga hamnar utanför arbete och utbildning (Vauhkonen & Hoikkala 2020).

3

Yrkesidentitet, strukturer och ledarskap

3.1 Den uppsökande ungdomsarbetaren

Den uppsökande ungdomsarbetaren är en expert på social förstärkning, som i arbetet använder sig av både sin yrkeskunskap och sin personlighet. Centrala faktorer i arbetet är positivt bemötande, förtroende och jämlikhet. Uppsökaren behöver förstå hur man kan främja den ungas utveckling och välbefinnande och bör kunna reflektera över sig själv som pedagog. En tydlig arbetsbeskrivning hjälper uppsökaren att se gränserna för sin arbetsform och att handla meningsfullt i nätverken.

Yrkesidentiteten

Den uppsökande ungdomsarbetaren är ett professionell inom pedagogik och bemötande och sakkunnig i fråga om ungdomen som livsskede. Uppsökarens primära uppgift är att stöda de unga i deras utveckling och självständighetsprocess och att observera de ungas levnadsförhållanden samt aktuella fenomen och vid behov påverka dem. Uppsökaren är en pålitlig vuxen, som ska ge tid och gå vid den ungas sida enligt behov. Med sitt lugn är uppsökaren också en förebild för den unga vid deras möten.

Kontakten mellan den unga och uppsökaren är när den är som bäst ett exempel på en godkännande, förtrolig och uppskattande människorelation. Förtroendet och den omtänksamma kulturen kan också leda till en stark känsla av tillgivenhet mellan uppsökaren och den unga. I sådana situationer känner och beaktar uppsökaren sin yrkesroll och behåller en för fostringsrelationen lämplig distans till den unga. Nödvändiga förutsättningar för arbetet är jämlikhet mellan uppsökaren och den unga samt uppsökarens förmåga att vara en omtänksam medmänniska.

Uppsökaren vill vara empatisk och verkligen bry sig om den unga. Det är viktigt att försöka lyssna på den unga och höra vad hen säger, utan starka förhandsantaganden, och att våga föra saker på

tal – dessa är de viktigaste verktygen i socialt förstärkande arbete. Uppsökaren förbinder sig att följa principerna om förtroende och transparens. Kontakten med den unga sker alltid på den ungas villkor och enligt den ungas målsättningar. Uppsökaren bör granska sitt handlande kritiskt och förstå sina motiv, sitt inflytande och sin ställning som förebild i relation till den unga. Arbetet kräver känslighet så att man förstår skillnaden mellan att motivera och uppmuntra den unga och att pressa eller tro att man vet bättre.

I nätverken får uppsökaren ofta agera tolk mellan den unga och olika tjänster. Det innebär att formulera och översätta den ungas behov till servicesystemets språk och översätta språket i tjänster och beslut till den ungas språk. Samtidigt har det uppsökande ungdomsarbetet en unik möjlighet att observera samhällssystemet och tjänsterna och deras eventuella problempunkter. Uppsökaren bör också ha vilja och förmåga att ingripa i upptäckta missförhållanden och verka för de ungas bästa både lokalt, regionalt och på riksnivå, tillsammans med andra aktörer.

En professionell uppsökare engagerar sig i teamarbetet med sin organisation och andra uppsökare i området. I teamet går man igenom arbetet och sina erfarenheter och reflekterar aktivt över dem. Reflekterandet är viktigt i uppsökarens yrkesidentitet och arbetssätt. Självreflektion

och reflektion tillsammans med kolleger samt i arbetshandledning är metoder att lära sig, få stöd och vidga sitt perspektiv på arbetet. Att reflektera över verksamheten och sina erfarenheter tillsammans med den unga eller en grupp unga är också viktigt. Uppsökaren bör vara lyhörd och sakkunnig samt kunna handla utifrån de ungas behov och målsättningar.

Frågor att reflektera över gällande yrkesidentiteten

- » Varför är jag uppsökande ungdomsarbetare?
- » Hurdan är en kunnig och bra uppsökare?
- » Vad skulle fattas om det inte fanns uppsökande ungdomsarbete i vår kommun?
- » Vilka är det uppsökande ungdomsarbets styrkor? Hur borde arbetet utvecklas?

Kompetenskrav

Uppsökande ungdomsarbete är ett krävande pedagogiskt arbete där man möter människor och som det dock inte finns någon specifik examensutbildning för. Uppsökaren bör ha en lämplig utbildning för uppgiften och tillräcklig erfarenhet av arbete med unga. Det är rekommenderbart att man har erfarenhet av att bemöta människor i svåra livssituationer och av att ge individuellt stöd. Arbetet kräver goda insikter i barns och ungas utveckling.

Kompetenskraven lever i tiden och det är viktigt att uppsökaren hela tiden upprätthåller sitt kunnande. Viktiga forum för utveckling av kompetensen är kurser, träffar med kolleger och nätverk, landsomfattande branshdiskussioner samt publikationer som behandlar ungdomsbranschen och unga. Uppsökaren bör dessutom ha goda insikter i de ungas ställning i samhället samt i hur de unga påverkas av betydande reformer och stora politiska beslut.

Arbetet förutsätter förmågan att möta människor på ett bra sätt. Här är det viktigt med interaktionsförmåga och emotionell kompetens. I mötena måste man också beakta den icke-verbala interaktionen, alltså röst, gester och kroppsspråk och att förmedla närvaro. Uppsökaren behöver kunna arbeta väldigt självständigt och aktivt i nätverk. Ofta arbetar man tillsammans med andra professionella, ibland i par. Såväl självständigt arbete som nätverkssamarbete kräver klara strukturer och kunnig ledning, där man förstår det uppsökande ungdomsarbets värderingar och grundläggande syfte och handlar enligt dem. Den uppsökande ungdomsarbetaren behöver mod för att våga använda sin egen livserfarenhet i arbetet, stå på den ungas sida och ingripa i eventuella missförhållanden.

För att lyckas i arbetet måste man lita på sin egen och andras yrkeskunskap och ha en stark yrkesidentitet. Uppsökarna bör kunna fatta självständiga beslut och söka information samt känna servicesystemet väl. Andra egenskaper som behövs är flexibilitet och förmåga att hantera press och förändringar. Man behöver tillägna sig ny information i arbetet och anpassa sitt handlande enligt situationen.

En reflektionskunnig uppsökare diskuterar värderingar och är också redo att möta värdekonflikter. Hen kan beskriva sitt arbete och sin sakkunnighet och synliggöra tjänsten för nätverken och de unga. Uppsökaren vet sitt arbetes effekter, samlar information om dem och informerar lokalt. Tillsammans med andra uppsökande ungdomsarbetare producerar hen information om de ungas situation till det övriga samhället. Uppsökaren behöver kunna arbeta i olika miljöer, från sociala medier till branschöverskridande nätverk och platser där de unga tillbringar sin fritid.

Att veta sin roll och sina gränser

Uppsökaren arbetar genuint som sig själv, men bevarar samtidigt professionaliteten och en viss distans. Den unga bemöts som en jämlik aktör och då stannar uppsökarens yrkesroll för stunden i bakgrunden. Det är viktigt att uppsökaren skiljer på arbete och fritid. Även om arbetet utförs på ett mänskligt sätt och så att man använder sin egen person, så hör de ungas situationer och berättelser till arbetstiden och behandlas på arbetsplatsen. På så sätt beaktas både tystnadsplikten och arbetshälsan.

Uppsökaren förstår processerna som är förknippade med att gå vid den ungas sida och att bygga en förtroendefull relation och kan bära den makt och det ansvar som ofrånkomligen hör till fostringsuppgifter. Under processen sköter uppsökaren om förtroendeskapandet, sina egna och arbetets gränser, spelreglerna i kontakten och att den ungas mål och önsknings hör och främjas. Vid slutet av processen ansvarar uppsökaren för att kontakten avslutas målmedvetet tillsammans med den unga.

Ibland slutar kontakten med den unga mitt i, till exempel om uppsökaren byter jobb. I sådana situationer överförs den behövliga informationen och ansvaret till en kollega eller en annan professionell som kan stöda den unga. När den som samarbetar med den unga byts handlar man med den ungas samtycke och med beaktande av hens intressen, livssituation och målsättningar, samt så att andra samarbetspartner bevaras. Att de anställda byts

är alltid förknippat med en risk för att förtroendet förloras. Om möjligt bör arbetet redan från början utföras i par och den unga bör få möjlighet att lära känna flera pålitliga vuxna. Att öppet reflektera över arbetet med ett arbetspar hjälper också uppsökaren att utvecklas i sitt arbete och att se gränserna för sitt kunnande, sin ork och sin yrkesroll.

När uppsökaren samarbetar med olika aktörer och nätverk bör hen se till att arbetets grundläggande syfte och mål, värderingar och arbetssätt hela tiden tillämpas. Även om arbetssättet är flexibelt och utgår från de ungas behov ersätter det uppsökande ungdomsarbetet inte tjänster som fattas. Uppsökaren bör inte anamma en roll eller målsättningar som inte hör till hens arbete. Man behöver inse när professionella i någon annan bransch eller myndigheter kan hjälpa den unga bättre än uppsökaren (se 2.1 Målgruppen).

I alla situationer är uppsökaren en expert på ungdomen som utför ett socialt förstärkande arbete som alltid är frivilligt för den unga. Att veta gränserna och hålla fast vid dem är ansvarsfullt, eftersom gränserna hjälper den unga att förstå uppsökarens och andra aktörers roller. De gör också rollfördelningen tydligare gentemot samarbetspartner och andra yrkesgrupper, vilket främjar orken och arbetshälsan.

3.2 Arbetshälsan

Den uppsökande ungdomsarbetarens arbetsdag innehåller såväl krävande situationer som känslor av meningsfullhet i mötena med de unga. Arbetet karaktäriseras av både möjligheter att förverkliga sig själv enligt sina styrkor och en risk att drabbas av empatisk utmattning. Arbetshandledning, beaktande av arbetssäkerheten, kompetent ledning och fungerande organisationsstrukturer främjar orkandet.

Arbetshälsa i uppsökande ungdomsarbete

När arbetet är som bäst känner uppsökaren hopp och meningsfullhet. I mötena med unga, kolleger och proffs från andra branscher lär sig uppsökaren ständigt nya saker. Det uppsökande ungdomsarbetets värderingar och arbetssätt är entusiastmerande och människonära. Man får använda både sin yrkesskicklighet, sin person och sina styrkor i arbetet. Arbetets mångsidighet, ansvarsfullhet och variation gör arbetsdagen intressant. Ofta är uppsökarna mycket motiverade i sitt arbete och upplever att deras möten med människor är väldigt givande.

Den uppsökande ungdomsarbetaren jobbar med unga i svåra livssituationer, handlar självständigt och möter många olika önskningar och behov. Arbetssituationerna och de ungas svårigheter är oundvikligen också en utmaning för uppsökarens arbetshälsa. Uppsökaren kan uppleva otillräcklighet i sin yrkesroll. Alla de ungas problem kan ju inte lösas med hjälp av uppsökande ungdomsarbete. Dessutom påverkas uppsökarens ork i arbetet av hens

personliga resurser och många små faktorer i vardagen. Uppsökaren och organisationen måste se till att uppsökaren regelbundet får arbetshandledning och får diskutera arbetet för att förebygga värdekonflikter och empatisk utmattning i arbetet.

Stöd från organisationen och förmannen är viktigt med tanke på uppsökarens arbetshälsa. På arbetsplatser som aktivt främjar arbetshälsan har man tydliga strukturer för ork i arbetet och arbetssäkerhet, som uppsökaren förbundit sig till och som hen vid behov kan påverka. Arbetshälsan främjas av dialog mellan förmannen, uppsökaren och teamet. Teamet kan bestå av både organisationens uppsökare och andra uppsökare i området samt andra som jobbar med unga.

För att ett team ska fungera behövs tillit mellan medlemmarna och en gemensam syn på arbetets mål och grundläggande syfte. Att synliggöra arbetets effekter, betydelse och framgångar är viktigt med tanke på arbetsorken. Att förmannen hyser ett äkta intresse för arbetsformen och för att utveckla den stöder de anställda i vardagen och hjälper dem att vara engagerade i arbetet. Att uppsökaren får delta i beslut som rör hens arbetsuppgifter och arbetstider samt utvecklingen av arbetet är viktigt och upprätthåller motivationen.

Faktorer som påverkar uppsökarens arbetshälsa:

Främjande

- » självstyrning
- » meningsfullhet och framgångar
- » socialt stöd.

Skyddande

- » reflektion och arbetshandledning
- » personligheten som resurs och arbetsredskap
- » resiliens.

Försvagande

- » psykosocial belastning
- » utanförskap och ensamhet
- » brist på uppskattning och dålig lön.

KÄLLA: HAKULINEN 2020, FRI ÖVERSÄTTNING

Bättre arbetshälsa med goda strukturer

Organisationen och förmannen ansvarar för att det finns strukturer som främjar arbetshälsan, men uppsökarna har också sitt ansvar. Varje uppsökare bör ha en tydlig skriftlig arbetsbeskrivning samt en aktuell bedömning av hur krävande arbetet är, som beaktar alla uppsökarens uppgifter.

Nya uppsökare får grundlig inskolning som man reserverar tillräckligt med tid för. I organisationen får uppsökaren lära sig om sina egna uppgifter, lokalt bestämda målgrupper och särskilda verksamhetsätt samt den lokala verksamhetsmiljön. Den regionala koordinatören (se 3.5 Regionala nätverk) ansvarar för sin del för att förklara det uppsökande ungdomsarbetets grundläggande värderingar och principer, allmänna praxis samt det regionala och landsomfattande samarbetet.

I uppsökarens arbetsvardag finns regelbundet tid för aktiv bearbetning av arbetshändelser och känslor, reflektion och målinriktad arbetshandledning. Dessa bör användas redan innan det blir svårt att orka eller en situation börjar krisa till sig. Uppsökaren bör ha tid och resurser för utveckling av arbetsgemenskapen, kamratstöd och deltagande i nätverk samt för att ta hand om sin ork och kompetens.

Som stöd i det självständiga arbetet och för att visa ansvarsgränserna har organisationen en säkerhetsplan, en riskbedömning för olika verksamhetsmiljöer samt en plan för krissituationer. Uppsökaren vet hur man söker sig till företagshälsovården och andra stödtjänster. Både uppsökarna och förmannen ger akt på sitt eget, arbetsparets och teamets orkande. I teamen tar man hand om sig själv och de andra. Är man orolig över hur man själv eller en kollega orkar tar man upp det i ett tidigt skede. Förmannen ansvarar för att kartlägga arbetets belastningsfaktorer och stöda den anställda.

UPPSÖKANDE

– berätta om det här!

- Hur har du det?
- Hurdant stöd behöver du av din förman?
- Är resurserna tillräckliga?
- Har du stött på utmaningar i arbetet?

FÖRMAN

– fråga det här!

- Hur mår du?
- Hur orkar du i arbetet?
- Hurdant stöd och hurdan hjälp förväntar du dig av mig?

Strukturer som främjar uppsökarens arbetshälsa:

- » möjlighet att påverka arbetssättet och arbetstiderna
- » dialogisk förman–uppsökande-relation
- » klar arbetsbeskrivning med tydliga gränser
- » regelbunden arbetshandledning
- » det uppsökande ungdomsarbetsets roll klargörs i nätverken
- » regelbunden diskussion om arbetet med de unga samt reflektion
- » noggrann inskolning
- » teamarbete.

KÄLLA: SORELL 2017, FRI ÖVERSÄTTNING

Arbetshandledning behövs regelbundet i uppsökande ungdomsarbete. Rekommendationen är att man får arbetshandledning cirka en gång i månaden (Suomen työnohjaajat ry 2020). Det främjar orken och motivationen i arbetet. Dessutom bör man få arbetshandledning mycket flexibelt och med kort varsel om man behöver bearbeta svåra situationer eller kriser. I arbetshandledningen kan man behandla orkandet i arbetet, arbetets gränser, arbetsbeskrivningen och arbetskulturen samt dela arbetet med andra. Förmannen ansvarar för att ordna arbetshandledningen – uppsökaren ansvarar för att delta i den.

Arbets säkerheten beaktas systematiskt i arbetets strukturer. Särskild uppmärksamhet fästs vid säkerheten ute på fältet, vid hembesök och när man träffar den unga ensam. Uppsökarna har tydliga instruktioner och planer bland annat för situationer där de träffar berusade eller aggressiva unga samt för överraskande och farliga situationer. Arbets säkerheten främjas genom arbete i par, genom att noggrant välja var man träffar de unga samt genom planering av lokaler och redskap (till exempel för positionsdata och kalender).

3.3 Det uppsökande ungdomsarbetets genomförande

Kommunen ansvarar för organiseringen av det uppsökande ungdomsarbetet men sätten att göra det varierar. Arbetet ska utformas enligt lokala behov och fenomen samt aktuella samhällsförändringar. Ett högklassigt uppsökande ungdomsarbete omfattar olika arbetsuppgifter och arbetsskeden som bör granskas regelbundet. En allmän beskrivning av arbetsprocessen är till nytta med tanke på såväl ledning och utveckling som det dagliga arbetet.

Det är frivilligt för kommunerna att organisera uppsökande ungdomsarbete. När kommunen beslutar sig för att organisera uppsökande ungdomsarbete och ansöker om statsunderstöd för det (se 4.3 Statsunderstöd) styrs genomförandet av ungdomslagen. Kommunen fastställer arbetsbehovet och målgrupperna, den önskade omfattningen, genomförandesättet och aktörerna. I samband med understödsansökningen undersöks bland annat hurdana resurser det uppsökande ungdomsarbetet behöver på orten, hur stor dess totala budget är och hur stor organisationens självfinansierade del är. Regionförvaltningsverken, som ansvarar för beviljandet av statsunderstödet, följer också med arbetets målsättningar och tyngdpunkter, de uppsökande ungdomsarbetarnas arbetsbeskrivningar samt hur arbetet genomförs. Vanligtvis sköter kommunen själv uppgiften eller köper den av en tjänsteproducent, som i Finland kan vara till exempel en organisation eller stiftelse.

De allmänt erkända processfaserna är gemensamma för alla och att de synliggörs främjar såväl ledningen och utvecklingen som det grundläggande arbetet. Det uppsökande ungdomsarbetets organisation och anställda har nytta av en allmän beskrivning av arbetsprocessen, eftersom den kan utgöra en grund för planering, utvärdering och utveckling. I sin enklaste form är den en beskrivning av arbetets innehåll och faser. Processfaserna är lika i hela landet även om

arbetet kan variera mycket beroende på situationerna. Processen består av flera överlappande och på varandra följande arbetsuppgifter och faser. Dessutom formas arbetet enligt platserna där det utförs. Organisationerna bör aktivt granska vilka lokala behov arbetet fyller.

Det uppsökande ungdomsarbetets allmänna process

Faserna i det uppsökande ungdomsarbetets allmänna process kan delas in i tre helheter:

- 1) informationsinsamling, nätverkande och kommunikation
- 2) arbete med individer och grupper
- 3) teamarbete, statistikföring och gemensam utveckling.

Uppsökande ungdomsarbete av god kvalitet omfattar alla faser i processen. Hur mycket man fokuserar på de enskilda faserna varierar veckovis, men alla faser borde finnas med regelbundet. Att processfaserna synliggörs i teamet och att man går igenom kompetens- och resurskraven främjar det dagliga arbetet och engagemanget i det. En målmedveten organisation som vill utvecklas leder processen och tryggar arbets kvaliteten med strukturer. Processens variationsrikedom och de mångsidiga kompetenskraven innebär att det uppsökande ungdomsarbetet bjuder på utmaningar och kräver speciell sakkunskap.

A young man with short brown hair, wearing a grey hoodie and a backpack, is smiling and looking towards the camera. He is standing in front of a large glass window that reflects the sky and clouds. To his right, the arm and shoulder of another person wearing a light blue shirt and a brown cap are visible. A white speech bubble with a black border is positioned in the upper right quadrant of the image, containing a quote in bold black text.

**”Jag behövde inte
vara rädd för att mina
problem, mina val eller
jag själv bli bemött
med fördömanden.”**

SOVARI-RESPONS 2020

**Kartläggning och
val av målgrupp**

**Användning av
informationen i
utvärdering och
utveckling**

**Planering av vardagen,
teamarbete och
arbetshälsa**

**Att nå de unga
och skapa
en kontakt**

Påverkansarbete

**Individ- eller
smågruppsarbete**

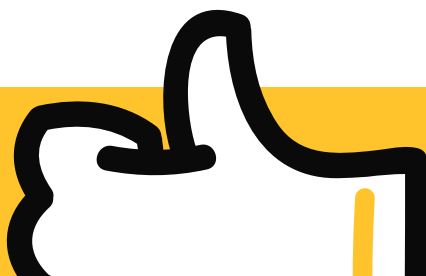
**Kommunikation
och synliggörande
av arbetet**

**Dokumentering,
hörande av de unga
och rapportering**

**Hänvisning till
tjänster och intressent-
gruppssamarbete**

PROCESSENS FASER

- 1. Kartläggning och val av målgrupp** (de ungas levnadsförhållanden, fenomen, verksamhetsmiljöer, tjänster m.m.) – Kartläggningen visar vad som händer i verksamhetsmiljön och hur arbetet bör riktas. Den underlättar planeringen och reagerandet på olika fenomen. Utifrån kartläggningen avgör man den centrala målgruppen och hur man bäst kan svara på de ungas behov.
- 2. Planering av vardagen, teamarbete och arbetshälsa** – Det praktiska arbetet planeras vid den egna organisationens vecko- och månadsmöten. Man reflekterar ständigt över arbetet och de anställda deltar regelbundet i arbetshandledning. Dessutom deltar man i det regionala nätverket för uppsökande ungdomsarbete, i evenemang och utbildningar.
- 3. Att nå de unga och skapa en kontakt** – Man utnyttjar olika metoder att nå de unga och engagera dem i kontakten. Man lär känna varandra och bygger en förtroendefull relation.
- 4. Individuell handledning** (förtroendeskapande, diskussioner, framtidsplanering m.m.) – Genom positivt bemötande och ett socialt förstärkande arbetssätt stöder man den unga i att hitta sin väg och leva på ett sätt som känns meningsfullt.
- 5. Smågruppsverksamhet** – Gemensam verksamhet, t.ex. grupper, öppen verksamhet, utfärder och läger, främjar den uppsökande ungdomsverksamhetens och de ungas målsättningar. I verksamheten utnyttjas nätverk (bl.a. ungdomsarbetet, organisationer, ungdomscentraler).
- 6. Hänvisning till tjänster** (sköta ärenden i andra tjänster, bygga nätverk, fylla i ansökningar m.m.) – Den unga motiveras att söka sig till tjänster och får hjälp med att använda dem på bästa sätt. Den uppsökande går vid den ungas sida i tjänsterna.
- 7. Intressentgruppssamarbete** (samarbetspartner, bredare nätverk m.m.) – Arbetet med intressentgrupperna omfattar samarbetsmöten, besök, informerande, synliggörande av arbetet samt annat nätverksarbete.
- 8. Dokumentering, hörande av de unga och rapportering** – Dokumentering och informationssamlade hör till vardagsarbetet (bl.a. PAREnt och Sovari).
- 9. Kommunikation och synliggörande av arbetet** – Kommunikationskanaler är webbsidor, entit.fi, sociala medier samt regionala och landsomfattande grupper och nätverk. Målet är att bli sedd av de lokala unga och samarbetspartnerna.
- 10. Påverkansarbete** (lokalt, regionalt, landsomfattande) – Man samlar information om målgruppens levnadsförhållanden och aktuella fenomen och informationen förmedlas lokalt och i samhällsdebatten.
- 11. Användning av informationen i utvärdering och utveckling** – Med hjälp av den samlade informationen utvärderas arbetets effekter, betydelse och framgångar och man lyfter fram utvecklingsbehov.

3.4 Ledarskap

Det uppsökande ungdomarbetet är ett krävande arbete som förutsätter en gott ledarskap för att nå framgång. Förmannens uppgift är att försäkra sig om att organisationen utför högklassigt uppsökande ungdomsarbete som stärker de unga socialt och att de anställda kan må bra i arbetet. Förmannen har en central roll i utvecklingen av effektiviteten i det lokala och regionala uppsökande ungdomsarbetets samt i att föra fram resultaten av arbetet. Hen förmedlar information som samlats i arbetet och påverkar de ungas levnadsförhållanden på strukturell nivå.

De som leder det uppsökande ungdomsarbetet behöver förstå arbetets målsättningar, arbetssätt och effekter. En förutsättning för ett gott arbete är anställda som mår bra och vars arbetshälsa och arbetssäkerhet beaktas systematiskt. Organisationer som utför uppsökande ungdomsarbete måste ha insikt i ungdomen som livsskede. Uppgiften är att ge varje ung en möjlighet till stöd i att bli självständig och hitta sin plats i samhället. Med hjälp av god ledning ser man till att det uppsökande ungdomsarbetets principer – framför allt frivilligheten, att utgå från den unga, förtroendet och helhetsbetoningen – förverkligas utan hinder.

Det uppsökande ungdomsarbetet kräver kompetensutveckling för att kunna svara på föränderliga situationer och behov. Kompetent ledarskap kräver att förmannen både deltar aktivt i arbetsvardagen och ger rum för självständigt arbete. För att lyckas i sin uppgift bygger förmannen en dialogisk relation till de uppsökande ungdomsarbetarna, lyssnar på dem och träffar dem regelbundet. På så sätt lär hen känna det uppsökande ungdomsarbetet och dess resultat samt de ungas och tjänsternas situation på orten och kan berätta om dem i sin kommun.

Kommunen som tjänstearrangör, organisationen, förmannen och de uppsökande ungdomsarbetarna fastställer tillsammans arbetsformens lokala målsättningar, gränser och möjligheter med beaktande av behoven i området. Förmannens uppgift är att bygga nätverk för uppsökarna, skapa kontakter till intressentgrupper och stöda uppsökarna i deras verksamhet i dem, i enlighet med deras arbetsbeskrivning. Förmannen ser till att det uppsökande ungdomsarbetet är välkänt och synliggörs, så att unga och närstående kan nå uppsökarna lätt och med låg tröskel. Förmannen deltar i påverkansarbetet i sina lokala, regionala och landsomfattande forum och förmedlar insikter och kunskap som inhämtats i det uppsökande ungdomsarbetet.

**Uppgiften är
att ge varje ung
en möjlighet till stöd
i att bli självständig
och hitta sin plats
i samhället.**

**”De kunde alltid hjälpa
direkt eller hänvisa
mig till rätt ställe.”**

SOVARI-RESPONS 2020

Det uppsökande ungdomsarbetets ledning – vad gör förmannen?

Arbetets ramar

Förmannen

- sköter om finansiering och rapportering samt att arbetet utförs på det sätt finansieringen förutsätter, i samarbete med uppsökarna
- försäkras sig om att arbetets fysiska förutsättningar uppfylls och att man får verksamhetsanslag (lämpliga lokaler; redskap och material; möjlighet till rörligt och flexibelt arbete i olika verksamhetsmiljöer)
- säkerställer de informationsmässiga och tekniska förutsättningarna (klientdatasystem: PARent eller annat kompatibelt system; redskap för utvärdering av klientrespons och effekter, t.ex. Sovari; yhteysetsivään.fi-tjänsten; andra aktuella program)
- svarar på den årliga utvärderings- och uppföljningsenkäten tillsammans med teamet (landsomfattande enkät om det uppsökande ungdomsarbetet)
- ser till att det finns en aktuell arbetsbeskrivning av det uppsökande ungdomsarbetet.

Kompetensutveckling

Förmannen

- ansvarar för att nya anställda blir ordentligt inskolade i det uppsökande ungdomsarbetets uppgift och i de lokala och nationella särdragen
- möjliggör deltagande i utbildning och evenemang
- håller regelbundna utvecklingssamtal och stöder de anställda i deras personliga utveckling
- ser till att arbete och kunskaper delas bland de anställda, använder de anställdas expertis.

Arbetshälsa och säkerhet

Förmannen

- skapar förutsättningar för arbete i par, vid behov över teamgränserna, och förstår nyttan av pararbete för uppsökarna och de unga

- ser till att man reflekterar över arbetet: möjliggör strukturerna och deltar i reflektionen tillsammans med uppsökarna
- ser till att de anställda får tillräcklig och regelbunden arbetshandledning, vid behov även krishandledning
- ansvarar för arbetssäkerheten och försäkras sig om att de anställda känner sig trygga.

Professionalitet och resursering

Förmannen

- ser till att det uppsökande ungdomsarbetet grundar sig på ungdomslagen, det uppsökande ungdomsarbetets värderingar och principer samt ungdomsarbetets yrkesetiska riktlinjer
- skapar teamstrukturer och är regelbundet med i arbetsvardagen, deltar i team- och veckomöten
- kartlägger målgruppens behov och lokala servicebrister tillsammans med de anställda för att fastställa arbetets tyngdpunkter och mål
- granskar regelbundet arbetets grundläggande syfte med de anställda (vad, varför, för vem) och hjälper till med att avgränsa arbetet
- fastställer tillsammans med den anställda dennas arbetsbeskrivning, som ska beakta arbetsuppgifterna och hur krävande de är
- möjliggör tillräckligt med tid för arbetets olika processer samt för planering och utveckling.

Interaktion och förtroende

Förmannen

- visar intresse för de anställdas vardag och upplevelser och stöder dem i värdediskussioner som väcks i arbetet
- försäkras sig om att man har en gemensam syn på vad högklassigt uppsökande ungdomsarbete är och litar på de anställdas yrkesskicklighet
- skapar förutsättningar för de anställda att arbeta flexibelt och självständigt och möjliggör utveckling av arbetsmetoderna
- erbjuder det stöd som behövs och ger respons samt upprätthåller en responskultur som främjar motivationen och känslan av meningsfullhet.

Kunskapsledning och utveckling av arbetet

Förmannen

- sammanställer information, bland annat från de anställda, för planering av verksamheten och till stöd för sitt arbete
- ansvarar för informationsproduktion och förmedling av informationen samt tar ledningen i påverkansarbetet
- hjälper de anställda att se resultaten, effekterna och betydelsen av sitt arbete både på lokal nivå och i samhället i stort
- förmedlar det uppsökande ungdomsarbets kunskaper om de lokala unga och deras levnadsförhållanden och tjänster till kommunförvaltningen, politiker och samarbetspartner
- förmedlar aktuell information om beslut och diskussioner som förts i nätverken till uppsökar teamet
- utvärderar och utvecklar sitt förmansarbete med hjälp av kvalitetsindikatorer och verktyg för ledarskap
- deltar i regionala och landsomfattande nätverk, evenemang och utbildningar för förmän.

Nätverksarbete

Förmannen

- klargör det uppsökande ungdomsarbets roll i förhållande till andra tjänster och ser till att nätverkssamarbetet har fungerande strukturer
- försäkras sig om att det uppsökande ungdomsarbets röst hörs i styrnings- och servicenätverket eller i den motsvarande samarbetsgrupp som förutsätts i ungdomslagen
- använder de uppsökande ungdomsarbets yrkeskunskap i nätverkssamarbetet och bedömer nätverkens ändamålsenlighet med tanke på det grundläggande syftet
- deltar själv i nätverk för förmän och utnyttjar i utvecklingen av arbetet den regionala koordinators stöd och landsomfattande aktörer i ungdomsbranschen
- möjliggör de anställdas deltagande i det regionala nätverket och ungdomsbranschens diskussioner på riksnivå.

FÖRMAN

– fråga det här!

1.

Arbetshälsan

- Hur mår du?
- Hur orkar du i arbetet?
- Hurdant stöd och hurdan hjälp förväntar du dig av mig?

2.

Arbets innehåll

- Hur mår de unga som deltar i samarbetet, finns det aktuella fenomen?
- Behöver arbetsbeskrivningen revideras?
- Fungerar nätverkssamarbetet, hur kan det utvecklas?
- Hurdana framgångar har man haft?

3.

Arbetsvillkoren och resurserna

- Är resurserna tillräckliga för att utföra arbetet?
- Vad behöver du för att utföra arbetet?
- Är ersättningen tillräcklig för det utförda arbetet?

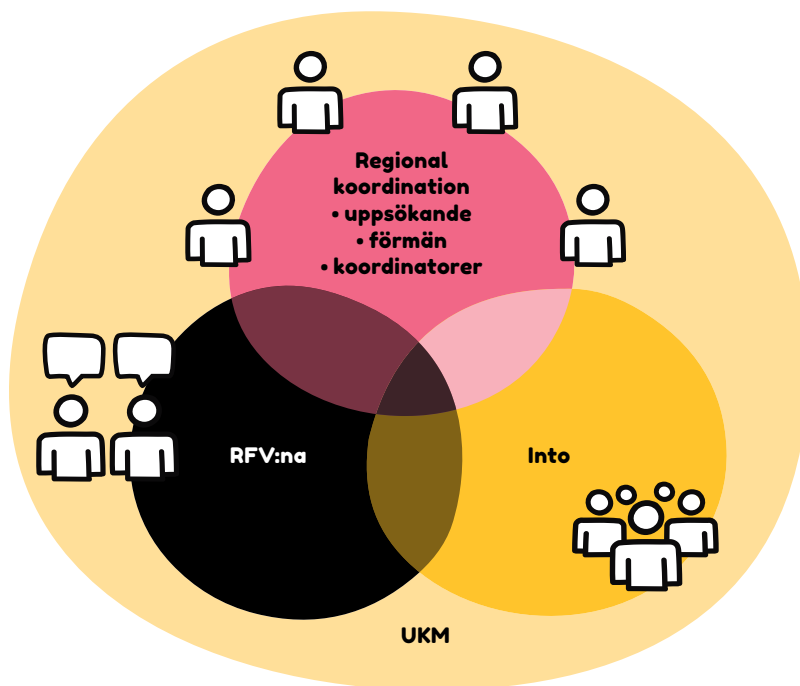
3.5 Regionala nätverk och koordinering

Till det uppsökande ungdomsarbetets resurser hör regionala och landsomfattande nätverk som hjälper de anställda att stärka sin yrkesidentitet och där man förädlar arbetet tillsammans. De uppsökande ungdomsarbetarna och förmännen har nytta av de regionala nätverken särskilt med tanke på kollegialt stöd och utveckling. De regionala koordinatoreorna stöder nätverken och utvecklar tillsammans det uppsökande ungdomsarbetet i hela landet.

Det uppsökande ungdomsarbetets regionala nätverk är forum för kollegialt stöd och utveckling. Syftet med nätverksmötena är att lära känna andra uppsökare i det egna området och dela information om verksamheten. Fokus ligger på aktuella diskussioner och frågor som är viktiga för branschen. Det regionala arbetet ger möjligheter att tillsammans behandla frågor som är viktiga för enskilda orter och team. I nätverken delar man också god praxis och lär av varandra. Mötena är avsedda för uppsökande ungdomsarbetare och deras förmän. Till nätverket kallas vid behov också representanter för intressentgrupper eller utomstående experter för att hålla föreläsningar eller kurser i aktuella ämnen. De regionala nätverken utvecklar den lokala och regionala verksamheten samt det uppsökande ungdomsarbetet på riksnivå.

Viktigast vid de regionala mötena:

- » diskussion om aktuella teman
- » utbyte av god praxis
- » kollegialt stöd och arbetshälsa
- » hälsningar från regionförvaltningsverket och undervisnings- och kulturministeriet
- » lära känna andra uppsökare och höra hur de har det
- » expertbesök och expertanföranden
- » utbildning
- » gemensamt utvecklande och påverkansarbete.

Det uppsökande ungdomsarbetets koordinering

Det uppsökande ungdomsarbetets regionala nätverk koordineras av regionala koordinatörer vars sammanlagda verksamhet täcker hela Finland. Regionförvaltningsverken beviljar statsunderstöd till koordinatörsarbetet och koordinatörerna arbetar samtidigt som uppsökande ungdomsarbetare i egna organisationer. Koordinatören känner sitt områdes särdrag väl och känner även det uppsökande ungdomsarbetets anställda och andra aktörer. Hen kopplar ihop det lokala uppsökande ungdomsarbetet, den regionala verksamheten och riksnivån.

Koordinatorerna bildar ett kollegialt nätverk med klara strukturer och regelbunden verksamhet. I nätverket delar och utvecklar koordinatörerna sitt gemensamma arbete. En av nätverkets viktigaste uppgifter är att utgående från regional information och regionala erfarenheter öka kunskaperna om det uppsökande ungdomsarbetet i hela landet. Koordinationsnätverket spelar en viktig roll i utvecklandet av det uppsökande ungdomsarbetet på riksnivå. Koordinatorerna får stöd i sitt arbete av regionförvaltningsverkens överinspektörer och det uppsökande ungdomsarbetets nationella koordinatör.

Syftet med det uppsökande ungdomsarbetets regionala koordination är att

- » stärka det regionala samarbetet och engagera aktörer i att arbeta ihop
- » erbjuda kollegialt stöd
- » möjliggöra gemensamt påverkansarbete för områdets uppsökare
- » främja aktiv kommunikation mellan det uppsökande ungdomsarbetet, regionförvaltningsverket, undervisnings- och kulturministeriet och Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry samt andra aktörer
- » samla och förstärka de ungas röst och lyfta fram aktuella fenomen
- » främja kvaliteten på det uppsökande ungdomsarbetet och trygga dess utveckling.

Koordinatorernas viktigaste uppgifter

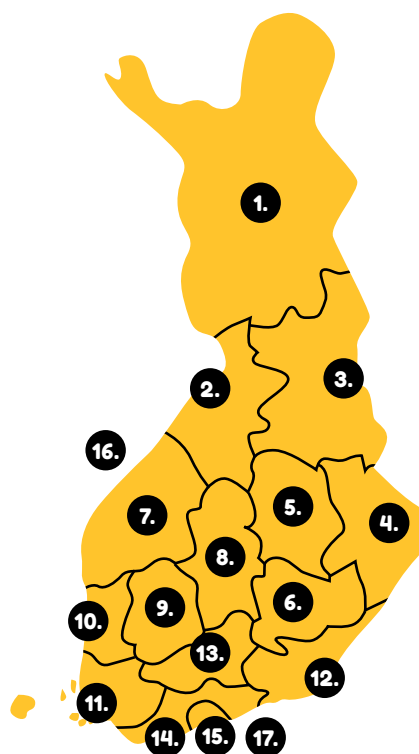
- » att framhålla vikten av arbetshälsa och ta hand om sin egen hälsa som exempel för andra
- » att känna de uppsökande ungdomsarbetarna och förmännen i området samt att upprätthålla kontaktlistor
- » att vara ett stöd för uppsökarna i deras arbete
- » att stöda nya uppsökare
- » att till regionförvaltningsverken och aktörer på riksnivå förmedla regional information bland annat om behov och teman som uppsökarna tar upp
- » att utarbeta regionala verksamhetsplaner tillsammans med andra i koordinationsområdet
- » att organisera regionala möten
- » regelbundet och tätt samarbete med regionförvaltningsverket och den nationella koordinatören.

DET UPPSÖKANDE UNGDOMSARBETETS REGIONALA NÄTVERK

1. Lappland
2. Norra Österbotten
3. Kajanaland & nordöstra Österbotten
4. Norra Karelen
5. Norra Savolax
6. Södra Savolax
7. Södra och Mellersta Österbotten & Österbotten
8. Mellersta Finland
9. Birkaland
10. Satakunta
11. Egentliga Finland
12. Sydöstra Finland
13. Egentliga Tavastland och Päijänne-Tavastland
14. Nyland
15. Huvudstadsregionen
- 16., 17. Svenskspråkigt uppsökande ungdomsarbete

Landsomfattande nätverk och stöd

Uppsökarna och deras förmän har inte bara nytta av regionala nätverk och regionala koordination utan också av nätverkande med särskilt sådana kolleger som arbetar i kommuner med liknande verksamhetsmiljö var som helst i landet. Uppsökarnas och förmännens kunskaper om uppsökande ungdomsarbete ökar med hjälp av gemensam diskussion på riksnivå och aktuell ny information. Kontakter till uppsökare och förmän i olika områden kan knytas vid regionala och landsomfattande evenemang för uppsökande ungdomsarbetare, i sociala medier samt vid utbildningar och möten. Regionförvaltningsverken och Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry främjar också kontakter och möjliggör nätverkande.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

- » landsomfattande expertorganisation inom uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet
- » representerar över 270 organisationer
- » främjar det uppsökande ungdomsarbetets och verkstädernas verksamhetsförutsättningar
- » utvecklar, utbildar och informerar om uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet i hela landet
- » koordinerar kompetenscentret Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus 2020–2023.

Regionförvaltningsverket (RFV)

- » verkställer och utvecklar det nationella ungdomsarbetet och den nationella ungdomspolitikerna på regional nivå
- » beviljar statsunderstöd åt kommuner, samkommuner och organisationer (inkl. det uppsökande ungdomsarbetet) och utvärderar understödets effekter
- » ordnar fortbildning och förmedlar information som rör ungdomsbranschen till dem som arbetar i den
- » samlar information om ungdomsarbete och ungdomspolitik och bedömer ungdomstjänsternas tillräcklighet, kvalitet och tillgänglighet.

Undervisnings- och kulturministeriet (UKM)

- » styr och genomför åtgärder som överenskommit i regeringsprogrammet
- » bereder lagar, förordningar och beslut samt budgeten och annat som hör till ekonomiplaneringen inom sitt verksamhetsområde
- » leder ämbetsverk och instanser (inkl. RFV) inom sitt förvaltningsområde, behandlar frågor som rör dem och delar ut anslag till dem
- » beviljar statsunderstöd (bl.a. till uppsökande ungdomsarbete) som regionförvaltningsverken delar ut åt aktörer inom sitt område
- » fastslår om ungdomsorganisationer, ungdomsverkstäder, ungdomscentrum och kompetenscentrum på ungdomsområdet kan få statsunderstöd, stöder deras verksamhet och beviljar statsunderstöd till ungdomsarbete och ungdomsverksamhet.

3.6 Gemensamt påverkningsarbete

Det uppsökande ungdomsarbetet eftersträvar ökad delaktighet bland de unga, bättre livsvillkor för varje ung samt ett mänskligare samhälle. Det lyckas bäst när de uppsökande ungdomsarbetarna förstår sin ställning som påverkare på både individuell, regional och strukturell nivå. När uppsökarna hjälper unga, sammanställer information och informerar om sitt arbete bildar de en maktfaktor som kan förbättra hela samhällets servicesystem.

Ungdomsarbetet är skapat för att främja de ungas delaktighet och påverkningsmöjligheter samt förutsättningar att verka i samhället. Ungdomsarbetet som regleras i ungdomslagen ska främja de ungas likställdhet och jämlikhet samt tillgodoseendet av deras rättigheter, och förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor (se 4.1 Ungdomslagen). I arbetet stärker man de ungas röst, lyfter fram brister i tillgodoseendet av sociala rättigheter, påverkar för att få tjänster att fungera bättre samt påverkar den allmänna samhällsutvecklingen. Precis som det övriga ungdomsarbetet har det uppsökande ungdomsarbetet uppgiften att påverka både individer, grupper och samhällsstrukturer.

Det uppsökande ungdomsarbetet påverkar med sin socialt stärkande verksamhet både enskilda unga och samhället i vidare bemärkelse: det stärker sociala stödnätverk och kan därigenom förebygga samhällsproblem. Det uppsökande ungdomsarbetet är framför allt med och bygger och formar helheten av lokala tjänster och nätverk. Uppsökarna kan föreslå målinriktade åtgärder för att garantera att tjänsterna på deras orter fungerar väl, för att förebygga situationer som försämrar de ungas livsvillkor samt för att utveckla boende- och verksamhetsmiljöerna.

För att utvecklandet ska ske utifrån väsentlig information och beakta också unga som står utanför utbildning, arbetsliv och tjänster är det viktigt att de uppsökande ungdomsarbetarna samlar in information om de ungas livssituationer och omständigheter från fältet och under handledningsprocesserna. På så sätt kan de fundera på inte bara individuella lösningar utan också strukturella lösningar som kan förbättra omständigheterna för alla unga.

I påverkansarbete granskar man ofta funktioner kritiskt, eftersom syftet är att utveckla och förändra strukturer som kanske diskriminerar individer eller grupper. Vittgående förändringar kan åstadkommas genom att påverka beslutsfattare och tjänsteinnehavares kunskaper och uppfattningar om orsakssamband i samhället samt om vilken utveckling som skulle vara önskvärd med tanke på unga i en svår ställning. I den offentliga debatten kan uppsökande ungdomsarbetare sträva till att påverka atmosfären och attityderna till de unga, med hjälp av sina empatiska insikter i de ungas värld.

Den information som påverkar i det uppsökande ungdomsarbetet är en kombination av erfarenheter man fått bland unga och i tjänster samt dokumentation från informationssystem. Den omfattar också sakkunskap man fått i utbildning och inskolning samt insikter, tolkningar och lösningsförslag man fått genom diskussioner med arbetskamrater och i nätverken.

Informationen handlar vanligen om de ungas och lokala grupperns behov, fenomen som rör de unga och ungdomen som livsskede samt servicesystemet och hur de lokala tjänsterna fungerar. Den kan också handla om sociala livsvillkor och samhällsstrukturer i stort, i den mån de påverkar det uppsökande ungdomsarbetets målgrupper och verksamhetsmiljöer. När arbetserfarenheten ökar utvecklar uppsökarna en professionell läskunnighet som hjälper dem spegla sådant de ser på fältet i mer omfattande samhällsdiskussioner och processer.

**När
arbetserfarenheten
ökar utvecklar
uppsökarna en professionell
läskunnighet som hjälper
dem spegla sådant de ser
på fältet i mer omfattande
samhällsdiskussioner
och processer.**

Varje uppsökare påverkar!

Den enskilda uppsökande ungdomsarbetaren påverkar framför allt de unga hen möter och de tjänster de behöver. Man söker fungerande lösningar åt de unga och bygger stödnätverk som uppsökaren påverkar för att främja den ungas intressen och stärka den ungas röst. När uppsökaren går vid de ungas sida får hen från första parkett en bild av de ungas levnadsförhållanden, behov och svårigheter samt hur servicesystemet fungerar. Hen får ofta reda på vad som kan hindra den unga från att kontakta en tjänst eller få tillgång till den, hur väl tjänsterna samverkar och vad som händer i den ungas liv efter att den unga använt tjänsten.

Det uppsökande ungdomsarbetet bör vara välkänt i serviceinrättningarna i området och det är bra om det har en stark expertställning i frågor som gäller de ungas delaktighet och hur servicen fungerar för de ungdomar som har det allra svårast. Uppsökarna kommer ofta till tjänster med unga som inte tagit del av dem förut. Det här kan öka efterfrågan på tjänsterna. Om man i det uppsökande ungdomsarbetet märker att det inte finns tjänster som svarar på den ungas behov, att tjänsterna inte är tillgängliga eller att omständigheterna gör de ungas liv svårare på något sätt är det uppsökarnas och deras förmäns uppgift att förmedla informationen till kommunens och områdets branschöverskridande nätverk, tjänstemän och beslutsfattare.

Det är bra om det uppsökande ungdomsarbetet främjar ett systematiskt samarbete mellan aktörer som arbetar med unga. Om samarbetet inte fungerar spelar det uppsökande ungdomsarbetet, som ständigt följer med servicekartan, en viktig roll i att aktivera det. Att intensifiera samarbetet och kalla aktörerna till gemensam planering, för att inte tala om att utveckla samhället, är emellertid inte bara uppsökarnas uppgift. Alla aktuella organisationer och förmän samt andra aktörer måste ta sitt ansvar i att lappa sprickor i servicefältet och lösa sociala problem.

Också de branschöverskridande nätverken borde vara tillräckligt kompetenta och kopplade till beslutsfattandet för att kunna bilda sig en riktig situationsbild och ta initiativ till att utveckla servicesystemet. Helhetsmässig utveckling av ungdomstjänsterna är väsentlig för att det uppsökande ungdomsarbetet ska kunna utföra sina handledningsuppgifter på ett meningsfullt sätt.

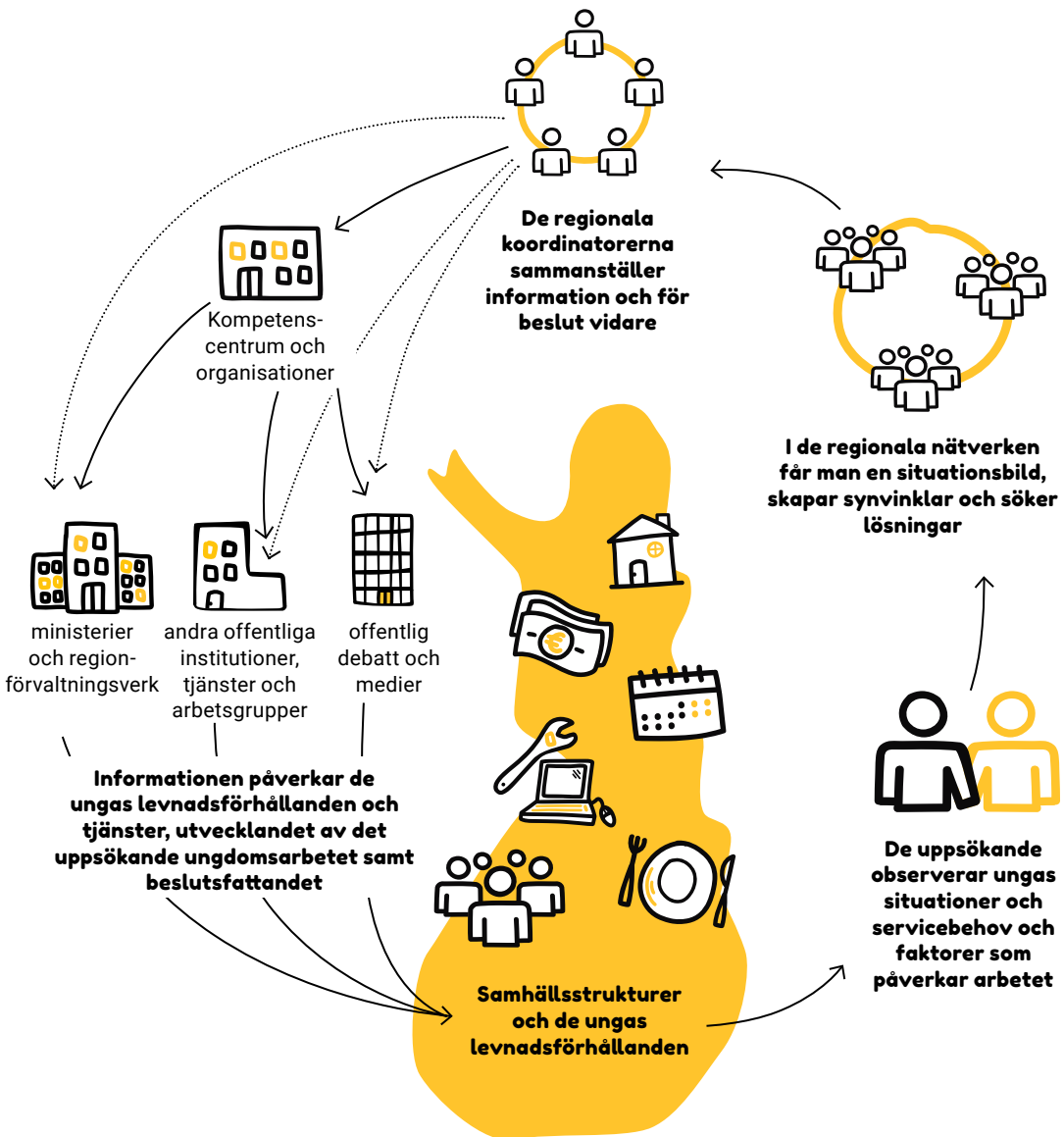
Uppsökarnätverken som samhällspåverkare

I de regionala nätverken (se 3.5 Regionala nätverk) kan uppsökare dela aktuell information, bilda sig perspektiv och gemensamma åsikter samt planera de bästa påverkningsmetoderna, vilket behövs för påverkansarbetet. De regionala koordinatorerna samlar också in uppsökares erfarenheter av och synpunkter på olika fenomen och sådant som påverkar de unga eller det uppsökande ungdomsarbetet, till exempel följer av politiska beslut och strukturella förändringar.

Koordinatorerna kartlägger regelbundet och på många sätt faktorer som påverkar det uppsökande ungdomsarbetet i deras område och förmedlar informationen till landets branschpåverkare (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry och andra expertorganisationer, undervisnings- och kulturministeriet och andra ministerier, regionförvaltningsverken). På så sätt kan man i utvecklandet av det uppsökande ungdomsarbetet och samhället i övrigt utnyttja de unika kunskaper som uppsökare har om de unga och deras livssituationer.

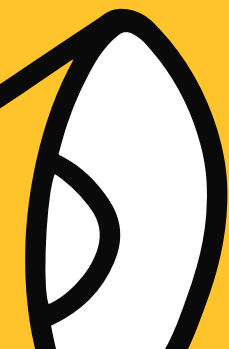

DET GEMENSAMMA PÅVERKANSARBETET

DET UPPSÖKANDE UNGDOMSARBETETS PÅVERKNINGSMETODER

- » analys och rapportering av information som inhämtats i det uppsökande ungdomsarbetet
- » enkäter till de unga och rapportering av resultaten
- » presentation av ungas berättelser och fallberättelser
- » tillhandahållande av expertis i diskussionen kring tjänster, i det branschöverskridande samarbetet och i andra branschers planering
- » deltagande i regionala och landsomfattande nätverk och välfärdsarbetsgrupper
- » informationsdelning genom att svara på enkäter riktade till uppsökare och genom att delta i undersökningar
- » påverkande av en specifik fråga tillsammans med de unga eller med andra professionella
- » ställningstaganden i sociala medier, bloggar, insändare, mediemeddelanden och tidningsartiklar
- » direkt kontakt med beslutsfattare, partier och det politiska beslutsfattandet
- » anmälningar om missförhållanden till dem som ansvarar för en verksamhet eller till regionförvaltningsverkets inspektörer.

•• 4

Styrning och statsunderstöd

4.1 Ungdomslagen, lagen om uppsökande ungdomsarbete

Det uppsökande ungdomsarbetet, dess uppgifter och genomförandet av dem i kommunen regleras i ungdomslagen (1285/2016) och lagen om ändring av 11 § i ungdomslagen (1232/2020). Det uppsökande ungdomsarbetet genomförs enligt målsättningarna och utgångspunkterna i ungdomslagen samt de paragrafer i ungdomslagen som reglerar det uppsökande ungdomsarbetet. Ungdomslagen är förpliktande endast för uppsökande ungdomsarbete som finansieras av undervisnings- och kulturministeriet. Uppsökande ungdomsarbete som organiseras i andra branscher regleras av lagar som gäller de branscherna. Här presenterar vi de lagrum som är mest betydande för det uppsökande ungdomsarbetet.

2 § Lagens syfte

Syftet med denna lag är att:

- 1) främja de ungas delaktighet och möjligheter att påverka samt förmåga och förutsättningar att verka i samhället,
- 2) stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och gemenskapskänsla samt inhämtandet av kunskaper och färdigheter i anknytning till detta,
- 3) stödja de ungas fritidssysselsättningar och verksamhet i det civila samhället,
- 4) främja de ungas likställighet och jämlikhet samt tillgodoseendet av deras rättigheter, och
- 5) förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor.

Syftet ska uppnås med utgångspunkt i

- 1) solidaritet, kulturell mångfald och internationalism,
- 2) hållbar utveckling, sunda levnadsvanor och respekt för miljön och livet,
- 3) sektorsövergripande samarbete .

9 § Sektorsövergripande samarbete

För den allmänna planeringen av lokala myndigheters sektorsövergripande samarbete och för utvecklingen av genomförandet ska kommunen ha ett styrnings- och servicenätverk eller någon annan motsvarande samarbetsgrupp vars målgrupp är alla unga som bor i kommunen. Nätverket eller en annan motsvarande samarbetsgrupp ska växelverka med organisationer på ungdomsområdet, församlingar och andra sammanslutningar som producerar tjänster för unga. Två eller flera kommuner kan ha ett gemensamt nätverk. Nätverket behandlar inte enskilda ungas ärenden.

Nätverket eller en annan motsvarande samarbetsgrupp ska

- 1) samla in information om de ungas uppväxt- och levnadsförhållanden och utifrån detta bedöma de ungas situation till stöd för beslutsfattande och planer på lokal nivå,
- 2) främja samordningen av tjänster riktade till unga och gemensamma förfaringsätt för att vägleda unga till tjänsterna samt främja ett smidigt informationsutbyte och
- 3) främja samarbete för att genomföra ungdomsverksamheten.

10 § Uppsökande ungdomsarbete

Syftet med uppsökande ungdomsarbete är att nå unga som är i behov av stöd och att hjälpa dem att anlita sådana tjänster och övrigt stöd som främjar deras utveckling, självständighetsprocess, delaktighet i samhället och övriga livskompetens och som bidrar till deras möjligheter till utbildning och till inträde på arbetsmarknaden. Det uppsökande ungdomsarbetet grundar sig på frivillighet från den unges sida och samarbete med den unge.

När kommunen ordnar uppsökande ungdomsarbete ska den till ansvarig för verksamheten utse en kommunal tjänsteinnehavare eller en person som står i arbetsavtalsförhållande till kommunen. Den som arbetar inom uppsökande ungdomsarbete ska ha tillräcklig utbildning och erfarenhet av arbete bland unga. Uppsökande ungdomsarbete kan ordnas av en kommun eller av flera kommuner tillsammans. Kommunen kan ordna uppsökande ungdomsarbete också genom att skaffa tjänster hos en sammanslutning som producerar tjänster för unga. I detta fall ansvarar kommunen för att de tjänster som den har skaffat ordnas på det sätt som avses i denna lag.

Uppsökande ungdomsarbete inleds i första hand utifrån information som den unge själv har gett och utgående från den unges egen bedömning av sitt stödbehov. Uppsökande ungdomsarbete kan också inledas på basis av information från andra myndigheter

11 § Utlämnande av uppgifter för uppsökande ungdomsarbete

Oberoende av bestämmelserna om sekretess ska en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

- 1) utbildningsanordnare ska lämna ut uppgifter om andra unga än läropliktiga unga, som avbryter studierna inom yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning,
- 2) försvarsmakten och civiltjänstcentralen ska lämna ut uppgifter om unga som befrias från sin värnplikts- eller civiltjänstgöring för att de inte är tjänstdukliga eller som avbryter sin tjänstgöring.

Om en utbildningsanordnare, försvarsmakten eller civiltjänstcentralen med stöd av tillgänglig information och med beaktande av en i 2 mom. avsedd ung persons situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge inte är i behov av i 10 § avsedda tjänster och övrigt stöd, behöver denna aktör inte lämna ut uppgifter om den unge.

Oberoende av bestämmelserna om sekretess får en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

- 1) utbildningsanordnare får lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen,
- 2) utbildningsanordnare får lämna ut uppgifter om läropliktiga unga som avbryter sin yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning,
- 3) också andra myndigheter än de som nämns ovan i denna paragraf och Folkpensionsanstalten får lämna ut uppgifter om en ung person, om myndigheten eller Folkpensionsanstalten med stöd av information som den fått i sitt uppdrag samt med beaktande av den unges situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge är i behov av tjänster och annat stöd utan dröjsmål.

Om registrerade föreningar eller stiftelser som arbetar med unga eller andra sammanslutningar som erbjuder fritidsaktiviteter för unga bedömer att en ung person är i behov av uppsökande ungdomsarbete, kan de med uttryckligt samtycke av den unge eller vårdnadshavaren för en minderårig lämna ut den unges identifierings- och kontaktuppgifter till det uppsökande ungdomsarbetet. (30.12.2020/1232)

Den som lämnar ut uppgifter som avses i denna paragraf ska på förhand på lämpligt sätt underrätta den unge och vårdnadshavaren för en minderårig om att uppgifter om den unge kan lämnas ut för det uppsökande ungdomsarbetet i situationer som avses i 2 och 4 mom.

Bestämmelser om att göra barnskyddsanmälan och föregripande barnskyddsanmälan finns i 25 och 25 c § i barnskyddslagen (417/2007). Bestämmelser om kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet finns i 35 § i socialvårdslagen (1301/2014). Om den som är anmälningspliktig enligt dessa bestämmelser har kontaktat den myndighet som ansvarar för socialvården, behöver det inte på basis av samma uppgifter göras en anmälan till det uppsökande ungdomsarbetet.

12 § Behandling av uppgifter om unga i det uppsökande ungdomsarbetet

Identifierings- och kontaktuppgifter för det uppsökande ungdomsarbetet får lämnas ut på elektronisk väg. Inom ramen för det uppsökande ungdomsarbetet får uppgifter som inkommit i samband med uppdraget samköras eller annars behandlas i syfte att identifiera unga som är i behov av stöd och för skötseln av uppgifter inom det uppsökande ungdomsarbetet. Vid behandlingen av ett ärende som gäller en enskild ung person inom ramen för det uppsökande ungdomsarbetet registreras den som har anmält den unges kontakt- och identifieringsuppgifter, beslut om fortsatta åtgärder samt information om vilka uppgifter om den unge som lämnats ut och till vem. Kommunen är registeransvarig vid behandlingen av personuppgifter.

De uppgifter om en ung person som inkommit i samband med det uppsökande ungdomsarbetet får lämnas vidare till andra myndigheter endast med den unges samtycke. Om den unge är minderårig, krävs också vårdnadshavarens samtycke. En minderårig ung person får dock besluta om utlämnandet av uppgifter om honom eller henne själv enligt sin utvecklingsnivå. Uppgifterna ska förstöras genast när de inte längre är nödvändiga för skötseln av uppgiften.

Den som arbetar med uppsökande ungdomsarbete får inte utan den unges samtycke för utomstående röja vad han eller hon i samband med skötseln av uppgifter som avses i denna lag har fått veta om den unges personliga förhållanden, hälsotillstånd eller ekonomiska situation eller om förmåner eller stödåtgärder som den unge åtnjuter. Om den unge är minderårig, krävs också vårdnadshavarens samtycke.

Andra lagar som är viktiga för arbetet

Det uppsökande ungdomsarbetet styrs också av andra lagar än ungdomslagen. Dessutom samarbetar det uppsökande ungdomsarbetet med många olika sektorer och ibland är det bra att sätta sig in i lagstiftningen som styr de andra aktörerna i nätverket. Det är bra att återvända till lagarna regelbundet och granska dem i relation till sitt arbete och tillsammans med kollegerna och organisationen beskriva hur lagarna tillämpas och verkar i praktiken. I det uppsökande ungdomsarbetet kan det vara bra att sätta sig in i särskilt följande lagar:

- Grundlagen
- Diskrimineringslagen
- Socialvårdslagen
- Barnskyddslagen
- Dataskyddslagen
- Förvaltningslagen
- Kommunallagen
- Läropliktslagen
- Lagen om nationella studie- och examensregister
- Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte
- Lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet
- Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män
- Värnpliktslagen
- Civiltjänstlagen.

4.2 Utlämnande av uppgifter till det uppsökande ungdomsarbetet

Syftet med utlämnandet av uppgifter är att trygga den ungas möjlighet att få stöd och information om tjänster hen kan behöva. Grunden till utlämnandet av uppgifterna är det uppsökande ungdomsarbetets uppgift att nå den unga. Till det uppsökande ungdomsarbetet kan endast utlämnas uppgifter om unga som är under 29 år. Uppgifterna får bara vara identifierings- och kontaktuppgifter, alltså sådana som gör det möjligt att nå den unga. De är personuppgifter som man kan identifiera den unga med, till exempel namn, telefonnummer, e-postadress och adress. Det uppsökande ungdomsarbetets kontaktuppgifter bör vara lätta att hitta.

Användningen av utlämnade uppgifter

Det uppsökande ungdomsarbetet utförs konfidentiellt och utgående från uppgifter den unga själv gett. Uppgifter som utlämnats till det uppsökande ungdomsarbetet kan användas endast i det uppsökande ungdomsarbetet. Uppgifter om den unga behandlas noggrant och diskuteras med urskillning, även med kollegerna – de anställda får bara sådan användarrätt till datasystem och register som är nödvändig för deras arbetsuppgifter. Vid utlämnandet av uppgifter beaktas särskilt noga att konfidentialiteten bevaras (exempelvis genom att e-postadressen skickas skyddad). Den ungas uppgifter utlämnas aldrig till utomstående eller andra aktörer utan den ungas, och om den unga är minderårig även hens vårdnadshavares, uttryckliga samtycke.

Det uppsökande ungdomsarbetet utlämnar inte den ungas uppgifter utan den ungas och den minderåriga ungas vårdnadshavares samtycke, förutom om villkoren för anmälningsplikt åt en myndighet uppfylls (barnskyddsanmälan eller anmälan i enlighet med socialvårdslagen eller strafflagen). Också i dessa fall berättar man för den unga (och en minderårigs vårdnadshavare) om anmälan och utlämnandet av uppgifterna, om möjligt redan på förhand. I det uppsökande ungdomsarbetet skriver man upp vilka uppgifter om den unga som utlämnats och åt vem. Den unga och hens vårdnadshavare har rätt att veta hur de personuppgifter som samlas in i det uppsökande ungdomsarbetet behandlas och åt vem de utlämnas.

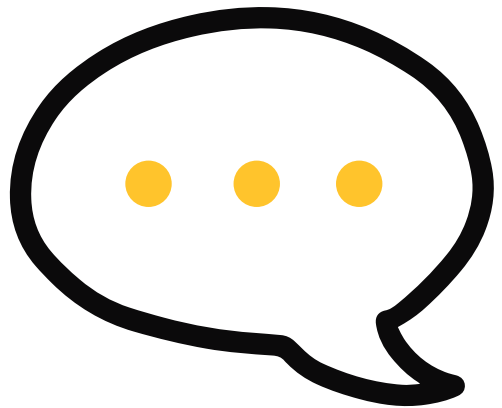
De ungas identifierings- och kontaktuppgifter samt andra uppgifter som samlats under samarbetet med den unga arkiveras inte utan förstörs omedelbart när de inte längre behövs för att sköta uppgiften. Kommunen kan arkivera kvantitativ information som används för utveckling av verksamheten och som man inte kan identifiera enskilda personer i. Motsvarande anonym information om de unga som varit med i det uppsökande ungdomsarbetet antecknas via PAR-systemet eller något annat liknande klient- och statistiksystem i en gemensam databank.

Behandlingen av personuppgifterna

Den ungas identifierings- och kontaktuppgifter kan utlämnas elektroniskt. Undervisnings- och kulturministeriet och Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland har tillsammans med CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy skapat ett landsomfattande kontaktsystem för det uppsökande ungdomsarbetet. Systemet togs i bruk 2021.

www.yhteysetsivaan.fi är en kostnadsfri landsomfattande tjänst som gör det möjligt att förmedla ungas identifierings- och kontaktuppgifter elektroniskt till det uppsökande ungdomsarbetet i den ungas hemkommun på ett datasäkert, smidigt och snabbt sätt som uppfyller dataskyddsförordningarna och tillgänglighetsdirektivet. Det uppsökande ungdomsarbetet kan också fortfarande kontaktas på andra sätt, exempelvis genom direkt kontakt eller via telefon eller e-post.

Kontaktbegäranden som skickats till yhteysetsivaan.fi-systemet överförs till kommunens klientdatasystem. Enligt ungdomslagen är det kommunen som är personuppgiftsansvarig när det gäller det uppsökande ungdomsarbetets personuppgiftsbehandling. Kommunen bör utarbeta instruktioner om personuppgiftsbehandlingen och ordna med den utbildning som behövs. Vid utlämnande, mottagande och all behandling av personuppgifter bör man iakttä noggrannhet och dataskyddsförordningens krav.

Behandling av personuppgifter innebär bland annat insamling, användning, överföring och utlämnande av personuppgifter, med andra ord alla åtgärder som rör personuppgifter, från planering av personuppgiftsbehandlingen till avlägsnande av personuppgifterna. Personuppgifterna bildar ett klientregister och den tjänsteinnehavare som ansvarar för det uppsökande ungdomsarbetets administration i kommunen ansvarar också för registret. När en kommun organiserar uppsökande ungdomsarbete ska den utnämna en kommunal tjänsteinnehavare, eller en person som är anställd av kommunen i ett arbetsavtalsförhållande, som ansvarar för verkställandet av det uppsökande ungdomsarbetet.

4.3 Statsunderstöd för uppsökande ungdomsarbete

Undervisnings- och kulturministeriet understöder anställningen av uppsökande ungdomsarbetare via regionförvaltningsverket. Regionförvaltningsverket beviljar statsunderstöd för uppsökande ungdomsarbete. Syftet med understödet är att minska utslagningen bland unga – varje ung person som fortsätter sin utbildningsväg innebär att ungdomsarbetslösheten minskar och de ungas delaktighet ökar. Understöd kan beviljas enligt prövning för löneutgifter för uppsökande ungdomsarbetare (högst 30 000 € / årsverke).

Statsunderstödet för uppsökande ungdomsarbete är avsett för att stöda sådant uppsökande ungdomsarbete som avses i ungdomslagen (1285/2016). Understödet kan beviljas kommuner eller sådana sammanslutningar eller stiftelser som har rättsförmåga och ett gällande avtal med en eller flera kommuner om bedrivande av uppsökande ungdomsarbete inom kommunens område. Privatpersoner kan inte beviljas understöd. Understöd kan också sökas för kostnader som föranleds av en regional koordinatorsuppgift.

Undervisnings- och kulturministeriet rekommenderar att det uppsökande ungdomsarbetet utförs i samarbete med framför allt utbildningsanordnare, Navigatorer, verkstadsverksamhet och socialtjänster för unga samt andra som erbjuder tjänster för unga, såsom arbetsförvaltningen och FPA.

Ansökan och uppföljning av användningen

Ansökan om understöd görs i regionförvaltningsverkets elektroniska tjänst med blanketten "Statsunderstöd för uppsökande ungdomsarbete", för ett år åt gången. Information om grunderna för beviljande av understödet finns på undervisnings- och kulturministeriets webbplats under Understöd.

Understöden för uppsökande ungdomsarbete beviljas enligt prövning. I bedömningen och den inbördes jämförelsen av ansökningarna strävar man till att beakta helhetssituationen i området.

Statsunderstödet täcker en del av den uppsökande ungdomsarbetarens lönekostnader. Kommunen eller den organisation som utför det uppsökande ungdomsarbetet förväntas delta med en egen finansieringsandel som också täcker andra kostnader av verksamheten (bland annat lokaler och redskap, arbetshandledning, resor och utbildning). Regionförvaltningsverken övervakar användningen av understödet och ett beviljat understöd kan återkrävas om den som avlönats med understödet har arbetat med annat än sådant uppsökande ungdomsarbete som avses i ungdomslagen eller varit frånvarande från arbetet utan att en vikarie avlönats.

Användningen av statsunderstödet uppföljs med PAR-systemet eller ett motsvarande klient- och statistiksystem. Tre gånger om året rapporteras organisationsuppgifter och statistiska klientuppgifter från PAR-systemet till det landsomfattande PARKKI-systemet. Uppgifterna som förts in i systemet finns på webbplatsen Nuorisotilastot.fi. De som anordnar uppsökande ungdomsarbete ska svara på en årlig landsomfattande enkät.

”Jag känner mig mycket säkrare inför framtiden när jag kan lita på att hjälpen alltid finns nära och att man lyssnar på och respekterar mina önskningar.”

SOVARI-RESPONS 2020

Till slut

Det uppsökande ungdomsarbetet har till vår stora glädje utvecklats oerhört under de senaste åren. Handbokens första epokgörande version som utkom 2018 har visat sig värdefull med sin beskrivning av arbetet och som hjälp vid inskolningen av nya uppsökande. Eftersom arbetet lever och verksamhetsmiljön ändras har man insett behovet av en ny och mer omfattande version av handboken, som ger en bild av hur arbetet utförs i dag och erbjuder hjälp i de situationer vi nu möter.

Till stöd för utarbetandet av denna nya handbok bildades en utvecklingsgrupp med 16 medlemmar från olika områden och organisationer, med uppgiften att göra det finländska uppsökande ungdomsarbetets röst hörd och dess mångfald synlig. Tillsammans har vi försökt sätta fingret på det uppsökande ungdomsarbetets anda och tyngdpunkter och svara så bra vi kunnat på frågor som de anställda stöter på regelbundet i sin vardag. En grupp förmän samt representanter för viktiga samarbetspartner har också deltagit i resonemangen kring handboken.

Vi vill inte bara tacka den idérika utvecklingsgruppen och alla som kommenterat texten på ett observant sätt, utan absolut också alla aktiva och insiktsfulla uppsökare som modigt uttryckt sin åsikt och

utan vilka det varit omöjligt att utarbeta en sådan här handbok: tack för era alerta diskussioner, meddelanden och uppslag under åren! Vi vill också rikta ett speciellt tack till dem som på olika sätt stött, uppmuntrat och lotsat oss vidare på vägen.

Vi vill se det finländska uppsökande ungdomsarbetet fortsätta utvecklas utgående från sina orubbliga värderingar och även i fortsättningen verka som oignorerbar expert på ungdomen. Särskilda styrkor i det uppsökande ungdomsarbetet är vår enhetliga arbetsform och uppsökarnas livliga nätverk, där det förs en mångröstad diskussion om arbetets djupaste väsen och betydelse. Uppsökande ungdomsarbetare landet runt är också stabilt kopplade till det övriga ungdomsarbetet och har knutit starka band till andra professionella som arbetar med ungdomar. I samarbete med andra aktörer växer ungdomsarbetet till en ännu större kraft som gör det allt bättre att vara ung i Finland och som bygger ett samhälle där alla kan hitta sin plats.

Källor

Allianssi & Nuoli ry. 2020. Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet. *Tillgänglig:* https://www.nuoli.info/application/files/7015/7866/7683/nuoli_eettiset/Ohjeet_A3_191219_n.pdf

Anoschkin, K. 2019. Vaikuttavuuden jäljillä. Opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen. Hyvän Mitta-projektet. *Tillgänglig:* <https://www.hyvanmitta.fi/wp-content/uploads/2019/12/Hyva%CC%88n-Mitta-Ty%C3%B6kirja-final.pdf>

Bamming, R. & Hilpinen, M. 2020. Etsivä nuorisotyö 2019. Valtakunnallisen etsivän nuorisotyön kyselyn tulokset. Undervisnings- och kulturväsändets ansvarsområde. Regionförvaltningsverkens publikationer 90/2020. *Tillgänglig:* https://aviavustukset.fi/wp-content/uploads/2020/12/ET_2019_raportti_2020_11_02.pdf

Berg, P. & Myllyniemi, S. (red.) 2021. Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020. Statens ungdomsråd. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsnätverket. Undervisnings- och kulturministeriet. *Tillgänglig (Infografiken även på svenska):* <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2020/>

Hakulinen, H. 2020. Katse etsivään! Yksintyöskentelevien etsivien nuorisotyöntekijöiden kokemuksia työhyvinvoinnista. Lärdomsprov, Samhällspedagog (HYH). Humanistinen Ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig:* <https://www.theseus.fi/handle/10024/345707>

Hiilamo, H., Määttä, A., Koskenvuo, K., Pyykkönen, J., Räsänen, T. & Aaltonen, S. 2017. Nuorten osallisuuden edistäminen. Selvitysmiehen raportti. DIAK puheenvuoro 11. Diakonia-ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig:* https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/133266/Puheenvuoro_11_978-952-493-298-1.pdf

Hoikkala, T. (red.) 2021. Mitä Jyväskylä tarkoittaa? Nuorisotyön yhteisötietokirja. Ungdomsforskningsnätverket och Ungdomsforskningsnätverket

Hoikkala, T. & Sell, A. (red.) 2007. Ungdomsarbete är nödvändigt. Teoretisk underbyggnad, metodernas begränsningar och möjligheter. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsnätverket, nätpublikationer 76. Ungdomsforskningsnätverket och Ungdomsforskningsnätverket. *Tillgänglig:* https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/hoikkala_sell_ungdomsarbete.pdf

Juvonen, T. 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsnätverket, nätpublikationer 116. *Tillgänglig:* https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/sosiaalisesti_kontrolloitu.pdf

Kiilakoski, T. 2021. Tullakseen aikuiseksi on ensin saatava olla nuori – Näkökulmia nuorisotyöhön kasvatuksena. I verket Hoikkala, T. (red.) Mitä Jyväskylä tarkoittaa? Nuorisotyön yhteisötietokirja (332–358).

Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. 2015. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen Ammattikorkeakoulu, publikationer 5. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsnätverket, publikationer 169. *Tillgänglig:* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-203-4>

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus. Työkaluna sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. *Tillgänglig:* <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tyopajatoiminnan-ja-etsivan-nuorisotyon-vaikuttavuus-tyokaluna-sosiaalisen-vahvistumisen-sovari-mittari/>

Kinnunen, R. 2021. ”Tuntuu, että on pidetty huolta”. Etsivän nuorisotyön valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. *Tillgänglig:* <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tuntuu-etta-on-pidetty-huolta-etsivan-nuorisotyon-valtakunnalliset-sovari-2020-tulokset/>

Kuure, T. 2015. Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja asema nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä. I verket Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina. Sosiaalisen vahvistamisen kehittämis-toiminnan tuloksia. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. *Tillgänglig:* <https://www.intory.fi/materiaalipankki/sosiaalinen-vahvistaminen-kasitteena-ja-palveluina-sosiaalisen-vahvistamisen-kehittamistoiminnan-tuloksia/>

Malm, K. 2021. ”Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi”? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen Ammattikorkeakoulu, publikationer 119. *Tillgänglig:* <https://www.humak.fi/julkaisut/karla-malm-parempi-vaihtoehto-kuin-80-luvun-suomi-nuorisotyon-tekijat-paikat-ja-ymparistot-vuonna-2030/>

Mattila, M. (toim.) 2020. Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020. Kalevi Sorsa-stiftelsen. *Tillgänglig:* https://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/2020/09/Eriarvoisuus2020_web3.pdf

- Mäensivu, K. & Rasimus, U. 2013. Opas nuorten ohjaus- ja palveluverkostoille. Opit käyttöön-projektet. *Tillgänglig*: <https://www.koordinaatti.fi/system/files/2020-01/opas-nuorten-ohjaus-ja-palveluverkostolle.pdf>
- Mäkinen, A. 2020. Laatusäivää nuorisotyöhön hyvällä esimiestyöllä. Johtamisen laatuindikaattorit. Lärdomsprov, Samhällspedagog (HYH). Humanistinen Ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig*: <https://www.theseus.fi/handle/10024/336127>
- Määttä, M. & Piironen, M. 2022. Etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan anti ja näkymät kunnan monialaisessa yhteistyössä. XAMK utvecklar 181. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig*: <https://www.theseus.fi/handle/10024/649929>
- Nivala, E. & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus.
- Paajanen, M., Piironen, M. & Uustalo, K. 2021. Etsivä nuorisotyö ja oppilaitokset. I verket Kantonen, H., Hännikäinen-Uutela, A.-L. & Kiilakoski, T. (red.) Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa. Undervisnings- och kulturministeriet och XAMK utvecklar 165. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig*: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-372-3>
- Paananen, E. 2022. Täältä tullaan etsivä nuorisotyö! – perehdyttävä koulutus. Koulutusmateriaali. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry och kohdennettun nuorisotyön osaamiskeskus. *Tillgänglig* hos utgivaren.
- Puuronen, A. 2014. Den sökandes blick. Uppsökande ungdomsarbete som yrke samt utveckling av yrkesområdet – synpunkter från det praktiska arbetet. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsällskapet, nätpublikationer 70. *Tillgänglig*: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/den_sokandes_blick.pdf
- Rauas, M. 2020. Pieniä tekoja, suuria asioita. Nuorisotyön eettinen näkökulma. Humanistinen Ammattikorkeakoulu, publikationer 99. *Tillgänglig*: https://www.nuoli.info/application/files/8015/7866/5535/Pienia_tekoja_kirja_2_painos_verkko.pdf
- Rauas, M. 2021. Riittämättömyyden tunteesta maailmanparantajaksi – työhyvinvointi nuorisotyössä. Humanistinen Ammattikorkeakoulu, publikationer 127. Ungdoms- och Idrottssektorns experter, publikationer 1. Ungdoms- och Idrottssektorns experter och Humanistinen Ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig*: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/10/riittamattomyden-tunteesta-maailmanparantajaksi.pdf>
- Selin, A., Maunu, A., Kannussaari, K. & Heinonen, L. 2015. Gruppfenomenet – Handbok för grupphandledare. Föreningen för förebyggande rusmedelsarbete rf. *Tillgänglig*: <https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2020/06/Gruppfenomenet-handboken-2017-verkkoon-1.pdf>
- Selkälä, I. 2018. Näkymätön tieto näkyväksi. Näyttöön perustuva toimintatapa ja rakenteellinen vaikuttavuus etsivässä nuorisotyössä. Lärdomsprov, Utveckling och ledarskap i socialbranschen (HYH). Tavastlands yrkeshögskola. *Tillgänglig*: <https://www.theseus.fi/handle/10024/149236>
- Sorell, A.-R. 2017. Kuka laivaa ohjaa ja minne se seilaa? Etsivän nuorisotyön johtaminen ja sen mahdollistamat työn rakenteet. Lärdomsprov, Samhällspedagog (HYH). Humanistinen Ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig*: <https://www.theseus.fi/handle/10024/137262>
- Suomen työnohjaajat ry. 2020. Suositus työnohjauksen hankinnasta vastaaville. https://www.suomentyonohjaajat.fi/sites/default/files/kotisivut/tyonohjaus_story_suositus_tyonohjauksen_hankinnasta_2020.pdf
- Vauhkonen, T. & Hoikkala, T. 2020. Syrjäytymisen lasku. Tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennettun nuorisotyön vaikuttavuudesta. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsällskapet, nätpublikationer 153. *Tillgänglig*: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf
- Verke. Somesuunnitelma. Verkkosivu ja materiaaleja. Undervisnings- och kulturministeriet och Helsingfors stad. *Tillgänglig*: <https://www.verke.org/vinkit/somesuunnitelma/>
- Vilen, A. (red.) 2018. Uppsökande ungdomsarbete: handbok. Etsivän nuorisotyön kehittämisen tuki-projektet. Undervisnings- och kulturministeriet och Esbo ungdomstjänster.

Annat rekommenderbart att läsa

Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (red.) 2017. Nuoret aikuiset hyvinvointi-palvelujen käyttäjinä ja kohteina. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsällskapet, nätpublikationer 136. *Tillgänglig:* https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointi_palvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf

Aaltonen, S., Kivijärvi, A. & Myllylä, M. 2018. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten koettu hyvinvointi. Samhällspolitik, e-publikation. *Tillgänglig:* https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137076/YP1903_Aaltonenym.pdf

Benjamin, S. & Vallinkoski, K. 2021. Huolena nuoren radikalisoituminen? Opas nuorten kanssa työskenteleville. Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry. *Tillgänglig:* <http://hdl.handle.net/10138/328548>

Brunila, K., Harni, E., Saari, A. & Ylöstalo, H. (red.) 2021. Terapeuttinen valta. Onnellisuuden ja hyvinvoinnin jännitteitä 2000-luvun Suomessa. Vastapaino.

Gretschel, A. & Myllyniemi, S. 2020. Kuulummeko yhteiskuntaan? Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista. KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 110. *Tillgänglig:* https://kaks.fi/wp-content/uploads/2021/01/tutkimusjulkaisu-110_nettiin.pdf

Helne, T. & Hirvilampi, T. 2021. Puristuksissa? Nuoret ja kestävä hyvinvoinnin ehdot. FPA:s undersökning. FPA. *Tillgänglig:* <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060132534>

Hoikkala, T. & Kuivakangas, J. (red.) 2017. Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen Ammattikorkeakoulu, publikationer 42. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsällskapet, publikationer 196. *Tillgänglig:* <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/12/hoikkala-kuivakangas-kenen-nuorisotyö.pdf>

Honkatukia, P., Kallio, J., Lähde, M. & Mölkänen, J. 2020. Omana itsenä osa yhteiskuntaa. Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina. ALL-YOUTH-forskningsprojektet, Röda Korsets skyddshus för unga. *Tillgänglig:* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1731-7>

Häkli, J., Kallio, K. P. & Korkiamäki, R. (red.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsällskapet, nätpublikationer 90. *Tillgänglig:* http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf

Leskelä, L-R., Käsmä, L., Jokiranta, V., Salonen, N., Valtakari, M., Yli-Koski, M. & Määttä, M. 2022. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet. Riksdagens revisionsutskotts publikation 1/2022. *Tillgänglig:* https://www.eduskunta.fi/FI/haineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/TRVJ_1_2022_Nuorten_syrjaytyminen.pdf

Kantonen, H. 2020. Myönteisiä matkaeväitä. Sosiaalisen vahvistamisen ryhmätoimintojen ohjaajan opas. XAMK utvecklar 107. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig:* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-238-2>

Mertanen, K. 2020. Not a Single One Left Behind. Governing the 'youth problem' in youth policies and youth policy implementations. Doktorsavhandling. Helsinki Studies in Education, 98. Helsingfors universitet. *Tillgänglig:* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6735-4>

Papunen, T. 2021. Yhteisin askelin: jalkautuvan nuorisotyön käsikirja. Undervisnings- och kulturministeriet samt Esbo, Helsingfors och Vanda ungdomstjänster. *Tillgänglig:* https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/julkaisut/Jalkautuvan_nuorisotyön_kasikirja.pdf

Pohjantammi, I. 2013. Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpaja-palvelut monialaisessa yhteistyössä. Rajanylittäjät-projekti. Sosiaalikehitys Oy. *Tillgänglig:* https://www.pohjantammi.fi/files/pohjantammi.kotisivu.com.kotisivukone.com/tiedostot/0_Rajanylittajat_raportti_julkaistu.pdf

Roti, J. 2021. Vahvuuspakka – vahvuudet voimavaraksi. Työväline mielenterveyden edistämiseen vahvuuksien tunnistamisen avulla. Lärdomsprov, socionom (HYH). Diakonia-ammattikorkeakoulu. *Tillgänglig:* <https://www.theseus.fi/handle/10024/508687>

Soanjärvi, K. 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Doktorsavhandling. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 413. Jyväskylä universitet. *Tillgänglig:* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4337-0>

Statsrådets kansli. 2018. Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti. Statsrådets publikationsserie 1/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-557-0>

Vehkalahti, K., Aapola-Kari, S. & Armila, P. 2021. Sata nuorta, sata polkua aikuisuuteen. Laadullinen seurantatutkimus Nuoret ajassa. Ungdomsforskningsnätverket/ Ungdomsforskningsällskapet, publikationer 235.

Zacheus, T., Kalalahti, M., Varjo J. & Harjula S. 2021. Yhteistyö nuorten opinto- ja uraohjauksessa. Kunnallisalan kehittämissäätöön julkaisu 43. KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätö.
Tillgänglig: https://kaks.fi/wp-content/uploads/2021/05/43_yhteistyö-nuorten-opinto-ja-uraohjauksessa.pdf

Vad är uppsökande ungdomsarbete? Hurdana värderingar och principer, mål och metoder bygger det på? Och hurdan kompetens, hurdana strukturer och hurdant ledarskap behövs för att arbetet ska lyckas? Hurdana verkningar har arbetet och hur kan de synliggöras?

Handboken i uppsökande ungdomsarbete berättar hur ingen ung behöver klara sig ensam. Boken uppmuntrar alla uppsökande ungdomsarbetare och andra som jobbar med unga att bemöta de unga så att dessa får lika fina erfarenheter som de unga som sagt så här:

”Jag fick alltid kontakt med den uppsökande när jag undrade över något. Jag fick också hjälp med sådant som jag innan jag samarbetade med den uppsökande inte trodde jag kunde få hjälp med.”

”Jag har hittat nya perspektiv på livet och mina problem. Det är härligt att man också kan prata om vad som helst med de uppsökande när det andra är utrett. Möjligheten att avboka eller flytta besök med låg tröskel utan komplikationer är också väldigt bra. Det gör att besöken inte orsakar prestationsångest och jag upplever inte att jag misslyckats om jag kommer lite sent.”

”Att få prata öppet och konfidentiellt med typer som inte byts varje gång eller ens varje år har varit jätteviktigt. Uppsökarna har åtminstone i mitt fall alltid varit jätteoptimistiska och uppmuntrande. Och de kommer aldrig med befallningar, order eller skäll, utan de låter mig bestämma själv hur jag gör.”

”Jag har fått stöd i sådant som gäller mitt liv och lärt mig att uppskatta mitt liv mer.”

